DÜNYA KLASİKLERİ

Pan

Knut Hamsun

BEHÇET NECATİGİL ÇEVİRİSİYLE

pan

KNUT HAMSUN

Türkçesi:
BEHÇET NECATİGİL

pan

KNUT HAMSUN

Bu kitap
***Osman Okçu**'nun yayın yönetmenliğinde,*
***Emine Eroğlu**'nun editörlüğünde*
yayına hazırlandı.
*Kapak tasarımı **Kenan Özcan***
tarafından yapıldı.
Baskı ve cilt işlemleri
***Sistem Matbaacılık**'ta gerçekleştirildi.*
2002 Kasımı ayında yayımlandı.
Kitabın Uluslararası Seri Numarası
(ISBN) : 975-362-732-7

TİMAŞ YAYINLARI

***İrtibat** : Ankara Caddesi. No.: 50*
Cağaloğlu / İstanbul
***Yazışma** : P.K. 50 Sirkeci / İstanbul*
***Telefon** : (0212) 665 35 56 - 57*
***Faks** : (0212) 664 77 97*

www.timas.com.tr
timas@timas.com.tr

TİMAŞ YAYINLARI/813
BATI KLASİKLERİ DİZİSİ/44

pan

KNUT HAMSUN

Türkçesi:
BEHÇET NECATİGİL

TİMAŞ YAYINLARI
İSTANBUL 2002

Knut Hamsun ve Eseri

1890'dan başlayarak dünyanın sayılı romancıları arasına girecek ve Knut Hamsun adını alacak olan Knud Pedersen, Norveç'in kuzeyinde Gudbrandsdal sınırları içinde Lom kasabasında doğdu (04 Ağustos 1859). Bir terzi olan babası, kalabalık ailesini alarak, daha kuzeye, Hamaröy kasabasına göç etti (1862). Çalışkan ve işine bağlı adam, karısını, kaynatasını, altı çocuğunu terzilikle zar zor geçindiriyor, üstelik oturdukları yerin sahibi olan rahip kaynına borçlanmış bulunuyordu.

Knud, ayağında tahta çarıklar, kırda belde sürü güderek geçirdi çocukluğunu. Sekiz yaşında, çok sert bir adam olan dayısının isteği üzerine, anasıyla babası, onu, korka çekine, bu rahibin eğitimine verdiler. Baba ocağından bir fersah uzaktaki bu rahip çiftliği küçük Knud'un gönlünce dünyasına bir kâbus gibi girdi. Hayatın çetinlik ve insafsızlığını, ona önce bu dayının çok sert disip lini öğretti. Dört beş yıl dayandı bu ağır şartlara. Bir başka dayısının anlayışlı davranışından faydalanarak, on dört yaşında, doğduğu kasabaya gidip orada bir tüccar yanında tezgâhtarlık etti. Bir yıl sonra da Tranöy'de daha büyük bir tüccar yanında kalfalığa başladı. Kızına da âşık olmuştu ki, tüccar iflas etti. Ortalarda kalınca, o ve birdenbire karşısına çıkan Lomlu bir arkadaşı ellerindeki üç beş kuruşu birleştirip çerçilik etmeye, köy köy dolaşmaya koyuldular. Bir sırt çantasına istif ettikleri kalem, tarak, kibrit, mum gibi öteberiyi satıyorlardı.

Önce beraber çalıştılar, sonra ayrıldılar. Knud kuzeye, arkadaşı Ole güneye gitti. Her biri kendi hesabına kıyı boylarını dolaştı. Kışın Knud, ailesinin yanına dönüyor, bahar başlarken yine çerçiliğe, yollara düşüyordu. İki yıl sürdü bu ve Knud on yedisine bastı. Kitaplardan öğrenebildiğinden daha çoğunu öğrenmiş, hayatı anlamıştı. Şimdi bir zanaat öğrenmekti niyeti.

Ayakkabıcılık öğrenmek için Bodö'ye gitti. Ama bir altın bilezik sahibi olmaktan yana tasarıları boşa çıktı: İçindeki şeytan, onu avareliğe dürtüyordu. On sekizindeydi, bir şiir yazayım, dedi. Çünkü şimdi gazeteler, dergiler, arada kitaplar okuyordu. Yazdı, hatta bir de roman yazdı "Esrarengiz Adam" başlıklı küçük bir aşk romanı. Bu roman, gezginlik yıllarında tanıştığı bir kitapçı tarafından bastırıldı da. Küçük, basit eseri Hamsun'un ailesi hayretler içinde okudu.

Bir yıl sonra daha büyük, epik bir eser kaleme aldı. İbsen'i okumuştu, onun etki ve büyüsü altında bulunuyordu. "Bir Karşılaşma" adındaki bu kitabı da, Bodö'de bir kitapçı yayımladı. İmzasını Knut Pedersen Hamsund diye atmıştı. Babası "İyi, güzel! Ama bir baltaya sap olmanın zamanı geldi!" diye yazıyor, Bö'deki Lensmann'ın bir yardımcı aradığını, onun yanında çalışmasının iyi olacağını bildiriyordu. Knud, böylece "Tahrirat Kâtibi" oldu.

Lensmann'ın, yani bucak müdürünün kitapları vardı; Knud'a Björnson'un toplu eserlerini okuma izni verilmişti; Knud, kitabın birini bitirip birine başlıyordu. Gözlerini bozdu bu yüzden; ömrü boyunca gözlük, özellikle kelebek gözlük kullanması o yıllardan kalmadır. Kuru süngerin suyu emmesi gibi, içine çektiği bu yeni sanat ve bilgi cevheri, meyvesini vermekte gecikmedi: Bir aşk hikâyesi daha yazdı. Björger adlı bu uzun hikâyede on beş yaşının aşkı dile geliyordu; çünkü Tranöy'de, yanında kalfalık ettiği tüccarın kızı Laura, bir telgrafçı ile evlenmişti.

Knud bunu yazdı, ama bu defa basmaya yanaşmadı kitapçılar; yolladıklarından geri çevrildi kitap. Knud'un, kitabını kendisi bastırabilmesi için, bir zenginden para istemesi gerekiyordu; çünkü ancak bir yazar olmak istediğini artık kesin anlamıştı.

Aradığı kişiyi buldu da. Erasmus Zahl adında bir tüccardı bu; çoklarına yardım etmişti. Knud, ona yazar olmak istediğini söyledi, yardım diledi, son yazdığım hikâye diye, Björger'i uzattı. Tüccar, uzatılan kâğıtlara değil

Knud'un yüzüne baktı, düşündü. Genç Hamsun, tüccarın yazıhanesinden çıkarken cebine bin kronu indirmiş bulunuyordu.

Bir köy hikâyesi (Frida) ve şiirler yazmaya başladı. Adını da Knut Pederson diye değiştirdi o ara. Tasarılar, planlarla doluydu kafası ve yirmisinde bile değildi henüz.

Hikâyeyi tamamlayınca bir vapur bileti alarak Kopenhag'a gitti. Bir kitapçıya, sonra da Norveçli bir şaire eserini kabul ettirme çabaları boşa çıktı. Yüz vermedi ikisi de. Ümitsiz, üzgün, Kristiania'ya (bugünkü Oslo) döndü. Sonra yayan, uzun bir yolculuğa çıktı. Norveç'in en büyük yazarı Björnson'un malikânesini buldu, ne yapıp yapıp kendisini içeri aldırdı. Björnson evirdi çevirdi kâğıtları: "Yok!" dedi. "Bir şey yok bu hikâyede."

Kalbi kırık, Kristiania'ya döndü Hamsun. Parası da tükenmişti. Tüccar Zahl, tekrar yardım etti, Hamsun bir oda kiraladı, Frida'yı bir daha okudu, kâğıt tomarını yırtıp ateşe attı. Yeniden başlayabilirdi, vazgeçmeyecekti. Kristiania'da boş dolaşıyor, makaleler yazmaya, yazdıklarını satmaya çalışıyordu. Parası tükendi, açlık baş gösterdi. Bu açlığın, Kristiania'da şimdi ve sonraları, kendisini nasıl çökerttiğini; bu konuda yazan konuşan bütün şair ve açlardan daha canlı, daha vurucu anlatacaktır Hamsun.

Bu yoksulluk içindeyken bir yol yapımı ekibinde iş buldu. Kum ocağında kâtiplik edecek, çekilen kumların hesabını tutacaktı; zor değildi bu iş. Çalışma veya dinlenme saatlerinde yutarcasına kitap okuyor, lüzumsuz kâğıtlara şiirler, makaleler çiziktiriyor, işçilerle yarenlik ediyordu. Zamanla bir hatip gibi rahat, düzgün ve uzun konuşabildiğini gördü. Tanıştığı bir rahip ona konferans vermesini öğütledi. Gjövik'te bir salon kiralandı, konferansın konusu ilân edildi: August Strindberg üzerine bir konferans verecekti. Bir yol işçisi, bir kum ocağı kâhyası, edebiyatın şakaya gelmez bir konusu üzerine konuşacaktı!

Konferansı dinlemeye altı kişi geldi. Knut, bu altı kişiye verdi konferansını. Altı kişiden biri, bir yazı işleri müdürüydü; konferansı beğendi ve böyle bir konferansı kaçırmış oldukları için Gjöviklilerin kayıplarının büyüklüğüne işaret etti. Bu gazeteci, hemşerilerinin vicdanlarına seslendiği için konferans tekrarlandı. Bu sefer salonda yedi kişi vardı ve Gjöviklilerin edebiyatla medebiyatla ilgileri bu kadardı. Knut işine, odacığına döndü. Ama yılmadı, bırakmadı kendini. Niçin mi? Yirmi iki yaşındaydı.

Noel'de bir arkadaşı, onu çiftliğine çağırdı. Arkadaşının annesi Knut'u pek severdi, ona rahip olmasını salık verdi. Ama onun Amerika'ya gitmek istediğini öğrenince bu aile, Knut'a yol parası dört yüz kron ödünç verdi. O da hemen İngilizce öğrenmeye koyuldu. Yine Björnson'a gitti, ondan bir tavsiye mektubu aldı ve 1882'de Knut, Hamburg'a, oradan da bir vapur acentasının yardımı sayesinde bilet parası ödemeden Amerika'ya gitti.

Björnson'un tavsiye mektubu işine yaramamıştı. Bir süre yorgun yoksul, ortalarda kaldı; sonra Elroy'da bir tüccar yanına girdi. Henry Johnson adında bir öğretmenle ahbap oldu, ondan İngilizce dersi aldı, onun kitaplarını, özellikle Mark Twain'i okudu. Önceleri Norveççe, sonra sonra İngilizce konferanslar da hazırladı. Geceli gündüzlü çalışmadan bitkin düşmüştü. Dostu meslek değiştirmiş, şimdi işi Minnesota'da kereste ticaretine dökmüştü. Knut'u muhasip olarak yanına aldı.

Johnson, karısıyla bir Avrupa gezisine çıkınca, işlerin yönetimi Knut'a kaldı. 1884 yazı ile güzü, bu şekilde geçti. Bir arttırmada, yüksek sesle konuşurken göğsünde zorlu bir sancı duydu, öksürük nöbetine tutuldu, kan tükürdü, yere yıkıldı. Doktor, tez ilerleyen verem teşhisini koydu: "Birkaç aylık ömrün kalmış delikanlı!" dedi.

Knut birkaç ay yattı; "Ölürsem Norveç'te öleyim" diyerek dostlarının, Norveçlilerin topladıkları para ile Minneapolis'ten ayrılıp New York'a geldi, Kristiania'ya döndü. Ne kendisinin, ne dostlarının, ne de doktorların anlayamadıkları bir şekilde yol boyunca kendiliğinden iyileşti. Ya deniz havası iyi gelmiş, ya da güçlü, iyimser irade gücü ile hastalığı yenmişti.

Kristiania'dan kalan parasıyla daha kuzeye, Valdres kesiminde Aurdal'da bir otele yollandı. Bir gazete ile anlaşmıştı; oradan makaleler yollayacak, hiç değilse böylece dinlenecekti. Çalışıyor, yazıyordu. 1885'te Mark Twain üzerine bir yazısındaki imzası Knut Hamsund, bir dizgi yanlışı yüzünden d'siz, Knut Hamsun olarak çıktı. O da düzeltmedi bunu. O tarihten, o yazıdan sonra ismi, Knut Hamsun oldu.

Hamsun, Aurdal'da bir süre posta müdürlüğü de ettikten sonra, yine başkent Kristiania'ya döndü. Şehri fethetmek için bu ikinci, yeniden hücuma geçişti. Çünkü bütün emekleri henüz bir hiçti; merak eden, bilen yoktu kendisini: Meydan henüz büyük çağdaşlarınındı.

Kristiania'da çile dolu, acı günler başladı yeniden. İş bulamadı, aç kaldı, süründü. Bu hayata bir yıl katlandı, sonra bu boşuna savaştan vazgeçti. Kristiania, bu ikidir, onu canından bezdirmişti. Amerika'ya gitmeliydi, orada açlık yoktu hiç değilse! Bir mucize oldu: Bir yazı işleri müdürünün yardımıyla zenginin biri ona yol parası verdi ve Hamsun, 1886 Ağustos'unda tekrar Amerika'ya gitti.

Tramvaylarda biletçilik, tarlalarda ırgatlık etti. Biletçilikte tutunamamıştı. Durakları aklında tutamıyor, birbirine karıştırıyor, yolculara haber vermeyi unutuyor, sahanlıkta kitap okumaya dalıyordu. Chicago'dan bunun için ayrıldı. Kuzey Dakota'ya bu yüzden gitti. Oralarda çiftliklerde, bozkırda ekin kaldırma işlerinde çalıştı. Serserilik Günleri, Zachaeus, Bozkırda adlı hikâyelerinde hayatının bu dönemini anlatır.

1887 sonbaharını kapsayan bu hasat mevsiminden sonra, cebinde biraz para, Amerika'ya ilk gelişinde kaldığı yerlere gitti, eski dostlarını gördü, onların yanında oyalandı bir süre. Fakat fazla duramayacağını anladı: Artık yazmaya başlayabilirdi. Bu istek ve ihtiyaç, ister Norveç, ister Danimarka, tekrar Avrupa'ya dönebilmek özlemiyle birleşiyor, borçlarını bu sefer de ödeyemeyecek bir yoksul olarak yaşamak pahasına da olsa, Avrupa'ya dönmek istiyordu. Minneapolis'te Amerikan özgürlük ve ahlâkı üzerine son konferansını verip de çok alkış, fakat az para topladıktan üç ay kadar sonra, 1888 yazında dönüş yoluna çıktı.

Vapur Kristiania'ya gelip bir gün sonra Kopenhag'a gitmek üzere demirleyince, Knut Hamsun karaya çıkmadı. Önce Kopenhag'a gitmeye karar vermişti; Kristiania'dan, bu şehirde geçirdiği acı günlerin anısından ürküyordu. Geceydi; küpeştede oturuyor, güvertede huzursuz gezinip duruyor, limandaki ışıklara bakıyordu. Birden bir sıtma nöbetine tutuldu sanki. Açlık sayıklamaları, belleğini nasıl bastırmışsa yine öylesine güçlü, bastırıyordu. Elinde bir kurşunkalemi, bir kâğıt parçasına yazmaya başladı:

"Yumruğunu yemedikçe kimsenin bırakıp gitmediği o garip şehir Kristiania'da aç açına sürttüğüm günlerdeydi. Tavan arasında uyanık yatıyordum, alt katta bir saatin altıyı vurduğunu duydum. Hafif aydınlanmıştı ortalık; insanlar merdivenleri inip çıkmaya başlamışlardı..."

Bir büyülenmişlik içinde kâğıtları üst üste yığıyor, görüntüler birbirini izliyordu. Kopenhag'ta bir çatı odası kiraladı ve yazmaya devam etti. Yine aç

kalıyor, ama bu sefer bunun neye yarayacağını, niçin olduğunu biliyordu: Açlık romanıydı yazdığı.

Yazdığı kısımları Politiken gazetesi yazı işleri müdürlerinden Edvard Brandes'a götürdü. Brandes bu karşılaşmayı sonradan şöyle anlatıyor; "Ondan daha düşkün bir başka insan pek az görmüşümdür. Düşkünlüğü elbisesinin yırtık pırtık oluşundan ötürü değildi yalnız. Ya o yüzü! Çok uzundu müsvedde; kendisine geri veriyordum ki, birdenbire kelebek gözlüğü gerisinde gözlerini, gözlerindeki ifadeyi gördüm. Geri çeviremezdim, hiçbir şey diyemedim..."

Brandes, okudukça daha derinden etkileniyordu. Kitabı evine götürmüş, bütün gece okumuştu. Gözde dergilerden Ny Jord'a verdi bu sayfaları; şaşırtıcı eserin o dergide basılmasını sağladı. Açlık romanından parçalar, böylece ilkin 1888'de, yazarın adı verilmeyerek bu dergide yayımlanmış oldu...

Knut Hamsun üzerine yazılmış 154 sayfalık bir monografinin (Rowohlts Monographıen 3, 1958) baş taraflarından aldığımız bu paragraflar, onun insan ve sanatçı olarak kişilik ve yönelişlerini özetler bir bakıma. Hamsun'un hayatı, ana çizgileriyle, çetin imtihanlardan geçerek başarıya ulaşmış bir insanın hayatı. 1859-1888 arası, yani ömrünün algılara açık ilk otuz yılı; senelerce yazsa tükenmeyecek bir malzeme sağlamıştı ona. Ve Hamsun, kendi destanı ve savaşlarıyla birlikte, insanların destanını bölüm bölüm yazmak için bol bol fırsat buldu: 19 Şubat 1952'de 93 yaşında öldü.

Otuzu aşkın eserleri arasında Açlık, Pan, Victoria, Sonbahar Yıldızları Altında, Hüzünlü Havalar, Son Mutluluk, Rosa, Benoni, Dünya Nimeti.. en önce hatırlanan romanlarıdır.

Kitap halinde 1890'da çıkan Açlık (Sult) romanı, Hamsun'un şöhretine ilk basamak oldu. Konunun tamamen yaşanmış olaylardan derlenmiş olduğunu duyuran bir güçle, okuyanı irkilten bu deha eserinde yazar; aç kalan, açlığını tesadüfler yâr oldukça zaman zaman giderebilen, edebiyat meraklısı bir gencin bunalışlarını anlatır. Yalnız dahice bir sefalet etüdü olmaktan, aç bir insanın davranışlarını olduğu gibi yansıtmaktan çok daha ilerdedir kitap. Dış görünüşüyse açlık kıvranışlarını tespit eden eserde tema, bir yandan da yaratma sancıları çeken gencin ruh tahlilidir. Sokak fenerleri altında, parklarda yahut rastgele yerlerde yazmaya devam eden bu genç; karnını doyurabilmek için

gazeteciliğin gündelik yıpranışlarına boyun eğip sonunda ünlü bir yazar olan Hamsun'un kendisidir. Sefaletinin sarsıntıları arasında romanın kahramanı, yaratıcılığının bir inayet gibi parladığını görür. Kalbin o yaşlara vergi çalkantıları, kitabın sayfalarında ateşli bir hasta nabzı gibi çarpar.

"Teğmen Thomas Glahn'ın Notlarından" ikinci başlığını taşıyan Pan romanı (1894), hem güçlü bir aşk romanı, hem de zengin bir tabiat övgüsüdür. Hamsun sadece bu eseri yazsaydı yine büyük bir şair sayılırdı. Modern psikolojinin canlı bir anıtı sayılan bu eser, kelimeler arasında yaşattığı inceliklerle bir şaheser değeri taşır. Okuyanın ruhunda her söz, tılsımlı bir değişme ile aslından çok farklı yankılar halinde devam eder. Hamsun'un dünyaya yayılışında; ormanları, otları, sularıyla ortak bir çağıltı halinde kuzeyi dile getiren bu Pan romanının büyük bir payı olmuştur.

Victoria, 1899'da çıktı. Ölçülü yapısı, plastik görünüşü ve zengin hayalleri ile bu aşk hikâyesi de yazarın sanatında bir zirve oluyor. Bir Alman eleştirmecisinin bu eser üzerine verdiği hüküm, bir gerçeğin ifadesidir: "Günümüzün çok, pek çok eseri zamanla toz toprakla örtülse, unutulsa, Victoria yaşayacak, yarınlarda da genç sevdaların dostu, sırdaşı olmaya devam edecek."

İki ciltlik Dünya Nimeti (Markens Gröde) 1917'de çıktı. Issız toprakları canlandırmak için insan gücünün verdiği imtihanları, tabiat kuvvetleri ile çetin savaşları hikâye eden bu roman, katı ve boş topraklara düşen alın terlerinin önce kıt kanaat, giderek cömert hasadını, bu başarıdaki büyük hazzı dile getirir. Bu kitapta Hamsun 20. yüzyıl insanın destanını yazmış, önüne bir model almadan başaran insanın büyüklüğünü gözler önüne sermiştir. İçtenlik, sadelik, güzelliktir bu kitabın sanatsız sanatı! Bu kitap için Selma Lagerlöf, Hamsun'a şunları yazmış: "Dünya Savaşı olurken, milletler, ordular, yüzyıllardan miras bunca emeği kırıp parçalarken; yapıcının, çiftçinin, göçmenin yaratmaktan duyduğu hazla dolu kitabın çıktı. Liderlerin, milletlerin yakıp yıkarak, kesip biçerek yeni topraklar, ülkeler peşinde kızıştıkları bir sırada, sen basit bir adamı, eline bir balta, bir de saban vererek kutsal bir savaşa yolladın; evvelce hiçbir kalemin tasvir etmediği bir savaştı bu; toprakla savaş! Senin bu kitabın, dünya kuruldu kurulalı insanoğlunun gönlüne ferahlık veren tek şeyin; zahmetli yorgunluklar, sabırlı çalışmalar olduğunu; insanoğlunun ancak böyle çalışmalarla vücudunu zindeliğe, hayatını mutluluğa, ismini saygıya ve hatırasını ölümsüzlüğe ulaştıracağını ispat etti." Roman, cahil bir göçmen olan Isaak'ın basit, cahil karısı

Inger'le birlikte çorak ve haşin toprakları sabırla nasıl bereketli, yeşil bir yurt parçası haline getirdiğini anlatır.

Hamsun bir inziva adamıydı. Gençliğinin çetin ekmek kavgalarıyla dolu geçmesi onu zamanla hayatın içinden yalnızlıklara attı, fakat bu inzivasında çok yakından tanıdığı hayatı yazdı. Eserleri bu yüzden birer otobiyografi gibidir. Yoksul gençliğinin, büyüdüğü, yetiştiği çevrelerin izlenimleri yaşar kitaplarında. Sağlam bir gözlem kabiliyetine, içine kapanık bir insanın kuvvetli hafızasına sahip olduğu için, konularını kolayca geliştirir. Kahramanlarının maddi ve sosyal durumları üzerinde fazla durmaz da bilinçaltı psikolojisine eğilir. Naturalistlerin, Dekadanların hasmı olan Hamsun, hayatın gerçeklerini sırlı bir şiirle karıştırıp verir. İlerlemelere inanan uygarlığı küçümser; köylülerin basit, fakat sağlam hayatını yüceltir. Norveç'in ufak kasabalarında kaynaşan silik, sıradan hayatlara tutkundur. İçlerindeki tedirginlik, kararsızlık yüzünden oradan oraya göç eden yersiz yurtsuz, bazen tuhaf tabiatlı kişiler üzerinde fazla durur. Bu gezginlik hevesi ve macera düşkünlüğü yanında, toprağın bereketini toprağa bağlı hayatın mutluluğunu över. Norveç'in gündelik hayatı zaman zaman renkli tablolar gibi karşımızdadır. Bu malzemeyi biçimlendirirken renk renk, çok kere hırslı ve çılgın insan kaynaşmasına acı bir mizah, ince bir ironi eklediği, gülümseyen ve temkinli hikmetler serpiştirdiği de olur. Şehir dışı hayata, kırlara karşı duyduğu pastoral sevgiyi hemen bütün eserlerinde yaşatmasını bilen Hamsun, bu tabiat tasvirlerindeki, insan ruhuna inişlerindeki, anlatış tekniğindeki ustalıklarıyla, sarar, büyüler okuyucuyu. Eserlerinin özüne mistik duygularla kuvvetlendirilmiş, içten tabiat sevgisini düşünmekle varılabilir.

Behçet NECATİGİL

I

Şu son günlerde boyuna, Nordland'ın o uzun yaz günlerini düşündüm. İşte yine o günleri, oturduğum kulübeyi, kulübenin arkasındaki ormanı düşünüyor; zamanı kısaltmak, oyalanmak için biraz bir şeyler yazmaya koyuluyorum. Zaman ne kadar da uzun; çabuk geçsin isterdim, geçmek bilmiyor. Beri yanda hiçbir üzüntüm yok, en keyifli ömrü ben sürüyorum; eh, her şeyden memnunum, sonra da otuz yaşındayım, ihtiyar sayılmam. Birkaç gün oluyor, bana çok uzaklardan iki kuştüyü geldi. Gönderen buna hiç de mecbur değildi ama göndermiş işte: Taçlı bir mektup kâğıdına sarılmış, üzeri mühür mumuyla mühürlenmiş iki yeşil kuştüyü. Böyle şeytanca yeşil iki kuştüyü görmek, eh bu da hoşuma gitti hani. Ayrıca, sol bacağımda çoktan iyileşmiş eski bir kurşun yarasından kalma, zaman zaman ağrıyan hafif bir romatizmadan başka bir şikâyetim de yok.

Hatırlıyorum, iki yıl önce zaman pek çabuk geçerdi. Şimdi nerde, ilerlemek bilmiyor. Yaz geçip gitmişti de farkında bile olmamıştım. İki yıl önceydi bu, 1855'te. Ben işte oyalanmak için o günleri yazmak istiyorum, bazı şeyler olmuştu, yahut gerçekte değil de

ben onları hayalde yaşadım. O olayların bir kısmını unuttum şimdi, çünkü o gün bugün onları bir daha hemen hiç düşünmemiştim: Ama gecelerin çok aydınlık olduğunu hâlâ hatırlıyorum. Birçok şeyler de bana pek garip gelirdi; yıl on iki aydı, fakat geceler gündüz olur, gökte tek yıldız göremezdiniz. Karşılaştığım kimseler tuhaftılar; öteden beri tanıdığım, bildiğim insanlardan farklı yaradılıştaydılar; bazen bir gecede olanca haşmetleriyle çocukluktan çıkıp olgun, dolgun hale geliveriyor, serpiliyorlardı. Büyü müyü yoktu bunda, ama böyle bir şeyle bu ilk karşılaşmamdı. Bu ilk!

Aşağıda deniz kıyısında beyaz boyalı bir konakta birisine rastlamıştım, kısa bir zaman için kafamı kurcaladı. Şimdi onu devamlı hatırlamıyorum, artık geçti, evet, onu büsbütün unuttum; ama beri yanda bütün başka şeyleri, deniz kuşlarının çığırışlarını, ormanda avlanmalarımı, geçirdiğim geceleri, yaz mevsiminin bütün o sıcak saatlerini düşündüğüm oluyor. Hem benim o kızı tanımam sırf bir tesadüftü zaten, bu tesadüf olmasaydı o kız düşüncelerimde bir gün bile yer etmeyecekti.

Kulübemden doğru bir küme halinde adalar, çıkıntı kayalar, adacıklar, biraz deniz, birkaç mavimsi tepe görebiliyordum; kulübenin arkasındaysa orman vardı, muazzam bir orman. Köklerden, yapraklardan, çamların ılık kokusunu andıran yağlı buharlarından yükselen kokular; içimi hazla, şükranla dolduruyordu. İçimde her şey ancak ormanda sükûn buluyor, ruhum orada yatışıyor, tam kuvvetine orada kavuşuyordu. Yanımda Aisopos, her Allah'ın günü yamaçlarda yürüyor, arazinin yarısı henüz karla; yumuşamış, erimiş bahar karlarıyla örtülü olduğu ... lde, her Allah'ın günü hep buralarda dolaşabileyim istiyordum. Biricik arkadaşım Aisopos'tu; şimdi Cora var, ama o zamanlar Aisopos vardı, köpeğim; sonradan onu bir kurşunla öldürdüm.

Çokluk akşamları, avdan tekrar kulübeye dönerken, derinlerde bir aile özleminin beni tepeden tırnağa sardığını, içimi tatlı heyecanlara

gömdüğünü duyardım. Dolaşır durur, Aisopos'la gevezelik eder, ona rahatımızın mükemmelliğini anlatırdım. "İşte böyle, şimdi ateşimizi yakar, ocakta kuşumuzu kızartırız." derdim. "İyi mi?"

Bunları yapıp da ikimiz de karnımızı doyurduk mu, Aisopos ocağın gerisindeki yerine sokulur, bense pipomu yakar, bir süre kerevette uzanır, ormandaki ölü uğultuları dinlerdim. Havada hafif bir esinti olur, rüzgâr kulübeye doğru alçalır, dağ horozunun hışırtılı sesini açıkça duyardım. Başkaca her şey sessiz olurdu.

Bazen uzandığım yerde; yürürken, ayaktayken nasılsam öyle, elbiselerimle uyur kalır, deniz kuşları çığırışmaya başlayıncaya kadar uyurdum. Uyanıp da pencereden bakınca çarşının büyük beyaz binalarını, Sirilund rıhtımını, ekmek aldığım dükkanı görür; Nordland'da bir kulübede, bir orman kenarında olmama hayretler ederek daha bir süre yatardım. Sonra Aisopos, orada ocağın yanında uzun, ağır vücudunu silkerdi, tasması çıngırdardı; Aisopos esner, kuyruğunu sallardı. Yerimden fırlar, bu üç dört saatlik uykuyla dinlenmiş, her şeyden, her şeyden memnun kalkardım.

Birçok geceler böyle geçti.

II

Yağmura, fırtınaya bağlı değil ki! Bazen yağmurlu bir günde de kendinizi bir küçük sevince kaptırır, onun verdiği mutlulukla bir köşeye çekilirsiniz. Orada dikilir kalır, gözleriniz bir noktaya çevrili, bakmaya başlarsınız; ara sıra hafif güler, sağa sola bakarsınız. Ne mi düşünürsünüz? Bir pencerede pırıl pırıl bir camı, camda bir gün ışığını, bir küçük dere peyzajını, yahut gökte mavi bir yarık vardır, onu! Yetmez mi?

Başka vakit yepyeni olaylar bile bizi monoton ve zavallı bir ruh halinden silkip uyandıramaz; bir balo salonunda kayıtsız, vurdumduymaz, bütün etkilere kapalı oturabilirsiniz. Çünkü sevincin de kederin de kaynağı insanın kendi içidir.

O günü hatırlıyorum. Deniz kıyısına inmiştim. Birden yağmur bastırdı; kapısı açık bir kayıkhaneye girip oturdum bir süre. Bir türkü mırıldanmaya başladım, fakat neşesizdim, hafiften söylüyordum, sırf vakit geçirmek için. Aisopos yanımdaydı, oturup kulaklarını dikti; mırıltıyı kestim, ben de kulak verdim: Dışardan sesler geliyor, birileri yaklaşıyordu. Bir tesadüf, gayet normal bir tesadüf! İki erkek, bir de kız, küçük bir topluluk apar topar barakaya geliyordu. Gülüşerek bağrıştılar:

"Çabuk olun! Bir sığınak bulduk!"

Ayağa kalktım.

Erkeklerden birinin beyaz, kolasız plâstronu vardı; yağmurdan yumuşamış, yer yer kabarıp sarkmıştı; bu ıslak plâstrona elmas bir iğne takılmıştı. Adam görünüşü biraz züppece, uzun sivriburun ayakkabılar giymişti. Selâm verdim, tüccar Mack'tı bu; ekmek aldığım çarşıdan tanıyordum. Hatta bir keresinde beni evine çağırmış, ama bir türlü gitmek kısmet olmamıştı.

Beni görünce: "Aa, yabancı değil!" dedi. "Değirmene gidiyorduk, geri dönmek zorunda kaldık. Ne hava, değil mi? Fakat Teğmenim, siz Sirilund'a gelecektiniz hani?" Yanlarındaki kısa boylu, siyah sakallı zatı tanıştırdı; ek kilisenin orada oturan bir doktor.

Genç kız, tülünü burnunun üstüne doğru hafif aralamış, sesini alçaltarak Aisopos'la konuşmaya başlamıştı. Ceketine dikkat ettim: Astarından, iliklerinden boyanmış olduğunu anladım. Mack, onu da tanıştırdı, kızıymış, Edvarda.

Edvarda, tülün gerisinden doğru bana şöyle bir baktı, sonra yine köpekle fısıldaşmaya devam etti, köpeğin tasmasına bakıp okudu:

"Demek senin adın Aisopos... Doktor, Aisopos kimdi? Ben sadece, masallar yazdığını hatırlıyorum. Frikyalıydı galiba. Yok belki de yanılıyorum."

Bir çocuk, bir okul kızı. Baktım, uzun boyluydu, fakat hatları belirmemişti; aşağı yukarı on beş, on altı yaşlarında; uzun, esmer

elleri eldivensiz. Öğleden sonra bir ansiklopedide Aisopos maddesine baktı belki, hemen öğrenmek için.

Mack benden avlarımı sordu. "En çok ne vuruyorsunuz?" dedi. "Kayıklarımdan biri her zaman emrinizdedir. Bir söyleyin yeter!" Doktor hiç konuşmadı. Giderlerken doktorun hafifçe topalladığına, baston kullandığına dikkat ettim.

Önceki gibi, aynı boş ruh hali içinde, kayıtsız bir türkü mırıldanarak kulübeme döndüm. Kayıkhanedeki bu karşılaşma bende en ufak bir heyecan yaratmamıştı; hatırımda kalan tek şey, Mack'ın yağmurdan yumuşamış plâstronuydu sade; ortasında yine ıslak ve sönük parıltılı elmas bir iğne bulunan plâstron.

III

Kulübemin önünde az ilerde bir taş vardı; yüksek, boz bir kaya parçası. Bu taşta hep benim iyiliğimi isteyen bir hal göze çarpıyordu; yürüyüşlerimden dönüşte bu taş bana bakıyor, beni tanıyordu sanki. Sabahın şafağında kulübeden çıkınca bu taşın yanından geçiyor, bundan hoşlanıyordum; içimde orada dönüşümü bekleyecek iyi bir dost bıraktığım kanısı uyanıyordu.

Ve ilerde av başlardı. Belki bir şey vurur, vurmazdım belki de...

Adaların ötesinde deniz, ağır bir durgunluk içinde uzanırdı. Tepelere çıktım mı bazen durur, denize bakardım; sakin günlerde gemiler hiç ilerlemezdi, üç gün hep aynı yelkeni görebilirdim, su üstünde bir martı gibi ufak, beyaz. Bazen de, rüzgâr döndüyse uzaklarda dağlar âdeta kaybolur, hava bozar, lodos çıkar, seyircisi ben olduğum bir temsil başlardı. Her şey bir dumana bürünürdü. Yer gök birbirine karışır, deniz havada hora teperek çalkanır; boşluğa insanlar, atlar, yırtık bayraklar çizerdi. Bir kayanın altında rüzgârdan korunmuş, durur, şunu bunu düşünürdüm; ruhum gergin olurdu. Bugün nelerle karşılaştığımı, denizin gözlerimin önünde niçin böyle açıldığını Allah bilir, diye düşünüyordum.

Ben o saatte belki dünyanın beyninin içerilerine bakıyor, orada nasıl çalışıldığını, her şeyin nasıl kaynadığını görüyordum. Aisopos huzursuzdu; ara sıra burnunu öne uzatıyor, kuyruğunu sallıyordu; hava onu hasta etmişti, bacaklarında hafif ürpermeler oluyordu; ben kendisiyle konuşmayınca ayaklarımın arasına sokulmuş, gözlerini benim gibi engine dikmişti. Ne bir hayvan çığırışı duyuluyordu, ne bir insan kelâmı. Hiçbiri, başımın etrafında sadece ağır bir uğultu. Engine doğru bir kaya sütunu görülüyordu, tek başına bir çıkıntı. Deniz üstüne atıldıkça kaya, delifişek bir helezon gibi dikleşiyor; hayır, ıslak ıslak havaya kalkıp dünyayı seyreden, oflayıp pofladıkça saçı sakalı başının etrafında bir tekerleğe benzeyen bir deniz tanrısı oluyordu. Sonra yine dalgaların içine gömülüyordu.

Ve fırtınanın ortasında kömür karası bir ufak vapur, kendine liman yolu açmaya savaşıyordu...

Öğleden sonra rıhtıma indiğimde kömür karası o ufak vapur, limana girmişti: Posta vapuru. Bu seyrek gelen misafiri seyretmek için birçok kimseler rıhtımdaydılar. Aralarında istediği kadar başka farklar bulunsun, ayrıksız hepsinin mavi gözlü olduklarını gördüm. Uzakta, başına beyaz yün eşarp bağlamış genç bir kız duruyordu; çok koyu renkti saçları; beyaz örtü, saçıyla garip bir karşıtlık yaratıyordu. Tecessüsle bana, deri elbiseme, tüfegime baktı; ben kendisiyle konuşmak isteyince utandı, başını çevirdi. “Sen hep bu beyaz eşarbı bağla, sana çok yakışıyor” dedim. O anda kızın yanına İzlânda ceketli iri yarı bir adam geldi, Eva dedi. Bu kızın babasıydı anlaşılan. Ben bu adamı tanıyordum, demirci, köyün demircisi. Birkaç gün önce tüfeklerimden birine yeni bir namlu yapmıştı...

Yağmur ve rüzgâr yapacaklarını yaptılar, karları bütün erittiler. Birkaç gün toprağın üstünde tatsız, soğuk bir hava esti, çürümüş dallar koptu, kargalar küme küme toplanıp gakladılar. Uzun sürmedi bu; güneş yakınlardaydı, bir sabah ormanın arkasından çıkıverdi. Güneş doğarken ben, tepeden tırnağa tatlı bir akımla doluyor, sessiz bir kutlayışla tüfeğimi omuzluyorum.

IV

O zamanlar avdan yana sıkıntı çekmiyor, istediğimi vuruyordum. Bir tavşan, bir dağ horozu, bir kar tavuğu avlıyor, bazen de yolum kıyıya düşünce şu veya bu, yakınlara gelmiş herhangi bir deniz kuşunu vuruyordum. Mutlu zamanlardı o zamanlar. Günler gitgide uzuyor, hava daha da berraklaşıyordu. İki günlüğüne hazırlık yapıp dağlara yukarı yollandım, tepelere gidiyordum. Ren geyiği güden Lâponlara rastladım, bana peynir verdiler; kokulu ot tadında ufak yağlı peynirler. Oralara birçok defalar gittim. Kulübeme dönerken her seferinde bir kuş vuruyor, av torbama atıyordum. Oturuyor, Aisopos'u bir yere bağlıyordum. Bir fersah ötede aşağıda denizi görüyordum. Yamaçlar, üzerlerinden sızan, damlayan, aynı hafif melodiyle çağıladıyan sularla ıslak ve siyahtılar. Ta içerilerde dağlardaki bu küçük melodiler, bir yere oturmuş çevreme bakınırken bana bazı saatleri kısaltıyorlardı. İşte şu ufak, sürekli melodi şuracıkta ıssızlığı içinde çağıldayıp duruyor, diye düşünürdüm; onu ne işiten var, ne düşünen ama buna rağmen o her zaman çağıldıyor, her zaman! Bu çağıltıyı duydukça dağlar bana artık büsbütün ıssız gelmiyorlardı. Zaman zaman bazı hâdiseler oluyordu: Bir yıldırım toprağı sarsıyor, bir kaya parçası kopuyor, ardında taş tozundan bir yol bırakarak denize yuvarlanıyordu; o anda Aisopos burnunu rüzğârdan yana kaldırıyor, anlamadığı bu kokuyu şaşkın şaşkın kokluyordu. Kar sularıyla yarık yarık kayaların oralarda koskoca bir parçanın kopup düşmesi, bir silah sesine yahut sadece keskin bir bağırışa bakıyordu...

Bir saat oluyordu, belki bir saatten de fazla; zaman öyle çabuk geçiyordu. Aisopos'u çözüyor, torbamı öbür omuzuma alıyor, yola koyuluyordum. Gün sona yaklaşıyordu. Aşağıda ormanda birden bire karşıma, eski dostum patika çıkıyordu: Çok garip kıvrımları olan dar bir patika şeridi. Her kıvrımı izliyor, aheste beste gidiyordum; ne diye acele edeyim, evde beni bekleyenim yoktu ki! Bir hükümdar gibi hür yürüyor, âsude bir ormandan nasıl istersem

öyle, ağır aksak geçiyordum. Bütün kuşlar susuyor, uzaklardan sadece dağ horozunun sesi, hep onun sesi geliyordu.

Ormandan çıktım, önüm sıra yürüyen iki kişi gördüm, onlara yetiştim, biri genç kız Edvarda, tanıdım, selâm verdim; Doktor ona yol arkadaşlığı ediyordu. Onlara silahımı göstermem gerekti; pusulama, torbama baktılar; onları kulübeme çağırdım, bir gün geleceklerini vâdettiler.

Artık akşam olmuştu. Kulübeme geldim, ateş yaktım, bir kuş kızartıp yemeğimi yedim. Yarın yeni bir gün başlayacak...

Sessiz sakin her taraf. Akşam geç vakte kadar uzanıp pencereden bakıyorum. Bu zaman toprağın, ormanın bir peri nuruyla örtüldüğü zamandır. Güneş batmış, ufku yağlı, kızıl bir ışığa bulamıştı; zeytin yağı gibi hareketsiz bir ışık. Baştan başa açık ve temizdi gökyüzü. Gözlerimi bu duru denize dikmiştim, dünyanın künhüyle karşı karşıyaydım sanki; kalbim derinden derine bu çıplak öze karşı çarpıyor, onunla kaynaşmışa benziyordu. Allah bilir, diye düşünüyordum kendi kendime, ufkun bu akşam neden leylak ve altın rengine büründüğünü? Bu bir şenlik mi acaba; yukarki âlemlerde, yıldızların müziği ve akıntılarda kayan sandallar içinde muhteşem bir cümbüş mü? Öyle görünüyor. Gözlerimi kapıyor, bu sandal gezintisine ben de katılıyorum; ard arda düşünceler, beynimin içinde yelken açıyorlar...

Birçok günler bu şekilde geçti.

Dolaşıyor, tetkik ediyordum: Karın su oluşunu, buzun çözülüşünü. Kulübemde yetecek kadar yiyeceğim olduğu günler tüfeğimi kullanmıyordum bile. Hür, başı boş dolaşıyor, vakit geçiriyordum. Nereye gitsem karşıma görülecek, dinlenecek birçok şey çıkıyor, her şey her gün biraz daha değişiyor, hattâ söğüt ve ardıçlar durmuş, baharı bekliyorlardı. Ben meselâ değirmene doğru gidiyordum, orada buzlar henüz çözülmemişti, ama toprak Tanrı'nın nice yıllardan bu yana çepeçevre çiğnenmişti ve sırtlarında buğday

çuvalları, insanların, buğdaylarını öğütmeye oralara geldiklerini gösteriyordu. Ben orada tekrar insanların arasına karıştım, duvarlara birçok harfler, tarihler kazılmıştı.

Güzel!

V

Daha yazayım mı? Hayır, hayır. Sırf zevkim için, sonra vakti kısaltıyor madem, iki yıl önceki baharın gelişini, toprağın durumunu anlatayım biraz. Toprak ve deniz hafif kokmaya başlamıştı. Ormanda çürümüş yapraklar tatlımsı tatlımsı kükürtlü hidrojen kokuyor, saksağanların gagalarında dal parçaları uçuşuyor, yuva kuruyorlardı. Aradan birkaç gün geçince dereler kabardı, köpürmeye başladı; orada burada siyah benekli bir beyaz kelebek görülüyor, balıkçılar dalyanlarından evlerine dönüyorlardı. Tüccarın iki yelkenlisi silme balık dolu dönüp gelmiş, kurutma yerleri önünde demirlemişti. Balıkların kayalar üzerinde kurutulduğu bu adaların en büyüğünde şimdi birden bir canlılık, bir kaynaşmadır gidiyordu. Bütün bunları penceremden görüyordum.

Fakat kulübeye hiçbir gürültü sızmıyordu, yalnızdım, yalnız kalıyordum. Arasıra uzaktan biri geçiyordu; demircinin kızı Eva'yı gördüm, burnunun üzerinde birkaç çil belirmişti.

"Nereye gidiyorsun?" diye sordum.

Sakin, cevap verdi: "Ormana odun toplamaya!" Elinde odunları bağlamaya bir ip vardı, başında beyaz eşarbı. Peşinden baktım, dönüp bakmadı.

Tekrar bir insan görene kadar günler geçti.

Bahar ilerliyordu, orman ağarmıştı; ağaç doruklarına konmuş, gözlerini güneşe dikmiş çığrışan ardıç kuşlarını seyretmek çok hoştu. Bazen sabahın saat ikisinde, şafağa doğru kalkıyor, güneş doğarken kuşlardan, hayvanlardan yükselen sevinç gösterilerine ben de katılıyordum.

Bahar besbelli bana da gelmişti, kanım sanki adım adım arada bir seğiriyordu. Kulübede oturuyor, oltalarımı bir gözden geçirsem diyordum; ama bir iş görmeye parmağımı bile kımıldatamıyordum; memnun ve karanlık bir tedirginlikle, kalbim dolup boşalıyordu. Aisopos birden ayağa kalktı, uyuşmuş bacakları üzerinde doğruldu, kesik kısa havladı. Kulübeye birileri geliyordu, hemen başımdan kasketimi çıkardım, kapının önünde Edvarda'nın sesini işitmiştim. Söyledikleri gibi o ve Doktor, ahbapça ve alçakgönüllü, ziyaretime geliyorlardı.

Edvarda'nın: "Evet, içerde!" dediğini duydum. Edvarda göründü, bir küçük kız edasıyla bana elini uzattı. "Dün de geldik ama evde yoktunuz!" dedi.

Yattığım kerevete, battaniyenin üzerine oturdu, kulübeyi gözden geçirmeye başladı; Doktor uzun sırada, benim yanıma oturmuştu. Konuşuyor, çene çalıyorduk; onlara bu arada ormanda ne tür hayvanlar bulunduğunu, av kısıtlama zamanı geldiği için artık hangi hayvanları vuramayacağımı anlattım. Meselâ dağ horozu mevsimi kapanmıştı.

Doktor bu sefer de az konuşuyordu; ama gözü, üzerinde bir Pan resmi olan barut boynuzuma ilişince Pan efsanesini anlatmaya koyuldu.

Edvarda birdenbire: "Peki ama" dedi, "bütün hayvanların av mevsimi kapanınca ne yiyeceksiniz?"

"Balık!" diye cevap verdim. "En başta balık. Her zaman yiyecek bir şey bulunur."

"Fakat yemeğe bize gelsenize!" dedi. "Geçen sene sizin kulübenizde bir İngiliz otururdu, arasıra bize yemeğe gelirdi."

Edvarda bana baktı, ben ona baktım. O anda kalbime bir şeyin dokunduğunu hissettim: Küçük, acele ve âşina bir selâmdı âdeta. Bahardı, aydınlık günlerdi sebebi; o gün bugün hep bunu düşündüm. Hem sonra onun o yay kaşlarının hayranıydım da.

Kulübem üzerine birkaç şey söyledi. Duvarları bir sürü hayvan postu, kuş kanadı ile süslemiştim; kulübenin içi salkım saçak bir ayı inini andırıyordu. Hoşuna gitmişti. "Evet, tıpkı bir ayı ini!" dedi.

Hoşlanacakları, ikram edebileceğim bir şey yoktu kulübede. Düşündüm, eğlence için bir kuş kızartmak istedim; avcı usulü yiyeceklerdi, parmaklarıyla. Ufak bir eğlence olurdu bu.

Kuşu kızarttım.

Edvarda İngiliz'i anlatıyordu. Yaşlı, garip bir adammış; kendi kendine yüksek sesle konuşurmuş. Katolikmiş, her gittiği yere cebinde harfleri siyah ve kırmızı, ufak bir dua kitabı götürürmüş.

"Yoksa İrlandalı mıydı?" diye sordu Doktor.

"İrlandalı mı?"

"Öyle ya, katolik olduğuna göre."

Edvarda kızardı, kekeledi, başka tarafa baktı:

"Olabilir, belki de İrlandalıydı."

O andan sonra Edvarda neşesini kaybetti. Ona acıdım, durumu düzeltmek istedim. Dedim ki:

"Hayır, İngiliz demekte siz haklısınız; İrlandalılar Norveç'e gelmezler."

Bir gün kayığa binip morina kayalıklarını görmeye gitmeyi kararlaştırdık...

Misafirlerimi yolun bir kısmına kadar geçirdikten sonra geri döndüm, balık takımlarımı düzeltmeye oturdum. Balık kepçem kapı yanında bir çiviye asılıydı, gözlerinin birçoğu pastan harap olmuştu; birkaç olta iğnesi sivrilttim, yerlerine taktım, kamışlı oltaları gözden geçirdim. Bugün bir iş görmek bana ne kadar da ağır geliyordu. Kafamın içi taciz edici düşünceler uğrağı olmuştu; Edvarda'yı misafirim olduğu sürece kerevette oturtup ona sırada bir yer göstermemekle bir kabahat işlediğim sanısına kapılıyordum. Hayalimde birdenbire onun esmer yüzü, esmer boynu canlandı;

boyunu uzun göstermek için modaya uyup önlüğünü biraz daha aşağıdan bağlamıştı; baş parmağındaki mâsum küçük kız edası bende şefkatli bir etki yaratıyor, boğumlar üzerinde iki kıvrım dostluk ifade ediyordu. Büyük bir ağzı vardı, ışıl ışıl parlıyordu.

Kalktım, kapıyı açtım, dışarıya kulak kabarttım. Hiçbir şey işitmedim, hem kulak vereceğim bir ses de duymamıştım zaten. Kapıyı tekrar kapadım. Aisopos yerinden kalkarak benim huzursuzluğuma baktı. Peşinden koşup ağımı tamirde kullanmak üzere Edvarda'dan biraz ibrişim istemeyi düşündüm. Hem uydurma bir bahane değildi bu; balık kepçesini uzatır, ona paslı gözleri gösterebilirdim. Kapının önüne gelmiştim ki suni yem takımı içinde, yetip de artacak kadar, ibrişim olduğunu hatırladım. Kolum kanadım kırık, sessiz, içeri girdim: Bende ibrişim vardı madem.

Kulübede yüzüme yabancı bir soluk çarptı: İçerde sanki yalnız değildim artık.

VI

Bir adam bana artık avlanıp avlanmadığımı sordu. İki günü koyda balık avlanmakla geçirdiği halde ormanda silahımın patladığını duymamıştı. Hayır, avlanmamıştım, yiyecek hiçbir şeyim kalmayana kadar kulübemden dışarı çıkmayacaktım.

Ava üçüncü günü gittim. Orman yeşildi biraz; toprak ve ağaç kokuyor, buzların kavurduğu yosunlar arasında yabani sarımsaklar yeşeriyordu. Zihnimden binbir düşünce geçiyor, ikide bir oturuyordum. Üç gündür gördüğüm tek insan, dün rastladığım bu balıkçı olmuştu; bu akşam dönüşte ormanın eteğinde, son defa Doktor'la Edvarda'ya tesadüf ettiğim yerde, belki birine rastlarım diye düşünüyordum. Olur a, yine orada gezmeye çıkmışlardır, belki, belki de aksi. Ama ben niçin ille bu ikisini düşünüyordum? Birkaç kartavuğu vurdum, birini hemen kızarttım, Aisopos'u bağladım.

Karnımı doyururken kuru toprağa uzanmıştım. Sessizdi toprağın üstü; yalnız rüzgârın tatlı esişiyle ara sıra bir kuş sesi duyuluyordu. Uzanmış, esintide usul usul kıpırdayan dalları seyrediyordum. Hafif rüzgâr görevini yapıyor, çiçek tozlarını daldan dala taşıyor, bakir tepecikleri dolduruyor, orman baştan başa bir vecd hali yaşıyordu. Bir yeşil tırtıl iki ucunu birleştire birleştire bir dala tırmanıyor, azıcık olsun duramazmış gibi habire tırmanıyor. Gözleri olduğu halde hemen hiçbir şey görmüyor, arada bir dimdik oluyor, tutunacak bir şey bulmak için havayı yokluyor; hafif batışlarla dala bir kenar işleyen yeşil bir ipliğe benziyor. Erişmek istediği yere akşama varır belki.

Hep aynı sessizlik. Kalkıp yürüyor, oturuyor, yine kalkıyorum. Saat dört suları; saat altı olunca kulübemden yana gider, bakalım kimseye rastlar mıyım? Önümde iki saatim var daha, ama şimdiden hafif heyecanlıyım; elbiselerimden fundaları, yosunları süpürüyorum. Önlerinden geçtiğim yerleri tanıyorum; ağaçlar, taşlar eski yalnızlıkları içinde; ayaklarımın altında yapraklar hışırdıyor. Monoton esiş, tanıdık ağaç ve taşlar beni aşıyor; garip bir şükran duygusuyla doluyorum; her şey benimle dost oluyor, kaynaşıyor, hepsini seviyorum. Oracığa oturmuş, kendi işlerimi düşünürken yerden kuru bir dal kaldırıyor, elimde tutuyor, seyrediyorum. Dal çürümüş enikonu; kabuğun zavallılığı bana çok dokunuyor, kalbimden bir merhamet dalgası geçiyor. Kalkıp giderken fırlatıp atmıyorum dalı; eğilip yere bakıyor, doğruluyor, ondan hoşlanıyorum; onu oracıkta bırakıp ayrılmadan yaşlı gözlerle son defa bakıyorum.

Saat beş oluyor. Güneş, vakti yanlış gösteriyor; bütün gün batıya doğru yürüdüm, kulübemdeki güneş saati belki de henüz dört buçuktur. Bütün bunları hesaba katıyorum, ama yine de altıya kadar bir saatim var; bu yüzden tekrar kalkıyor, bir süre daha yürüyorum. Ayaklarımın altında yapraklar hışırdıyor. Bir saatlik zaman bu şekilde geçiyor.

Aşağıda, kışın buzlarla kaplı kalmış küçük bir değirmeni görüyor, duruyorum. Değirmen işliyor, gürültüsüne uyanıyorum; oracıkta birdenbire duruyorum. Yüksek sesle: "Geç kaldım!" diyorum. İçimde bir acı irkiliyor, hemen geri dönüyor, kulübeye doğru yürümeye başlıyorum, ama bir yandan da geç kaldığımı biliyorum. Daha hızlı yürümeye, koşmaya başlıyorum. Aisopos bunda bir iş olduğunu anlıyor, ipini çekiyor, beni de sürüklüyor, ulur gibi havlıyor, acele ediyor. Kurumuş yapraklar sağa sola savruluyor. Fakat ormanın kenarına geldiğimizde kimsecikler yoktu, hayır, sessizdi her taraf, kimseler yoktu.

"Burada kimseler yok!" dedim. Yine de umduğumdan daha berbat değildi bu.

Orada uzun zaman kalmadım, kendimi düşüncelere kaptırmış, yola devam ettim; kulübemin önünden geçerek Aisopos'la, av torbasıyla, tüfekle, bütün teçhizatımla aşağıya Sirilund'a indim.

Mack beni olanca dostluğuyla karşıladı, akşam yemeğine alıkoydu.

VII

Sanırım, çevremdeki insanların ruhunu az çok okuyabiliyorum, yanılıyorum belki de. Ah, iyi günlerimde, aslında o kadar zeki olmadığım halde başkalarının içini görebildiğimi sanıyorum. Odada oturuyoruz, birkaç erkek, bir iki kadın, bir de ben. Ben bu insanların içinden neler geçtiğini, benim için neler düşündüklerini görüyorum âdeta. Gözlerinde yanıp sönüveren her parıltıdan bir şeyler çıkarıyorum; bazen yanaklarına kan hücum ediyor, kızarıyorlar; bir başka sefer başka tarafa bakıyormuş gibi yapıyor, yandan doğru beni göz hapsine alıyorlar. Bense oturuyor, bütün bunlara dikkat ediyorum; içlerini görüyorum, ruhu bile duymuyor hiçbirinin. Yıllar var ki bütün insanların içlerini okuyabildiğim kanısındayım. Yanılıyorum belki de...

Gece geç vakte kadar Mack'ın salonunda kaldım. Hemen geri dönebilirdim, orada oturup kalmak bana bir zevk vermiyordu; ama ben buraya düşüncelerim çektiği için gelmemiş miydim? Nasıl olur da hemen kalkıp gidebilirdim? Yemekten sonra whist oynadık, toddy içtik; sırtım salona dönük oturmuş, başımı önüme eğmiştim; arkamda Edvarda içeri girip çıkıyordu. Doktor evine gitmişti.

Mack, bana yeni lambalarının nasıl kullanıldığını gösterdi; kuzeye gelen ilk parafin lambalarıydı bunlar; ağır kurşun ayaklar üzerinde görülmedik güzellikte şeyler. Bir kaza ihtimalini önlemek için Mack, bunları her akşam kendisi yakıyordu. Mack birkaç kere, konsolos dedesinden söz açtı: "Dedem konsolos Mack'a bu iğneyi Karl Johan kendi eliyle vermiş!" dedi ve parmağıyla elmas iğnesine işaret etti. Karısı ölmüştü, bana bitişik odalardan birinde karısının bir resmini gösterdi: Kibar tavırlı, başında dantelâlı bir başlık, nazik gülüşlü bir kadın. Yine o odada bir kütüphane duruyor, içinde mirastan kalmış hissini veren Fransızca eski kitaplar bile bulunuyordu; hepsi de güzel ve yaldız ciltli olan bu kitaplara eski sahipleri kendi isimlerini yazmışlardı. Aralarında birçok fikir eserleri görülüyordu; düşünen bir adamdı Mack.

Dükkânındaki iki kalfayı whist oyununa çağırmak gerekmişti. Kalfalar yavaş ve duraklayarak oynuyorlar, kâğıtları tekrar tekrar sayıyorlar, ama yine de yanlışlık yapıyorlardı. Bir tanesine Edvarda yardım ediyordu.

Bardağımı devirdim, bu aksiliğe canım sıkıldı, ayağa kalktım.

"Eyvah bardağı devirdim." dedim.

Edvarda gülmeye başladı, cevap verdi: "Evet, gördük."

Hepsi gülüşerek, ziyanı yok, diye beni yatıştırdılar. Üstümü kurulamak için bana bir havlu verdiler; oyuna devam ettik. Saat on bir oldu.

Edvarda'nın gülüşü üzerine, içimde karanlık bir sıkıntı havası esmişti. Edvarda'ya baktım; yüzünü mânâsız ve az güzel buldum.

Mack kalfaların artık yatma zamanları geldiğini öne sürerek nihayet oyuna son verdi. Kanapeye yaslanarak, ardiyesinin cephesine bir levha astırmak istediğinden söz açtı, fikrimi sordu. Hangi rengi kullanmalıydı? İçim sıkılıyordu, hiç düşünmeden: "Siyah!" dedim. Mack da hemen aynı şeyi söyledi:

"Siyah renk, tam benim düşündüğüm gibi. İri siyah harflerle: Tuz ve Boş Fıçı Deposu. En kibarı budur... Edvarda, senin yatma vaktin gelmedi mi?"

Edvarda ayağa kalktı, ellerimizi sıktı, bize iyi geceler diledi, gitti. İkimiz kaldık. Geçen yıl tamamlanmış demiryolundan, ilk telgraf hattından bahsettik. Telgrafın buralara, kuzeye ne zaman geleceğini Allah bilir. Sustuk.

"İşte" dedi Mack. "Zamanla kırk altı yaşıma geldim, saçıma sakalıma kır düştü. Evet, ihtiyarladığımı hissediyorum. Siz beni gündüz gözüyle görüyor, genç zannediyorsunuz; ama akşam olup da yalnız kalmıyor muyum, çöküveriyorum. O vakit bu salonda oturuyor, kâğıt falı açıyorum. Ufak tefek hilelerle kolayca açılıveriyor. Haha."

"Ufak tefek hilelerle açılıveren, fal mı?" diye sordum.

"Evet."

Gözlerinde gizli mânâyı okuyabilirmişim gibime geldi...

Mack ayağa kalktı, pencereden yana döndü, dışarı baktı; sırtı kambur, ensesi, boynu kıl içinde. Ben de kalktım. Geri döndü; ayağında uzun, sivri burun ayakkabılar, yanıma geldi. Her iki baş parmağını yelek ceplerine soktu, kollarını bir kanat gibi hafifçe kımıldattı; aynı zamanda gülümsedi. Sonra yine, kayıklarından birinin her zaman emrimde olduğunu söyledi, bana elini uzattı.

"Bir de, müsaade edin, sizinle geleyim." dedi, lâmbaları söndürdü. "Evet, biraz hava alayım, vakit henüz erken."

Çıktık.

İlerde, demircinin evine giden yolu gösterdi:

"Bu yoldan gidin!" dedi. "Kestirmedir."

"Hayır!" diye cevap verdim. "Depoların önünden geçen yol daha kısa."

Bu konuda o söyledi, ben söyledim; anlaşamadık. Ben haklıydım, bundan emin bulunuyor, onun inadına bir mânâ veremiyordum. Sonunda bu iki yoldan ayrı ayrı gitmemizi teklif ettim; önce varan kulübede beklesin, dedim.

Ayrıldık. Mack az sonra ormana daldı, gözden kayboldu. Ben her zamanki yürüyüşümle yürüyor, ondan en az beş dakika önce gideceğimi tahmin ediyordum. Ama kulübeye vardığımda onu orada buldum.

"Gördünüz mü!" diye seslendi. "Ben hep bu yoldan giderim; en kestirme yol da budur doğrusu."

Şaşırmış, yüzüne baktım; terlememişti, koşmuşa da benzemiyordu. Hemen vedalaştı, gece için teşekkür etti, yine geldiği yoldan gitti.

Ben kaldım, düşündüm: Garip şey! Sözde mesafeden anlıyordum, her iki yoldan birçok defalar yürümüştüm. Azizim, yine bir hile yaptın sen! Bütün bunlar bir bahane miydi yoksa?

Sırtının orman içinde yine gözden silindiğini gördüm.

Aradan bir saniye geçti, ihtiyatlı ve hızlı adımlarla peşine düştüm; yol boyunca yüzünü kuruladığını gördüm; demin koşup koşmadığından emin değildim artık. Şimdi çok yavaş yürüyordu, gözlerimi ondan ayırmıyordum; demircinin evi önünde durdu. Gizlendim; kapının açıldığını, Mack'ın evden içeri girdiğini gördüm.

Saat birdi; bunu denizden, otlardan anladım.

VIII

Birkaç günüm, tam gönlüme göre geçti; tek dostum ormandı ve büyük yalnızlık. Tanrım, bütün ömrümde ben en büyük yalnızlığı bu üç dört günün birincisinde yaşadım. Tamamen bahardı;

çayırlarda yıldız çiçekleri, civanperçemleri buldum; ispinozlar, baştankaralar da gelmişlerdi; bütün kuşları tanıyordum. Zaman zaman cebimden iki çeyrek çıkarıyor, sessizliği bozmak için onları şıngırdatıyordum. Düşünüyordum: Ya şimdi Diderek'le İselin gelirse!

Artık gece olmamaya başlamıştı; güney yuvarlağı denize şöyle bir dalıyor, aşağılara inmiş de su içmiş gibi dinç ve kırmızı, tekrar yükseliyordu. Ben bu gecelerde öyle garip şeylerle karşılaştım ki söylesem kimse inanmayacaktır. Pan bir ağaca yerleşmiş, aşağıda benim ne yaptığıma bakmıyor muydu? Çıplak değil miydi karnı; karnından bir şey içer gibi iki kat olmamış mıydı? Ama o bütün bunları göz ucuyla beni gözetlemek için yapıyordu. Düşüncelerimden sıyrılmak istediğimi gördükçe koyuverdiği sessiz kahkahalardan ağaç, boydan boya sallanıyordu. Orman baştanbaşa hışırdıyor, hayvanlar koklaşıyor, kuşlar birbirini çağırıyor, sinyalleri havayı dolduruyordu. Mayıs böceklerinin sürü sürü uçtuğu bir seneydi bu sene; vızıltıları gece kelebeklerinin seslerine karışıyor, yaklaşıp uzaklaşan fısıltılar gibi ormanda çepeçevre yankılanıyordu. Dinlenecek o kadar çok ses vardı ki! Üç gece hiç uyumadım, Diderik'le İselin'i düşündüm.

Göreceksin, diye düşünüyordum, gelecekler. İselin, Diderik'i bir ağaca doğru çekecek: “Sen burada dur, Diderik!” diyecek. “Dikkat et, İselin'e göz kulak ol; ben şu avcıya ayakkabımı bağlatacağım.”

Avcı, avcı benim. İselin bana göz ucuyla işaret edecek, anla gibilerinden. İselin yanıma geldiği vakit kalbim her şeyi anlayacak; kalbim artık çarpmamakta, küt küt atmaktadır. İselin entarisinin içinde tepeden tırnağa çırılçıplak; elimi omzuna koyacağım.

Yanakları alev alev: “Ayakkabılarımı bağla!” diyecek. Az sonra tâ yakınımda, ağzıma dudaklarıma doğru fısıldayacak: “Ah, sen benim ayakkabımı bağlamıyorsun, sevgilim, bağlamıyorsun... Sen benim ayakkabımı...”

Fakat güneş yuvarlağı denize şöyle bir dalıyor, aşağılara inmiş de su içmiş gibi dinç ve kırmızı, tekrar yükseliyor. Ve hava fısıltıyla dolu.

Bir saat sonra İselin, ağzıma doğru: "Artık senden ayrılmalıyım!" diyor. Giderken dönüp bana el ediyor; yüzü hâlâ alev alev, yüzü yumuşak ve baygın. Tekrar benden yana dönüyor, el ediyor.

Fakat Diderik, ağacın arkasından ortaya çıkıyor:

"İselin, ne yaptın? Gördüm!" diyor.

İselin cevap veriyor:

"Diderik, ne gördün? Ben bir şey yapmadım ki."

"İselin, ne yaptığını gördüm." diyor Diderik tekrar. "Gördüm."

İselin'in şen şakrak kahkahası ormanda çınlıyor; İselin tepeden tırnağa sevinçli ve günahkâr, Diderik'le beraber çekip gidiyor. Nereye mi gidiyor? Rastlayacağı ilk delikanlıya, ormanda bir avcıya.

Gece yarısıydı. Aisopos bağını koparmış, kendi başına avlanıyordu, tepelerde havladığını duyuyordum; onu geri getirttiğim zaman saat birdi. Bir çoban kızı geliyordu; bir çorap örüyor, bir türkü mırıldanıyor, etrafına bakınıyordu. Fakat sürüsü nerde? Gece yarısı ormanda işi ne? Hiç, hiç. Sıkılıyordu, belki de sevinçliydi de ondan dolaşıyordu. Düşündüm: Aisopos'un havlayışlarını işitti de benim ormanda olduğumu anladı.

Yaklaşınca ayağa kalktım, durdum, yüzüne baktım; ne kadar da narin ve genç. Aisopos da durmuş, ona bakıyordu.

"Nerden geliyorsun?" diye sordum.

"Değirmenden!" dedi.

Gecenin bu saatinde değirmende işi neydi acaba?

"Gece geç vakit senin gibi narin ve genç bir kızın ormanda dolaşması, olur cesaret değil!" dedim.

Güldü, cevap verdi:

"O kadar genç değilim ki, on dokuzundayım."

Ama on dokuzunda olamazdı; iki senesini uydurduğuna, ancak on yedisinde olduğuna emindim. Ama niçin yaşını büyültüyordu?

"Otur!" dedim. "Adın ne, anlat!"

Kızararak yanıma oturdu, adının Henriette olduğunu söyledi.

Sordum:

"Sevgilin var mı, Henriette, seni hiç kucakladı mı?"

Utanmış, gülerek: "Evet!" diye cevap verdi.

"Kaç kere?"

Susuyordu.

"Kaç kere?" diye tekrarladım.

Hafifçe: "İki kere!" dedi.

Kızı kendime çektim, sordum:

"Nasıl yaptı? Böyle mi yaptı?"

Tikreyerek: "Evet!" diye fısıldadı.

Saat dört oldu.

IX

Edvarda ile konuştum:

"Nerdeyse yağmur yağacak." dedim.

"Saat kaç?" diye sordu.

Güneşe bakıp cevap verdim:

"Beşe geliyor."

Sordu:

"Saati güneşten tıpatıp anlayabilir misiniz?"

"Evet" cevabını verdim. "Anlayabilirim."

Sustuk.

"Ya güneşi göremezseniz saatin kaç olduğunu nasıl bilirsiniz?"

"O zaman başka şeylere bakarım. Denizdeki kabarıp alçalmalara; belli vakitlerde yere yatan otlar vardır, onlara; bazıları susunca başkaları ötmeye başlar, değişik kuş seslerine bakarım. Sonra ikindileri kapanan çiçeklerden; bazen açık yeşil, bazen koyu yapraklardan anlarım; ayrıca sezişimle de bulurum."

"Hayret!" dedi Edvarda.

Ben yağmur bekliyordum, Edvarda'yı düşünerek onu yol ortasında daha fazla alıkoymak istemedim, elimi kasketime götürdüm. Edvarda birden yeni bir soruyla durdurdu beni, durdum. Kızararak sordu: Neye buradaydım, niçin ava gidiyordum; niçin şöyle, niçin böyle? Hem avda niçin ancak yiyeceğim kadarını vuruyor, Aisopos'u kendi haline bırakıyordum?

Edvarda kızarmış, küçülmüştü. Birisinin benden bahsetmiş olduğunu anladım, o bunları kendiliğinden söylemiyordu. Edvarda beni duygulandırmıştı, öyle kimsesiz bir hali vardı ki; annesiz oluşu içime dokundu, incecik kolları ona ihmal edilmişlik ifadesi veriyordu. Kendimi bu duyguya kaptırdım.

Evet, öldürmek için değil yaşamak için vuruyordum. Bugün bana bir dağ horozu mu lâzım, iki tane vurmuyor; ikincisini vurmayı ertesi güne bırakıyordum. Ne diye birkaç tane vuracaktım? Ben ormanda yaşıyordum, ormanın oğluydum. Haziranın ilk gününden başlayarak kar tavuklarıyla tavşanların da av mevsimi kapanacak, ben artık vuracak hiçbir şey bulamayacaktım; olsun o zaman da balık tutacak, karnımı balıkla doyuracaktım. Babasından bir kayık alacak, denize açılacaktım. Hayır, şüphesiz sırf öldüren cinsinden bir avcı değildim ben; avlanıyorsam ormanda yaşamak için avlanıyordum. Ben ormanda rahattım; karnımı doyururken yere uzanıyor, bir iskemle üzerinde dimdik oturmuyordum; bardağımı devirmiyordum. Ormanda kendimi hiçbir şeyden

alıkoymuyordum; istersem sırtüstü yatıyor, gözlerimi kapıyor, ormanda her istediğimi söyleyebiliyordum. İnsan çok kere bir şey söylemek, yüksek sesle konuşmak isteyebilirdi; sözleri ormanın kendi kalbinden dökülen bir söylev gibi çınlardı...

Edvarda'ya bunları anlayıp anlamadığını sordum, anladığını söyledi.

Konuşmama devam ettim, çünkü Edvarda gözlerini benden ayırmıyordu. "Kırlarda, ormanlarda neler gördüğümü bilseniz," dedim. "Kışın giderim, karda kar tavuklarının izlerini görürüm. İzler birden kaybolur, kuşlar uçmuştur. Fakat kanatların karda bıraktığı oyuntulardan ne yana uçtuklarını anlar, kısa zamanda bulurum onları. Bu iş her seferinde benim için bir yeniliktir. Sonbaharda çok zaman yıldız yağmuru görülür; yalnızlığımda düşünürüm: Titreşimler içindeki bu dünya ne dünyadır? Gözlerimin önünde göçüp giden bir âlem mi? Bu saadet bana mı bağışlandı, hayatımda bir yıldız yağmuru görmek saadeti? Fakat yaz gelince belki her ağaç yaprağında küçük, canlı bir hayvan vardır; bazılarının kanatsız olduğunu görebilirim; doğdukları o ufak yaprak üzerinde yaşar, ölür bu hayvanlar. Düşünün bir kere! Arada mavi sinekler görürüm. Evet, bütün bunlar dinleyen için öyle önemsiz şeylerdir ki bilmiyorum, acaba anlıyor musunuz?"

"Evet, evet, anlıyorum."

"Güzel. Bazen de otlara bakarım, otlar da belki bana bakarlar, olamaz mı? Bir ot yaprağına bakarım, titrer hafiften, bu titreyişin bir anlamı var sanırım... Düşünürüm kendi kendime: İşte şu yaprak, şuracıkta titriyor! Bir çama bakacak olsam beni ufak tertip düşüncelere salan, bu sefer de onun bir dalı olur belki. Bazen de dağ sırtlarında insanlara rastlarım, olur a!"

Edvarda'ya baktım, öne doğru eğilmiş dinliyordu. Artık onu tanıyamıyordum. Öylesine kulak kesilmişti ki kendini zerre kadar kollamıyor, çirkin oluyordu; yüzüne bir aptallık çökmüş, bir dudağı sarkmıştı.

"Demek böyle!" dedi, doğruldu.

Yağmurun ilk damlaları düşüyordu.

"Yağmur yağıyor." dedim.

O da: "Evet, bakın, yağıyor!" dedi, yürümeye başlamıştı.

Ona yol arkadaşlığı etmedim, tek başına gitti, hızlı hızlı kulübenin yolunu tuttum. Aradan birkaç dakika geçince yağmur şiddetlendi. Birdenbire arkamdan birisinin koşmakta olduğunu işittim, durdum, Edvarda'yı gördüm. Yorulmuş, pembeleşmişti; gülümsüyordu.

"Söylemeyi unuttum" dedi soluk soluğa. "Morinaların kurutulduğu kayalara gideceğiz. Doktor yarın geliyor. Sizin vaktiniz var mı?"

"Yarın mı? Güzel. Evet, vaktim var."

Edvarda: "Söylemeyi unuttum da!" dedi tekrar ve gülümsedi.

Ayrılmış, gidiyordu; ince, güzel bacaklarına baktım; ta yukarlara kadar ıslaktı bacakları. Ayakkabıları aşınmıştı.

X

O günü de çok iyi hatırlıyorum. Benim yaz mevsimim, işte o gün gelmişti. Güneş artık daha geceden görünmeye başlıyor, ıslak toprağı daha sabah olmadan kurutuveriyordu; son yağmurdan beri yumuşak ve hafifti hava.

Öğleden sonra rıhtıma indim. Tamamıyla durgundu deniz; erkekli, kızlı balık hazırladıkları adadan doğru gülüşmeler, konuşmalar duyuluyordu. Neşeli bir ikindiydi bu.

Öyle ya, neşeli bir ikindiydi, değil mi? Sepetlerimizde yiyecek vardı, şarap vardı; bir büyük kalabalık iki kayığa bölünmüştük, genç kadınlar açık renk elbiseler giymişlerdi. Öyle memnundum ki kendi kendime şarkı mırıldanıyordum.

Kayığa girince bütün bu genç genç insanların nereden çıkıp geldiklerini düşündüm. Bucak müdürünün, bölge doktorunun kızları, bir iki mürebbiye, rahip çiftliğinin hanımları. Hepsini ilk defa görüyordum; hepsi de bana yabancıydılar ama uzun zamandır tanışıyormuşuz gibi yakınlık gösteriyorlardı. Birkaç hatam oldu; insanlarla görüşme alışkanlığımı yitirmiştim, bu genç bayanlara sen diye hitap ediyordum, neyse ki alınmadılar. Bir keresinde, sevgili, yahut, sevgilim, dedim; ama bunu da bağışladılar, böyle dememişim gibi davrandılar.

Mack yine kolasız plâstron gömleğini giymiş, elmas iğnesini takmıştı; keyfi pek yerinde görünüyordu, öbür kayığa seslendi:

"Hey çılgın gençler, şişelerin olduğu sepetlere dikkat! Doktor, şişelerden siz sorumlusunuz!"

"Hay hay!" diye cevap verdi doktor. Kayıktan kayığa sadece bu iki sesleniş bile benim için bir sevinç, bir şenlik havası taşıyordu.

Edvarda'nın üstünde dünkü elbise vardı; başka elbisesi yokmuş, yahut varmış da giymek istememiş gibi. Ayakkabıları da dünkü ayakkabılar. Bana elleri tam temiz değil gibi geldi; fakat başına tüylü ve yepyeni bir şapka giymişti. Boyatılmış ceketini, üzerine oturmak için yanına almıştı.

Karaya yanaştığımız zaman Mack'ın isteği üzerine havaya bir el silâh attım, sonra iki el daha; sonra "hurra!" diye bağrıldı. Adaya çıktık, balık kurutan adamlar bizi selâmladılar, Mack işçileriyle konuştu. Çayır papatyaları, düğün çiçekleri bulduk, yakalarımıza taktık; birkaç kişi de çan çiçeği buldu.

Sürü sürü deniz kuşları havada, kıyıda bağrışıp çığrışıyorlardı.

Beyaz kabuklu birkaç güdük kayın ağacı olan çimenlikte mola verdik. Sepetler açıldı, Mack şişeleri çıkardı. Açık renk elbiseler, mavi gözler, bardak şıngırtısı, deniz, beyaz yelkenler. Biraz şarkı söyledik.

Ve yanaklar pembeleşti.

Bir saat sonra ruhumu bir neşedir sardı; ufak tefek şeyler bile beni etkiliyordu; bir şapkada bir tül dalgalanıyor, bir saç çözülüyor, gülen bir yüzde iki göz yumuluyor, bense bütün bunlardan heyecanlanıyordum. O gün, ah o gün!

"Küçük, şirin bir kulübeniz varmış, öyle mi Teğmenim?"

"Evet, bir yuva. Tam gönlümce bir kulübe. Bir gün gelin, beklerim. Öylesini daha göremezsiniz. Arkası büyük bir orman."

Bir başkası geliyor, nazik soruyor:

"Evvelce hiç gelmişliğiniz yok mu kuzeye?"

"Hayır!" diye cevap verdim. " Fakat şimdiden her şeyi tanıyorum. Geceleri dağlarla, dünya ile, güneşle yüz yüzeyim. Yüksekten atacak da değilim hani, ama öyle bir yaz mevsiminiz var ki! Herkes uyurken bir gece içinde fışkırıveriyor, sabahleyin bakıyorsunuz, gelmiş. Penceremden eğilip gözlerimle gördüm. İki küçük pencerem var benim."

Bir üçüncüsü geliyor. Sesiyle, minik elleriyle insanı baştan çıkarır bu kız. Bu kızların hepsi insanı baştan çıkarır. Üçüncüsü diyor ki:

"Çiçeklerimizi değiştirelim mi? Uğur getirir."

"Hay hay!" dedim, elimi uzattım. "Değiştirelim, teşekkür ederim. Ne kadar güzelsiniz, sesiniz ne kadar büyüleyici; geldik geleli ben hep bu sesi dinledim."

Fakat kız, elindeki çan çiçeğini geri çekiyor, kestirmeden:

"Size ne oluyor?" diyor. "Ben size söylemedim."

Bana söylememiş! Yanılmam karşısında üzüntü duydum, çekip gitmek, gitmek geçti içimden, kulübeme dönmek; orada benimle yalnız rüzgâr konuşur. "Afedersiniz" dedim. "Özür dilerim." Ötekiler bakışıyor, beni utandırmamak için uzaklaşıyorlar.

O anda biri hızlı hızlı bize doğru yürüdü, herkes gördü, Edvarda idi gelen. Doğruca yanıma geldi, bir iki şey söyledi, boynuma

sarıldı, kollarını boynuma doladı, birkaç kere ağzımdan öptü beni. Her seferinde bir şeyler söylüyordu, ama ben ne dediğini anlamıyordum ki! Olup biteni anlamıyordum, kalbim durmuştu, onun yakıcı bakışlarının etkisindeydim sadece. Edvarda beni koyuverdiği zaman ufacık göğsü inip inip kalkıyordu. Edvarda esmer yüzü, esmer boynuyla, ince uzun, hâlâ duruyor, gözleri alev alev, alabildiğine pervasız, duruyordu; herkes ona bakıyordu. İkinci defadır ki alnında kavislenen siyah kaşlarına vurulmuştum.

Fakat Allah'ım, yavrucak beni herkesin gözü önünde öpmüştü!

"Bu ne iş, Edvarda?" diye sordum. Kanımın atışını duyuyordum; sanki boğazımın altından atıyor, düzgün konuşmama engel oluyordu.

"Hiç!" cevabını verdi Edvarda. "Canım öyle istedi. Ne olur?"

Yerimden kımıldamaksızın Edvarda'ya bakarken başımdan kasketimi çıkarıyor, bir otomat gibi saçımı düzeltiyorum. Ne mi olur, diye düşündüm.

Derken adanın öbür ucundan Mack'ın sesi geliyor. Mack bir şeyler söylüyor ama biz duyamıyoruz; fakat ben sevinerek, Mack'ın hiçbir şey görmediğini, hiçbir şeyin farkında olmadığını düşünüyorum. Onun şu sıra adanın öte başında oluşu ne iyi! Bu benim içime su serpti. Topluluktan yana yürüyor, hiç oralı olmamaya çalışarak, gülerek şunları söylüyorum:

"Deminki yakışıksız hareketimden dolayı hepinizden af dileyebilir miyim; çok üzgünüm. Edvarda'nın benimle çiçek değişmek istediği ânı, kötüye kullandım, ona hakaret ettim; ondan ve sizlerden özür dilerim. Kendinizi benim yerime koyunuz; yalnız yaşıyorum, hanımlarla konuşmaya alışkın değilim; üstelik bugün şarap içtim, şaraba da alışkın değilimdir. Hoş görün."

Güldüm, hâdiseyi unutturmak için oralı olmuyor göründüm; içimden ciddi idim, fakat sözlerim Edvarda'yı biraz olsun etkilemedi. Edvarda örtbas etmeye yanaşmıyor, düşüncesizliğinin bıraktığı

etkiyi gidermeye çalışmıyor, aksine gelip yanıma oturmuş, boyuna yüzüme bakıyordu. Ara sıra benimle konuşuyordu. Daha sonra dul kadın oyunu oynarken yüksek sesle:

"Benim eşim Teğmen Glahn!" dedi. "Bir başka erkeğin peşinden koşmak, zahmete değmez doğrusu."

"Hay Allah, sussanız olmaz mı sanki!" diye fısıldadım, ayağımı hızla yere vurdum.

Yüzünden bir hayret ifadesi geçti, sıkıntısından burnunu karıştırdı, utangaç gülümsedi. Ta derinden sarsıldım, narin vücudundaki, bakışlarındaki terk edilmişlik hali bana pek dokundu, onu sevmeye başladım; uzun ince elini avucuma aldım.

"Daha sonra!" dedim. "Şimdilik bu kadar yeter. Hemen yarın buluşabiliriz."

XI

Geceleyin Aisopos'un, yattığı köşeden kalkıp homurdandığını işittim; bunu uykumun arasında işittim, ama tam o sırada bir av rüyası görmekte olduğum için bu homurtu rüyama uygun düşüyordu, büsbütün uyanamadım. Sabaha karşı saat ikide kulübeden dışarı çıktığım vakit otların üzerinde bir çift insan ayağının izlerini gördüm. Birisi gelmişti; önce bu penceremin, sonra da ötekinin önüne gitmişti. İzler, tekrar yol boyunca kayboluyordu.

Yanakları kızarmış, yüzü ışıl ışıl geldi.

"Çok beklediniz mi?" dedi. "Bekletiyorum diye korktum."

Beklememiştim, o benden önce gelmişti.

"İyi uyudunuz mu?" dedim. Ne söyleyeceğimi bilmiyordum âdeta.

"Hayır, uyumadım, bütün gece uyanıktım" diye cevap verdi. Gece hiç uyumadığını, gözleri kapalı, bir iskemlede oturduğunu, biraz da çıkıp gezindiğini anlattı.

“Bu gece kulübemin önüne birisi gelmiş.” dedim. “Sabahleyin otların üstünde ayak izleri gördüm.”

Yüzü pembeleşti, yolun ortasında elimi tuttu, cevap vermedi. Yüzüne baktım, sordum:

“Yoksa siz miydiniz?”

“Evet!” diye cevap verdi ve göğsüme sokuldu. “Bendim. Ama sizi uyandırmadım; mümkün olduğu kadar da yavaş yürüdüm. Evet bendim. Bir kere daha yakınınıza geldim. Sizi seviyorum.”

XII

Her gün, her Allah'ın günü onunla buluşuyordum. Gerçeği itiraf ederim, onunla buluşmaktan hoşlanıyordum, kalbim ona doğru uçuyordu. Bugün iki sene oluyor; şimdi o günleri yalnız canım çektikçe düşünüyorum; o maceralar beni neşelendiriyor, oyalıyor. Şu yeşil kuş tüylerine gelince, onu da birazdan anlatırım.

Buluşmak için birçok yerlerimiz vardı; değirmen, yol, hattâ benim kulübe; nereye dersem oraya geliyordu. Hep önce o seslenirdi: “Günaydın!” Ve ben cevap verirdim: “Günaydın!”

“Keyiflisin bugün, şarkı söylüyorsun” derdi ve gözleri ışıl ışıl parlardı.

“Evet keyifliyim” diye cevap verirdim. “Omzunda bir leke var, toz, belki de yolun tozu. Ben bu lekeyi öpmek istiyorum; evet, izin ver de öpeyim. Senin her şeyin beni duygulandırıyor, senin yüzünden şaşkına döndüm. Bu gece uyumadım.”

Doğruydu nitekim; bir değil birkaç gece yatağımda uykusuz sabahlamıştım.

Yan yana yol boyunca yürürdük.

“Ne dersin, hoşlandığın gibi hareket ediyor muyum?” derdi. “Yoksa çok mu konuşuyorum? Hayır mı? Fakat sen nasıl istiyorsun, onu söyle. Bazen kendi kendime düşünüyorum da düzeleceği yok, diyorum.”

"Neyin düzeleceği yok?" diye sordum.

"Bu bizim işin. Düzeleceği yok. İster inan, ister inanma; ben şimdi yürüyorum ya, bir taraftan da üşüyorum. Sadece yakınında bulunmam bile, sırtımdan aşağı bir ürperti duymama yetiyor. Saadetten."

"Evet, ben de öyle oluyorum." cevabını verdim. "Seni sadece görmem bile beni ürpertmeye yetiyor. Hayır düzelir. Gel hele, biraz sırtına vurayım, ısınırsın."

İsyan ederek razı oluyor, şaka olsun diye biraz hızlıca vuruyor, gülüyor, faydası olup olmadığını soruyorum.

"Aa, bu kadar da nazik olma" diyor. "Yeter vurduğun."

Ah, bu birkaç kelime! Bu kadar da nazik olma, deyişinde bir çaresizlik seziyorum.

Sonra yola devam ediyoruz. Kendi kendime, yaptığım şaka için bana gücendi mi acaba, diye soruyor, düşünüyorum: Şimdi anlaşılır... Dedim ki:

"Şu anda aklıma geldi. Bir kızak gezintisinde genç bir kadın, boynundaki beyaz ipek atkıyı çıkartmış, benim boynuma bağlamıştı. Akşamleyin bu kadına: 'Atkıyı yarın alırsınız' dedim. 'Yıkatayım da!' Kadın: 'Hayır' dedi. 'Şimdi verin, ben onu o haliyle, nasıl kullandınızsa öyle saklamak istiyorum.' dedi ve atkıyı aldı. Aradan üç sene geçti, o kadına tekrar rastladım 'Atkı?' diye sordum. Gitti, getirdi. Atkı, yıkanmamış haliyle kâğıt kılıfının içinde duruyordu, gözlerimle gördüm."

Edvarda yan gözle yüzüme baktı:

"Ya? Sonra?"

"Sonrası yok." dedim. "Ama bana öyle geliyor ki güzel bir jestti bu!"

Sustuk.

"O kadın şimdi nerde?"

"Yabancı diyarlarda."

Bu konuda bu kadarla kaldık. Ama Edvarda ayrılıp evine giderken dedi ki:

"İyi geceler. Fakat sen de artık fazla dolaşıp da o kadını düşünme e mi? Ben, senden başkasını düşünmüyorum."

Edvarda'ya inanıyor, sözünde samimi olduğunu görüyordum; onun beni sadece düşünmesi bile ebediyen yeterdi bana. Peşinden gittim.

"Teşekkür ederim, Edvarda!" dedim. Sonra da bütün kalbimle şunları ekledim: "Sen benim için çok, çok fazla iyisin, beni sevdiğin için minnettarım sana; Tanrı mükâfatını verir inşallah. Sen benden kat kat üstün erkekler bulabilirdin ama ben o kadar seninim ki, ebedî olan ruhuma yeminle söylüyorum, öyle alabildiğine seninim ki! Ne düşünüyorsun? Gözlerin yaşardı."

"Hiç!" cevabını verdi Edvarda. "Tanrı mükâfatını verir, sözü garibime gitti de. Öyle şeyler söylüyorsun ki... Seni ne kadar seviyorum."

Edvarda yol ortasında birdenbire boynuma sarıldı, beni çılgınca öptü.

Edvarda gidince omuzlarımı eğdim; gizlenmek, sevincimle baş başa kalmak için ormana daldım. Heyecanla tekrar yola fırlayıp ormana girdiğimi bir gören var mı diye etrafıma bakındım. Kimseler yoktu.

XIII

Yaz geceleri, durgun su, sonsuz bir sessizlik içinde ormanlar. Yollarda ne bir bağırış, ne bir ayak sesi; kalbim dolu dolu, koyu şaraplar içtim sanki.

Ocaktaki ateşin, kızarttığım kuşun çekimine tutulmuş kelebekler, pervaneler gürültüsüzce penceremden odaya doluyorlar.

Boğuk bir sesle tavana çarpıyor, kulaklarımın etrafında bana ürpertiler vererek dönüyor, duvarda asılı beyaz barut boynuzuna konuyorlar. Onları seyrediyorum: titreyerek duruyor, bana bakıyorlar; ipekböceği kelebekleri, çeşit çeşit pervaneler. Bazıları uçan menekşelere benziyor.

Kulübenin önüne çıkıp dışarıya kulak veriyorum. Ses seda yok, her şey uykuda. Hava uçan böceklerden, titreşen sürü sürü kanatlardan ışıl ışıl. İlerde ormanın eteğinde eğrelti otları, kurtboğanlar, fundagiller açmıştır; onların ufacık çiçeklerini seviyorum. Tanrım, fundalarda gördüğüm her çiçek için şükürler olsun sana. Yolumun üstünde küçücük güller gibidir hepsi ve ben onlara karşı duyduğum muhabbetle ağlıyorum. Yakınlarda bir yerde yabani karanfiller; görmüyorum ama kokularını duyuyorum.

Şimdi gecenin bu saatlerinde ormanda iri beyaz çiçekler ansızın açmıştır; tepecikleri açık, teneffüs etmektedirler. Tüylü, saçaklı kelebekler bu çiçeklerin yaprakları arasına dalar, bitkiyi sağa sola kımıldatırlar. Bir çiçekten ötekine gidiyorum; baygın hepsi, şehvetten baygın; nasıl sarhoş olduklarını görüyorum.

Hafif adımlar, bir insanın soluyuşu, neşeli bir selâm: "İyi akşamlar!"

Karşılık veriyor, yola çöküyor, iki dizle eskice bir elbiseyi kucaklıyorum.

"İyi akşamlar, Edvarda!" diyorum tekrar, saadetten bitkin.

"Beni ne de çok seviyorsun!" diye fısıldıyor.

"Sana o kadar minnettarım ki!" diye cevap veriyorum. "Sen benimsin; kalbim bütün gün bağrımda sessiz sakin hep seni düşünüyor. Sen dünyanın en güzel kızısın, seni öpense ben oldum. Çok kere, seni öptüğümü düşünmek bile sevinçten kızarmama yetiyor."

"Niçin beni hele bu gece bu kadar çok seviyorsun?" diye soruyor Edvarda.

Sayısız sebepleri vardı bunun; onu sevmem için sadece onu düşünmem bile yetiyordu. O alna yukarı, yay kaşlar altındaki bakışlar, o narin ve esmer ten!

"Nasıl sevmem?" diyorum. "Yolumun üstünde rastladığım her ağaca, sağ esen ve ayakta olduğun için şükrediyorum. Bir baloda genç bir kadın vardı; herkes dans ederken yerinde oturuyor, kimse onu dansa kaldırmıyordu. Ben onu tanımıyordum, ama yüzü etkiledi beni; gidip önünde eğildim. Olmaz anlamına başını salladı. Dans etmez misiniz, dedim. Bilmem, anlayabilecek misiniz? diye cevap verdi. Babam güzel bir adamdı, annemse güzeller güzeli; babam annemi hemen büyülemişti. Bense topal doğdum."

Edvarda yüzüme baktı.

"Oturalım mı?" diye sordu.

Fundalıkların içine oturduk.

"Arkadaşımın, senin için ne dediğini biliyor musun?" diye söze başladı Edvarda. "Sende bir hayvan bakışı varmış, sen yüzüne bakınca deliye dönüyormuş. Ona dokunmuşsun gibi oluyormuş.

Bu sözleri duyunca ruhumu bir garip sevinç alevi yaladı; kendim için değil, Edvarda adına! Düşündüm: Benim için önemli bir kişi var; bakışlarım için acaba onun fikri nedir? sordum:

"Kim bu arkadaşınız?"

"Orasını söylemem." diye cevap verdi Edvarda. "Balık kurutma yerine birlikte gittiklerimizden biri."

"Ya!" dedim.

Başka şeylerden konuştuk.

"Babam birkaç güne kadar Rusya'ya gidiyor." dedi. "O gidince bir eğlenti düzenlemek istiyorum. Sen hiç Kor adasına gittin mi? Yanımıza iki sepet şarap alacağız, rahip çiftliğinin hanımları da yine gelecekler; babam bana şarapları şimdiden verdi. Söz, arkadaşıma

bir daha öyle bakmayacaksın, değil mi? Bakacak mısın yoksa? Bakacaksan çağırmam."

Edvarda başka bir şey demeden çılgın gibi boynuma atıldı; gözlerini dikmiş, yüzüme bakıyor, soluduğu duyuluyordu. Bakışları kararmıştı.

Birden ayağa kalktım, o perişanlık içinde yalnız şunları söyleyebildim:

"Yaa, baban Rusya'ya gidiyor demek?"

"Neden öyle birden ayağa kalktın?" diye sordu Edvarda.

"Çünkü çok geç oldu Edvarda!" dedim. "Beyaz çiçekler kapanır artık. Güneş yükseliyor, gün başlamak üzere."

Ormanda Edvarda'ya yol arkadaşlığı ettim; sonra durdum, görebildiğim kadar peşinden baktım; ta aşağıda arkasına döndü, buğulu bir sesle: "İyi geceler!" diye seslendi. Sonra gözden kayboldu. Aynı anda demircinin evinin kapısı açıldı; beyaz plâstron gömlekli bir adam dışarı çıktı, çevresine bakındı, şapkasını alnına indirerek, aşağı Sirilund yolunu tuttu.

Edvarda'nın "iyi geceler" i hâlâ kulaklarımda çınlıyordu.

XIV

Sevinç sarhoş eder. Tüfeğimi ateşliyorum, unutulmaz bir yankı dağdan dağa cevap veriyor, denize uzaklara süzülüyor, uykusuz bir dümencinin kulaklarında çınlıyor. Neye seviniyorum? Zihnimden geçen bir düşünceye, bir anıya, ormandaki bir sese, bir insana. Onu düşünüyor, gözlerimi yumuyor, yol ortasında duruyorum; onu düşünüyor, dakikaları sayıyorum.

Derken susuyor, dereden su içiyorum; derken yüz adım ileri, yüz adım geri gidiyorum; derken, vakit çok geç, diye düşünüyorum.

Araya bir engel mi girdi? Bir ay oldu, bir ay uzun bir zaman değil ki; hayır, hiçbir engel çıkmamıştı! Bu ay kısa mıydı, uzun mu, Allah bilir. Fakat geceler, geceler geçmek bilmiyordu; aklıma kasketimi dereye batırıp tekrar kurutmak geliyordu; sırf beklerken vakti biraz kısaltmak için.

Zamanı gecelere göre hesaplıyordum. Bazı geceler Edvarda gelmiyordu; bir keresinde iki gece arka arkaya görünmedi. İki gece. Gelmemesi için bir sebep de yoktu hani; ama bana saadetim belki artık sona ermiş gibi göründü.

Gerçekten de böyle değil miydi?

"İşitiyor musun, Edvarda, orman bu gece ne kadar huzursuz? Topraktaki yığınlarda sürekli bir hışırtı var, ağgaçların büyük yapraklarında titreyiş, tezgâhta bir şey hazırlanıyor ihtimal, ama benim sana söyleyeceğim bu değil. Yukarda tepede bir kuşun ötüşünü dinliyorum, basit bir arıkuşudur bu; ama iki gecedir hep aynı yerde eşini çağırdı. Bu monoton sesi işitiyor musun?"

"Evet, işityorum. Bana bunu neden soruyorsun?"

"Hiç. İki gecedir hep aynı yerde. Aklıma geldi, söyledim işte... Bu gece geldiğin için çok teşekkür ederim, sevgilim. Ben buracıkta oturuyor, hep seni bekliyorum, bu gece, yarın gece. Geleceksin ümidiyle seviniyorum."

Ben de bekledim. Ben seni düşünüyorum, hani devirdiğin bir bardak vardı ya, parçalarını toplayıp sakladım, hatırlıyor musun? Babam bu gece gitti, bu yüzden gelemediğim için bağışla beni; toparlanacak öyle çok şey vardı ki; pek çok şeyleri ona benim hatırlatmam gerekiyordu. Senin buralarda dolaştığını, ormanda beni beklediğini biliyordum. Hem ağlıyor, hem eşyaları toparlıyordum."

Bu ikinci gece diye düşündüm, ya birinci gece ne yaptı? Hem sonra gözlerinde o eski sevinç, şimdi neden yok?

Aradan bir saat geçti. Tepedeki arıkuşu sustu, orman ölmüştü. Hayır, hayır, ortada hiçbir şey yok, her şey eskisi gibi. Edvarda veda için elini uzattı, muhabbetle baktı.

"Yarın gelecek misin?" dedim.

"Hayır, yarın olmaz." diye cevap verdi.

Niçin diye sormadım.

"Yarın eğlentimiz var da!" dedi gülerek. "Sana sürpriz yapmak istedim, ama öyle üzgün tavır takındın ki hemen söylemem gerekti. Ben seni mektupla çağıracaktım."

Kalbim, tarifsiz ferahlayıverdi.

Edvarda gidiyordu, başıyla veda etti.

Yerimden kımıldamaksızın: "Bir şey daha soracağım." dedim. "Bardak kırıklarını toplayıp saklayalı ne kadar oldu?"

"Ne kadar mı oldu?"

"Evet, bir hafta mı, iki hafta mı?"

"İki hafta oluyor. Ama neden sordun? Dur, sana doğruyu söylemeliyim; ben bu işi dün yaptım."

Bu işi dün yapmıştı. Edvarda'nın beni düşünmesi dünden öncelere gitmiyordu! Eh, her şey yolundaydı şu halde.

XV

Denizde iki kayık vardı, kayıklara bindik. Şarkı söylüyor, konuşuyorduk. Kor adacıkları asıl adalardan hayli uzaktaydı; oraya kadar kürek çekmek epey zamana bakıyordu; kayıktan kayığa birbirimizle konuşuyorduk. Doktor da kızlar, kadınlar gibi açık renk giyinmişti, onu ilk defa bu kadar neşeli görüyordum; lâfa karışıyor, sadece sessiz bir dinleyici olarak kalmıyordu. Biraz içmiş, neşesini bulmuş etkisi bıraktı bende. Adaya ayak bastığımız zaman topluluğun dikkatini bir an kendi üzerine topladı; bizlere

hoş geldiniz dedi. Düşündüm: demek Edvarda ev sahipliği görevine onu seçmişti.

Doktor, kadınlarla konuşurken son derece nezaket gösteriyordu. Edvarda'ya karşı nazik, sevimli davranıyor, sık sık bir baba gibi uyarmalarda bulunuyor, eskiden birkaç kere şahidi olduğum o bilgiçliğini de elden bırakmıyordu. Edvarda bir tarih söylemiş: "Ben 38'de doğdum." demişti. Doktor sordu: "Yani 1838'de değil mi?" Edvarda: "Hayır, 1938 de!" cevabını vermiş olsaydı doktor bir şaşkınlık eseri göstermeyecek, sadece tekrar düzelterek, şöyle diyecekti herhalde: "Bunda bir yanlışlık olsa gerek!" Ben bir şey söyleyince doktor nazik ve dikkatle dinliyor, aldırmazdan gelmiyordu.

Bir genç kız yanıma yaklaştı, bana selâm verdi. Tanımadım kendisini, hatırlamıyordum, şaşkın birkaç söz söyledim, kız güldü. Başrahibin kızlarından biriydi bu; balık kuruttukları adaya o da gelmişti, kendisini kulübeme çağırmıştım. Bir süre konuştuk.

Böylece bir veya iki saat geçti. Sıkılıyordum; bardağıma koydukları şarabı içiyorum; aralarına karışıyor, hepsiyle çene çalıyorum. Yine bazı potlar kırıyorum; benim için tehlike başlamıştı; bir iltifatı nasıl karşılayacağımı ânında kestiremiyor, ya saçma sapan konuşuyor, yahut ağzımı açmadan oturuyor, halimi düşündükçe kahırlanıyorum. Orada sofra olarak kullandığımız kayanın yanında; Doktor oturmuş, elini kolunu sallayarak konuşuyor.

"Ruh! Ruh nedir?" diye sordu Doktor. Rahibin kızı onu serbest düşünceli olmakla suçlandırmıştı. "Peki ama serbest düşünmeyelim mi? Cehennem yer altında bir yapı, şeytan da bir büro şefi, yok, bir haşmetmeap olarak tasvir edilir." Doktor, kilisede kürsü üstünde asılı tablodan bahsediyordu: "Bir İsa resmi, kadınlı erkekli birkaç Yahudi, suyun şarap oluşu, âlâ. Fakat İsa'nın başı etrafında bir hâle vardı. Neydi bu hâle? Üç tel saç üzerinde duran sarı bir fıçı çemberi..."

Kadınların ikisi ürkmüş, ellerini kavuşturdular. Fakat Doktor kurtardı kendini, şakaya vurarak dedi ki:

"Nasıl, ürkütüyor insanı, değil mi? Bunu ben de kabul ediyorum. Ama insan tekrarlayacak olursa, içinden yedi sekiz kere tekrarlar da biraz düşünecek olursa korkunçluğu kalmaz bunların. Hanımlar bana, kendileriyle içmek şerefini lûtfederler mi?"

Doktor, otların üstünde ikisinin önünde diz çöktü; başından şapkasını çıkarıp önüne koymadı, şapkayı sol eliyle havada tutup başını arkaya eğerek bardağı ağzına dikti. Onun, kendine bu büyük güveni karşısında coşmuştum âdeta; bardağını birden içip bitirmemiş olsaydı ben de onunla birlikte içerdim.

Edvarda gözleriyle onu izliyordu. Edvarda'nın yanına gittim, dedim ki:

"Bugün dul kadın oyunu oynayalım mı?"

İrkilir gibi oldu, ayağa kalktı.

"Unutmayın ki burada birbirimize sen diye hitab etmemeliyiz!" diye fısıldadı.

Ben de zaten "sen" dememiştim ki. Geldiğim gibi geri döndüm.

Bir saat daha geçti. Gün bitmek bilmiyordu, bir üçüncü kayık daha olsaydı çoktan çekip giderdim. Kulübemde bağlıydı Aisopos, belki de düşünüyordu. Edvarda'nın aklı fikri benden fersahlarca uzaktaydı şüphesiz; Edvarda uzaklara, başka yerlere gezilere çıkabilmenin mutluluğundan konuşuyor, hayal içinde yanakları kızarıyordu. Derken bir cümle yanlışı yaptı:

"Dünyanın en daha mutlu insanı ben olacağım, gemiye..."

"En daha mutlu" dedi Doktor.

"Ne var?" diye sordu Edvarda.

"En daha mutlu."

"Anlamadım."

“Hiç, yani en daha mutlu dediniz de...”

“Öyle mi dedim? Afedersiniz. Dünyanın en mutlu insanı ben olacağım, gemiye bindiğim günü bir görsem. Zaman zaman hiç bilmediğim yerleri özlüyorum.”

Edvarda uzakları özlüyordu da beni hatırlamıyordu. Oracıkta duruyor, beni unutmuş olduğunu yüzünden anlıyordum. Güzel, ne desek boş! Ama ben orada duruyor, bunu onun yüzünde görüyordum. Ve dakikalar üzgün, yavaş geçiyorlardı. Birkaç kişiye, artık dönmüyor muyuz, diye sordum; geç oldu, Aisopos kulübede bağlı, dedim. Ama kimse dönmek istemiyordu.

Üçüncü defa, rahibin kızına gittim; düşünüyordum: benim hayvan bakışlı olduğumu söyleyen bu olsa gerek! Kızla birlikte içtik; gözleri titreşiyor, boyuna kımıldıyordu; kız sık sık önce yüzüme, sonra da başka taraflara bakıyordu.

“Lûtfen” dedim, “Sizce de bu çevre insanları tıpkı şu kısa yaz mevsimine benzemiyorlar mı? Onlar da yaz gibi, gelgeç tabiatlı, oyuncu değiller mi?”

Yüksek sesle konuşuyordum, çok yüksek sesle; mahsus böyle yapıyordum. Yüksek sesle konuşmaya devam ederek bu kızdan tekrar bana, kulübemi görmeye gelmesini rica ettim. O çaresizlik içinde: “Sevap kazanırsınız!” dedim. Bunu söylerken de, gelecek olursa onu ağırlayacak elbet bir şeyler bulurum, diye düşünüyordum. Ama barut boynuzumdan başka da gösterecek bir şeyim yoktu.

Ve kız gelmeyi vâdetti.

Edvarda, yüzü öte yana dönük oturuyor, beni canımın istediği kadar konuşmakta serbest bırakıyordu. Etrafta konuşulanlara kulak veriyor, ara sıra söze karışıyordu. Doktor genç kızların el falına bakıyor, durmadan konuşuyordu; narin, küçücük elleri vardı, parmağının birinde bir yüzük. Kendimi fazla hissettim, bir süre uzakta bir taşın üstünde oturdum. Eğlenti, ikindiyi aşmaya başlamıştı.

Şurada bir taş üstünde yapayalnız oturuyorum, dedim kendi kendime. Beni buradan kaldırabilecek tek insan, beni burada oturtuyor. Eh, benim de aldırdığım yok ya zaten!

Geniş bir bırakılmışlık duygusu sardıkça sarıyordu beni. Arkamda konuşulanlar kulaklarımda çınlıyordu, Edvarda'nın güldüğünü duydum; birden ayağa kalkıp topluluğun yanına gittim. Beni oraya heyecanım sürüklüyordu.

"Bir dakika!" dedim. "Orada otururken aklıma geldi, suni yem takımımı görmek istersiniz belki." Takımı cebimden çıkardım. "Bunu daha önce düşünemediğim için affınızı dilerim. Gözden geçirmek lûtfunda bulunmaz mısınız, beni memnun etmiş olursunuz, hepsini bir bir görmelisiniz; hem kırmızı yemler var, hem de sarı yemler." Konuşurken kasketimi elimde tutuyordum. Kasketimi çıkarmış bulunduğumu, bununsa yanlış olduğunu fark ettim, bu yüzden kasketimi tekrar başıma geçirdim.

Kısa süren derin bir sessizlik oldu, kimse uzanıp da yem takımını elimden almadı. Sonunda Doktor uzattı elini, nazik bir sesle:

"Teşekkür ederiz!" dedi. "Bir bakalım şunlara. Suni yemlerin nasıl yapıldığını ben hep merak etmişimdir."

Doktora karşı derin bir minnet duyarak: "Bunları ben kendim yapıyorum." dedim, nasıl yaptığımı hemen anlatmaya koyuldum: "Çok basit, kuş tüyü, olta iğnesi satın aldım. O kadar iyi yapamadım gerçi, ama kendim kullanacağım nasıl olsa. Hazırlarını da almak mümkün, hazırları çok güzeldir."

Edvarda bana ve takıma kayıtsız bir bakışla baktı; kadın dostlarıyla konuşmaya devam etti.

"İşte bunlar da malzemesi." dedi Doktor. "Bakın, ne güzel tüyler."

Edvarda gözlerini kaldırdı.

"Yeşilleri güzel!" dedi. "Bakalım hele, Doktor."

"Onlar sizde kalsın!" dedim yüksek sesle. "Evet, lütfen, rica ediyorum. İki yeşil kuş tüyü. Bana bir lütufta bulunun, bir yadigâr diye alın bunları."

Edvarda tüylere baktı, dedi ki:

"Güneşe tutuş durumuna göre yeşil oluyor, altın rengi oluyor. Eh, madem bana vermek istiyorsunuz, teşekkür ederim."

"Evet, onları size vermek istiyorum." dedim.

Edvarda tüyleri cebine koydu.

Az sonra Doktor yem takımını bana geri verdi, teşekkür etti. Ayağa kalktı, artık dönmeyi düşünüp düşünmediğimizi sordu.

Dedim ki:

"Evet, dönelim n'olursunuz! Kulübede bir köpek bıraktım; düşünün, bir köpeğim var işte, dostum o benim, kulübede şimdi beni düşünür, ben gidince ön ayaklarıyla pencerede doğrulur, selâmlar beni. Gün ne kadar güzel geçti, neredeyse sona eriyor, dönelim artık. Hepinize teşekkür ederim."

Kıyıda bekledim: Edvarda'nın hangi kayığa bindiğini görüp ötekine binmeyi tasarlıyordum. Edvarda birden beni çağırdı. Şaşırmış, yüzüne baktım; yüzü ışıldıyordu. Yanıma geldi, bana elini uzattı, muhabbetle dedi ki: "Tüylere teşekkür ederim... İkimiz aynı kayığa binelim mi?"

"Eğer arzu ederseniz!" cevabını verdim.

Kayığa bindik, benim oturduğum sıraya oturdu, dizini bana dokundurdu. Yüzüne baktım, o da bir an bana baktı. Dizinin dokunuşu bana ferahlık veriyordu; ıstıraplı günün mükâfatını görmeye, eski neşemi tekrar bulmaya başladığımı hissediyordum ki birden durumunu değiştirdi, bana sırtını çevirip dümen başında oturan Doktorla konuşmaya koyuldu. Bir çeyrek saat ben onun için yoktum artık. Ben de tuttum sonradan pişman olduğum, hâlâ da unutamadığım bir şey yaptım. Ayağından iskarpini

düşmüştü, iskarpini kaptığım gibi denize doğru, havaya fırlatıverdim. Edvarda yanımda diye sevindiğim için mi, yoksa kendime değer verdirmek, bu dünyada benim de varolduğumu hatırlatmak istediğimden mi yaptım bunu, bilmiyorum. Bu iş bir anda oluverdi, düşünmedim; aklıma esti, fırlattım. Kızlar çığlığı bastılar. Marifetimden dolayı benim de elim ayağım tutulmuştu; ama ne çare, olan olmuştu bir kere. İmdadıma Doktor yetişti: "Asılın küreklere!" diye bağırdı, iskarpinden yana dümen kırdı; az sonra da kürekçi, içi su dolmuş, dibe çökmekte olan iskarpini çekip sudan çıkardı. Adamın kolu ta yukarlara kadar ıslanmıştı. Her iki kayıktan yaşa sesleri yükseldi, iskarpin kurtarılmıştı çünkü.

Çok utanmıştım, iskarpini mendilimle kurularken yüzümün renkten renge girdiğini, gerildiğimi hissediyordum. Edvarda uzattığım iskarpini hiçbir şey söylemeden aldı. Ancak bir süre sonra:

"Böylesini de görmemiştim." dedi.

"Görmedinizdi, değil mi?" dedim. Gülümsedim, cesur davrandım; bu oyunu şu veya bu sebepten yapmışım, gizli bir maksat güdüyormuşum gibi göründüm. Ama bunda ne gibi bir maksat olabilirdi? Doktor ilk defadır ki küçümseyerek süzüyordu beni.

Böylece bir süre geçti, kayıklar köye doğru kayıyorlardı; topluluktaki soğukluk dağıldı; şarkı söylüyor, rıhtıma yaklaşıyorduk. Edvarda dedi ki:

"Beni dinleyin, şarabın hepsini bitirmedik, çoğu henüz duruyor. Bir eğlenti daha yapalım, bir süre sonra yeni bir eğlenti; dans ederiz; bizim salonda bir balo veririz."

Karaya çıktığımız zaman Edvarda'dan özür diledim.

"Kulübem gözümde tütüyor." dedim. "Azaplı bir gün oldu bu."

"Sizin için mi azaplı bir gün oldu, Teğmenim?"

"Yani" dedim ve sözü çevirdim. "Yani ben bugünü zehir ettim; hem kendime, hem de başkalarına. İskarpininizi denize attım."

"Evet, nerden de aklınıza esti?"

"Affedin!" dedim.

XVI

Durum bundan daha berbat olabilir mi? Artık ne olursa olsun sükûnetimi korumaya karar verdim, Tanrı şahidimdir. Başlangıcından bu yana Edvarda'ya ben mi musallat olmuştum? Hayır, hayır, asla! Bir gün yoldan geçiyordu, ben de yolda idim, hepsi bundan ibaret. Kuzeydeki bu yaz, ne yazdı Allah'ım! Mayıs böcekleri artık uçmaz olmuşlardı, gitgide insanları anlamaz oluyordum, oysa güneş gece gündüz onları aydınlatıyordu. Mavi gözleri neler görüyor, tuhaf alınları gerisinde neler düşünüyorlardı? Hem canım, hiçbirine aldırdığım yoktu ki! Yanıma olta takımlarını aldım; iki gün, hep balık tuttum; ama geceleri kulübemde gözlerim açık, uzanmış yatıyordum...

"Ben sizi dört günden beri görmedim, değil mi Edvarda?"

"Dört gün, öyle ya! Bakın anlatayım, çok işim vardı. Gelin de gözünüzle görün."

Edvarda beni salona aldı. Masalar dışarı çıkarılmış, iskemleler duvar kenarlarına dizilmişti, her şeyin yeri değişmişti; avize, soba ve duvarlar, dükkândan alınmış siyah kumaşlarla bir masal dekoruna bürünmüştü. Bir köşede piyano duruyordu.

Edvarda, "balo" ya hazırlanıyordu.

"Nasıl buldunuz?" diye sordu.

"Mükemmel!" cevabını verdim. Salondan çıktık.

Dedim ki:

"Fakat dinleyin Edvarda, beni büsbütün mü unuttunuz?"

Şaşırmış: "Sizi anlıyorum." dedi. "Yaptığım bunca şeyi görmüyor musunuz? Size nasıl gelebilirdim?"

"Evet!" dedim, ben de "Bu durumda belki gelemezdiniz." Gece hiç uyumamıştım; bitkindim; sözlerim bir anlam taşımıyor, gelişigüzel sıralanıyordu; bütün gün bedbaht olmuştum. "Evet, gelemezdiniz tabii. Benim demek istediğim, sözün kısası, ortada bir değişiklik var, bir şeyler dönüyor. Evet. Yalnız, ben bunun ne olduğunu yüzünüzden okuyamıyorum. Alnınızın ifadesi pek garip, Edvarda! Bunu şimdi görüyorum."

Edvarda kızararak: "Ama sizi unutmadım ki!" diye bağırdı ve birden kolunu koluma geçirdi.

"Yok, hayır, ya siz beni unutmadınız, ya da ben ne dediğimi bilmiyorum. İkisinden biri."

"Yarın bir davetiye alacaksınız. Benimle dans etmelisiniz. Sizinle çok güzel dans ederiz."

"Benimle biraz yürümez misiniz?" diye sordum.

"Şimdi mi? Hayır, olmaz." diye cevap verdi. "Nerdeyse Doktor gelir, yapılacak daha bazı şeyler var, bana yardım edecek. Demek sizce salon tamam, öyle mi? Fakat zannetmeyiniz ki..."

Dışarda bir araba duruyor.

"Doktor bugün araba ile mi geliyor?" diye soruyorum.

"Ona atı, arabayı ben gönderdim, istedim ki..."

"Evet, sakat ayağını korumak istediniz. Eh, ben gideyim artık... Günaydın, günaydın Doktor. Sizi tekrar gördüğüme memnun oldum. Daima zinde, daima neşelisiniz değil mi? Ben kaçıyorum, kusuruma bakmazsınız sanırım."

Dışarda merdivenleri inince başımı arkaya çevirdim: Edvarda pencerede duruyor, peşimden bakıyordu; görmek için iki eliyle perdeleri aralamış, yüzünde düşünceli bir ifade belirmişti. İçimi

gülünç bir sevinç kapladı; adımlarım hafiflemiş, bakışlarım bulanık, oradan hemen uzaklaştım; elimdeki tüfeğim bir gezinti bastonu kadar hafifti âdeta. Ben bu kızı alsaydım iyi bir insan olurdum, diye düşündüm. Ormana vardım, düşünmeye devam ettim: Ben bu kızı alsaydım onun kulu kölesi olur, hiç yorulmadan ona her erkekten çok hizmet ederdim; o beni kendine lâyık görmese, benden imkânsız olanı istemek sevdasına düşse bile ben yine elimden geleni yapar, o benim diye sevinirdim... Durdum, diz çöktüm, duyduğum alçakgönüllülük ve ümitle yol kenarındaki otları yaladım, sonra yine ayağa kalktım.

Sonunda kendimi emniyette hissettim âdeta. Şu son günlerdeki değişik hali, karakterinden geliyordu sadece; ben giderken Edvarda durup peşimden bakmıştı; pencereye gelmiş, ben gözden kayboluncaya kadar bakışlarıyla beni izlemişti; bundan fazla ne yapabilirdi? Duyduğum coşkunluktan şaşkına dönmüştüm, karnım açtı. Ama ben bu açlığı hissetmiyordum artık.

Aisopos önden koşuyordu, az sonra da havlamaya başladı. Başımı kaldırıp baktım: Başında beyaz bir eşarp, kulübenin köşesinde bir kadın duruyordu: Eva, demircinin kızı.

"Günaydın, Eva!" diye seslendim.

O yüksek boz kayanın yanında duruyor, yüzü kıpkırmızı, parmağını emiyordu.

"Sen misin Eva? Ne oldu?" diye sordum.

"Aisopos ısırdı" diye cevap verdi, ürkek ürkek gözlerini yere eğdi.

Parmağına baktım. Eva kendisini ısırmıştı. Zihnimden bir düşünce geçti, sordum:

"Burada çoktan beri mi bekliyorsun?"

"Hayır, çok olmadı." diye cevap verdi.

İkimiz de başka bir şey söylemedik; Eva'yı elinden tuttum, kulübeden içeri soktum.

XVII

Her zamanki gibi balıktan döndüm; tüfeğimle, av torbamla "balo" ya gittim; fakat esvaplarımın en iyisini, deri elbisemi giymiştim. Sirilund'a vardığım zaman, vakit bir hayli ilerlemişti; salonda dans ettiklerini işittim, az sonra seslendiler: "Avcı geldi, işte Teğmen!" Gençlerden birkaçı etrafımı sarıp tuttuğum avları görmek istediler. Bir iki deniz kuşu vurmuş, birkaç çitari balığı yakalamıştım; Edvarda gülerek, hoş geldin, dedi; dans etmiş, yüzü pembeleşmişti.

"İlk dans benimle!" dedi.

Ve dans ettik, bir aksilik olmadı, başım döndü ama yere yıkılmadım. Koca çizmelerim gürültü yapıyordu; bu gürültüyü duydum, artık dans etmemeye karar verdim; boyalı döşemeyi de çizik çizik etmiştim. Daha büyük bir sakarlık yapmadığım için öyle memnundum ki!

Mack'ın iki kalfası da orada bulunuyor, özene bezene ve ciddî dans ediyorlardı; Doktor kadrillere şevkle katılıyordu. Bu baylardan başka çok genç dört erkek daha vardı salonda: Başrahibin, bölge doktorunun oğulları. Yabancı bir ticaret ajanı da gelmişti; güzel sesiyle dikkati çekiyor, müziğe eşlik ediyor, zaman zaman genç kızların yerine piyano başına geçiyordu.

İlk saatlerin nasıl geçtiğini şimdi artık unuttum, ama gecenin son kısmını dolduran her şey hâlâ hatıramda. Güneş pencereden içeri kırmızı vuruyor, deniz kuşları uyuyordu. Bize şarap ve kurabiye ikram ettiler; yüksek sesle konuşuyor, şarkı söylüyorduk; Edvarda'nın kahkahaları taze ve tasasız, salonda çınlıyordu. Ama Edvarda artık niçin bana tek kelime söylemiyordu? Oturduğu yere doğru yaklaştım, ona dilim döndüğü kadar nazik bir söz söylemek istiyordum; siyah bir elbise giymişti, dine kabul töreninde

giydiği elbiseydi ihtimal, çok kısalmıştı, ama dans ederken Edvarda'ya çok yakışıyordu, ona bunu söylemek istedim.

"Bu siyah elbise size ne kadar..." diye başladım.

Ama Edvarda birden ayağa kalktı, kız arkadaşlarından birini belinden tutarak onunla birlikte uzaklaştı. Birkaç sefer tekrarlandı bu hareket. Peki, diye düşündüm, elden ne gelir? Peki ama neden kendisini terk ettiğim vakit duruyor da pencerelerde mahzun mahzun beni seyrediyor? Canı isterse!

Genç kızlardan biri beni dansa davet etti. Edvarda yakınımızda oturuyordu, yüksek sesle cevap verdim:

"Hayır, hemen gideceğim."

Edvarda soran bir bakışla baktı:

"Gidiyor musunuz?" dedi. "Olmaz, gidemezsiniz."

Afalladım, dudaklarımı ısırdığımı hissettim. Ayağa kalktım.

"Sözünüz bana pek mânâlı geldi, Edvarda." dedim endişeli bir sesle ve kapıya doğru birkaç adım attım.

Doktor yolumu kesti, Edvarda acele yanıma geldi.

"Yanlış anlamayınız." dedi hararetle. "Siz umarım ki sonuncu olursunuz, demek istedim; gideceklerin sonuncusu. Hem saat bir henüz." Gözleri parlayarak ekledi. "Beni dinleyin, siz bizim kürekçiye beş taler vermişsiniz, iskarpinimi batmaktan kurtardı diye. Çok para."

İçten gelen bir gülüşle güldü, davetlilere döndü. Ağzım açık, âciz, şaşkın kalakaldım.

"Şakadan hoşlanıyorsunuz." dedim. "Ben sizin kürekçinize para falan vermedim, aslâ!"

"Yaa, demek siz vermediniz?" Mutfak kapısını açtı. kürekçiye seslendi. "Kor adasına yaptığımız gezintiyi hatırlıyor musun, Jakob? Denize düşen iskarpinimi kurtarmıştın hani?"

"Evet!" diye cevap verdi Jakob.

"İskarpini kurtardın diye sana beş taler vermişlerdi hani."

"Evet, siz vermiştiniz..."

"Peki, gidebilirsin."

Bu oyundan maksadı ne, diye düşündüm. Beni utandırmak mı? Başaramayacak bunu; yüzüm kızarmayacak ki! Yüksek sesle, açık seçik söyledim:

"Hepinizin bilmesini isterim, bu ne bir yalnışlıktır, ne de bir yalan. Ayakkabınız için kürekçiye beş taler vermeyi hiç düşünmedim bile. Vermeliydim belki, ama şu ana kadar böyle bir şey yapılmamıştır."

Edvarda alnını kırıştırdı: "Şu halde dansa devam edelim!" dedi. "Neden dans etmiyoruz?"

"Bana bunu izah etmesi lâzım." dedim kendi kendime; geziniyor, onu sorguya çekmek için fırsat kolluyordum. Yandaki odaya girdi, peşinden gittim.

"Sağlığınıza!" dedim, onunla içmek istedim.

"Bardağım boş!" diye kesip attı.

Oysa bardağı, önünde dolu duruyordu.

"Bu bardak sizin galiba?"

"Hayır, benim değil!" dedi; ilgiyle yanındakine döndü.

"Pardon!" dedim.

Misafirlerin çoğu bu sahneye şahit oldular.

Kalbim göğsümde hırıldıyordu, hakarete uğramış: "Fakat bana açıklamalısınız!" dedim.

Ayağa kalktı, iki elimi tuttu, dokunaklı bir sesle:

"Fakat bugün olmaz, şimdi olmaz!" dedi. "Öyle üzüntülüyüm ki! Allah'ım, o nasıl bakış öyle? Sözde bir zamanlar dosttuk sizinle..."

Yenik, perişan sağa döndüm; dans edenlerin yanına, içeriye gittim.

Az sonra Edvarda da geldi, piyanonun yanına yerleşti, ticaret ajanı bir dans havası çalıyordu; Edvarda'nın yüzünü o anda gizli bir tasa kaplamıştı.

"Piyano çalmasını öğrenemedim." dedi, üzgün gözlerle bana baktı. "Hiç değilse piyano bilseydim."

Bir cevap veremedim. Ama kalbim yeniden Edvarda'ya doğru havalandı, sordum:

"Niçin böyle birden mahzunlaştınız, Edvarda? Bundan ne kadar acı çektiğimi bilseniz."

"Bilmiyorum, niçin!" diye cevap verdi. "Hepsi bir araya geldi de ondan herhalde. Ah, şu insanlar şimdi hemen gitselerdi, hepsi birden. Hayır, siz değil. Unutmayın ki siz, gidenlerin sonuncusu olacaksınız."

Bu sözleri duyunca yeniden dirildim, gözlerim güneş dolu salondaki aydınlığı gördü. Başrahibin kızı yanıma geldi, benimle konuşmaya başladı; onu başımdan savmak istiyor, kısa kısa cevaplar veriyordum. Hayvan bakışlı olduğumu söyledi diye mahsus yüzüne bakmıyordum. Kız Edvarda'ya döndü; yabancı memlekette, zannedersem Riga'da, bir adam tarafından sokakta takip edilişini anlatmaya başladı.

"Hangi sokağa sapsam adam peşimden geliyor, bana gülümsüyordu." dedi.

Edvarda'ya yaranmak için atıldım: "Gözleri kör müydü acaba?" Bir taraftan da omuz silktim.

Genç kız sözlerimdeki kabalığı hemen anladı, cevap verdi:

"Evet, herhalde! Benim gibi kart ve çirkin birini takip ettiğine göre."

Edvarda'nın minnetini sağlayamadım ne var ki! Edvarda arkadaşını çekti götürdü, fısıldaşıp başlarını salladılar. O andan sonra büsbütün kendi halime bırakıldım.

Aradan bir saat daha geçti. İlerdeki adalarda deniz kuşları uyanmaya başlamışlardı, açık pencerelerden içeri çığlıkları doluyordu. Kuşların bu ilk çığırışlarını dinlerken içim sevinçle ürperiyor, adalara açılmak istiyordum...

Doktorun keyfi yine yerine gelmişti, Doktor herkesin dikkatini kendi üzerine toplamıştı, genç kızlar onun yanında olmaktan bıkmıyorlardı. Bu adam mı benim rakibim, diye düşündüm; adamın topal bacağını, biçimsiz vücudunu düşündüm. Şimdi yeni ve nükteli bir beddua peydahlamıştı "Öl şüphelerde!" diyordu. O bu garip bedduayı söyledikçe ben kahkahayı basıyordum. O sıkıntımda aklımdan, bu adama, verebileceğim bütün avantajları vermek geçti, rakibimdi madem ki. Onu herkesin gözünde varsa yoksa doktor olarak bırakıyor, ara sıra sesleniyordum: "Bakın Doktor ne söylüyor!" Kullandığı deyimlere kahkahayla gülmek için zorluyordum kendimi.

"Seviyorum bu dünyayı!" diyordu Doktor. "Ellerimle, ayaklarımla hayata sarılıyorum. Günün birinde ölürsem ebediyette benim yerim tam Londra'nın yahut Paris'in üstünde olsun isterim; insanların bütün dırdırını, vırvırını daima işitebilmek için, daima!"

"Mükemmel!" diye bağırdım, zerre kadar sarhoş olmadığım halde gülmekten öksürüğe tutuldum.

Edvarda da coşmuş görünüyordu.

Misafirler giderken sezdirmeden yandaki küçük odaya sıvıştım, oturdum, bekledim. Dışarda merdivenlerde peş peşe vedalaşıldığını duyuyordum; Doktor da veda etti, gitti. Derken ses seda kesildi. Bekleyip dururken kalbim hızlı hızlı çarpıyordu.

Edvarda dönüp geldi. Beni görünce bir an şaşırmış, duraladı, sonra gülümseyerek:

"Demek siz buradasınız!" dedi. "Herkes gidene kadar beklediniz, öyle mi? Çok naziksiniz! Ah, o kadar yorgunum ki."

Oturmamıştı.

Ayağa kalkarak: "Gidip yatsanız iyi olur." dedim. "Umarım ki sıkıntınız geçmiştir Edvarda. Demin öyle üzgündünüz ki, bundan ıstırap duydum."

"Uyursam bir şeyim kalmaz."

Ekleyecek hiçbir sözüm yoktu, kapıya doğru yürüdüm.

"Bu gece için teşekkür ederim." dedi, elini uzattı. Beni merdiven başına kadar uğurlamak isteyince önlemeye çalıştım.

"Ne lüzumu var." dedim. "Zahmet etmeyiniz, ben kendim giderim."

Yine de benimle dışarı çıktı. Koridorda durdu. Ben kasketimi, silahımı, av torbamı ararken o sabırla bekledi. Köşede bir baston duruyordu, bastonu iyice gördüm, dikkatle baktım, tanıdım: Doktorun bastonuydu. Gözlerimin nereye baktığını fark edince Edvarda utancından kızardı; onun suçsuz olduğu, bastondan haberi olmadığı, yüzünden açıkça anlaşılıyordu. Uzun bir dakika geçti. Edvarda'da öfkeli bir sabırsızlık başgösterdi, titreyerek:

"Bastonunuz!" dedi. "Bastonunuzu unutmayınız."

Ve Doktorun bastonunu bana doğru uzattı.

Yüzüne baktım, bastonu alayım diye bekliyor, eli titriyordu. Bu işe bir son vermek için bastonu alıp eski yerine koydum.

"Bu, Doktorun bastonu!" dedim. "O topal adam, nasıl olur da bastonunu unutur, anlayamıyorum."

Edvarda: "Topal ha?" diye bağırdı hışımla ve üzerime doğru yürüdü bir adım. "Siz topallamıyorsunuz, evet, ama bir de topallasaydınız onunla başa çıkamazdınız, hayır, yaya kalır, başa çıkamazdınız. Ya, öyle işte!"

Bir cevap aradım, etrafımda her şey silinip gidiyordu, sustum. Yerlere kadar selâm vererek geri geri kapıdan çıktım, merdivenlerde bir an durdum, gözlerimi uzaklara dikip baktım, sonra da evden uzaklaştım.

Haha, bastonunu unuttu, diye düşünüyordum. Almak için bu yolu tekrar yürüyecek. Evden çıkan son misafir ben olayım istemiyor... Yolu aheste beste tırmanıyor, önümü ardımı gözlüyordum; ormanın kenarında durdum. Yarım saat bekledikten sonra nihayet karşıdan Doktor göründü, beni görmüştü, hızlı hızlı yürüyordu. Ona söz fırsatı bırakmadan kasketimi çıkardım, kendisini denemek istiyordum. O da şapkasını çıkardı. Dikine ona doğru yürüdüm.

"Ben selâm vermedim." dedim.

Bir adım geri çekildi, gözlerini yüzüme dikti:

"Selâm vermediniz mi?"

"Yoo!" dedim.

Sustuk.

"Bu yaptığınıza zaten benim de aldırdığım yok." diye cevap verdi. "Bastonumu unutmuşum, onu almaya gidiyorum."

Buna karşı ne diyebilirdim, ama ben bir başka şekilde öc aldım, bir köpekmiş gibi tüfeğimi önüne tutarak: "Hop!" dedim. Islık çaldım, onu tüfeğin üstünden atlamaya teşvik ettim.

Kısa bir süre kendi kendisiyle mücadele etti, yüzü şekilden şekle giriyordu; dudaklarını kısmış, gözlerini toprağa dikmişti. Birden keskin bir bakışla yüzüme baktı, yüzünün ifadesi yarı gülümsemeyle aydınlandı.

"Bu yaptıklarınızın sebebi ne?" dedi.

Cevap vermedim, fakat bu söz dokundu bana.

Birden elini uzattı, hafif bir sesle: "Sizin bir derdiniz var." dedi. "Ne olduğunu söylerseniz belki de ben..."

O anda ruhum utançla, yeisle doldu; bu yumuşak, sakin sözler afallattı beni, ben de onun gönlünü almak istedim, onu kucaklayarak:

"Yaptıklarımı affediniz, olmaz mı?" dedim. "Benim ne derdim olabilir ki? Hiç! Yardımınıza lüzum yok. Siz Edvarda'yı arıyorsunuz herhalde. Onu evinde bulacaksınız. Ama acele etmelisiniz, yoksa siz varmadan yatağına yatmış olur; pek yorgun olduğunu ben kendim gördüm. Size şu anda bildiğim en doğru şeyi söylüyorum, cidden, onu evinde bulacaksınız, gidin haydi."

Geri döndüm, acele Doktordan uzaklaştım, adımlarımı açarak ormanı geçtim, kulübeme geldim.

Bir süre, içeri nasıl girdimse öyle, omzumda av torbası, elimde tüfek, kerevette oturdum kaldım. Kafamın içinde garip garip düşünceler beliriyordu. Kendimi Doktora neden teslim etmiştim? Sarılıp yüzüne yaşlı gözlerle bakmış olmama içerliyordum. Bununla eğlenecek, diye düşünüyordum. Şu anda Edvarda ile oturmuş, benim halime gülüşmektedirler ihtimal. Bastonunu koridorda bırakmıştı. Öyle ya, üstelik topallasaydım Doktorla aslâ başa çıkamayacaktım. Bunlar Edvarda'nın kendi sözleriydi...

Odanın ortasında durdum, tüfeğimin horozunu kaldırdım, namluyu sol ayağıma dayadım, tetiği çektim. Kurşun, bilekle diz kapağı arasında bir yerden geçerek döşemeyi deldi. Aisopos kesik, ürkmüş bir sesle havladı.

Biraz sonra kapı vuruldu.

Doktordu gelen.

"Sizi rahatsız ediyorsam kusura bakmayın!" diye söze başladı. "Öyle çabuk gittiniz ki biz bize konuşsak iyi olur diye düşündüm. Burası barut kokuyor galiba."

Doktor tamamen ayıktı.

"Edvarda'yı gördünüz mü? Bastonunuzu aldınız mı?" diye sordum.

"Bastonu aldım. Hayır, Edvarda yatmıştı. Bu da nesi? Allah'ım, sizden kan mı akıyor?"

"Hayır, önemli değil. Tufeğimi koyuyordum, ateş aldı; önemi yok, vay canına, size neler oldu diye rapor mu vereceğim yani? Hem siz bastonunuzu aldınız mı, almadınız mı?"

Gözlerini dikmiş, hep parçalanmış çizmeme, akan kana bakıyordu. Hemen elinden bastonunu bıraktı, eldivenlerini sıyırdı.

"Kımıldamadan oturun, çizmenizi çıkarmak lâzım. Tevekkeli değil, bir silah sesi işitir gibi oldum."

XVIII

Sonraları sıktığım bu çılgınca kurşuna öyle pişman oldum ki! Değersizdi bütün bunlar, hiçbir işe yaramadı üstelik; beni haftalarca kulübeye bağladı, işte o kadar. Bütün o sıkıntılar, tatsızlıklar bugün hâlâ gözlerimin önünde. Çamaşırımı yıkayan kadın her gün kulübeye geliyor, hemen bütün gün kulübede kalıyor, çarşıdan yiyecek öteberi alıyor, ev işlerimi görüyordu. Böylece birçok haftalar geçti. Geçsin bakalım!

Doktor, günün birinde Edvarda'dan söz açtı. Edvarda'nın ismini duydum; Edvarda'nın ne dediğini, ne yaptığını dinledim. Bütün bunlar artık benim için öyle fazlaca bir önem taşımıyor, sanki Doktor bana, beni artık hiç ilgilendirmeyen uzak bir meseleden bahsediyordu. Hayretler içinde düşünüyordum: İnsan ne de çabuk unutabiliyor.

"Peki, madem ki sordunuz, Edvarda hakkında sizin kendi fikriniz nedir? Ben cidden haftalardır Edvarda'yı düşünmedim. Ama durun hele, öyle sanıyorum ki onunla sizin aranızda bir şeyler geçti; sık sık beraberdiniz, bir ada gezintisinde siz ev sahibi

olmuştunuz, o da ev sahibesi. İnkâra kalkmayın, Doktor, aranızda bir şeyler vardı, anlaşmaya benzer bir şey. Hayır, Allah aşkına, bana cevap vermeyiniz, açıklamak zorunda değilsiniz, ben bir şeyler öğrenmek için sormuyorum, isterseniz değiştirelim bu konuyu. Ben ne zaman yürüyebilirim?"

Oturduğum yerde bu söylediklerimi düşündüm. Doktorun içini dökmesinden kalben niçin korkuyordum acaba? Edvarda'dan bana ne? Ben onu unutmuştum artık.

Sonraları, bir daha Edvarda'dan laf açıldı; Doktorun yine sözünü yarıda kestim, neyi işitmekten korktuğumu Allah bilir.

"Sözümü neden yarıda kesiyorsunuz?" diye sordu Doktor. "Onun adını ağzıma almama tahammül edemiyor musunuz?"

"Siz söyleyin hele " dedim. "Edvarda hakkında fikriniz nedir? Bunu bilmek, beni ilgilendiriyor."

Güvenmeyen bir bakışla yüzüme baktı.

"Benim fikrim mi?"

"Bugün bana belki yeni bir havadis verebilirsiniz, siz belki de talip oldunuz, o da kabul etti. Sizi tebrik edebilir miyim? Hayır mı? Siz kimi kandırıyorsunuz, hahahay!"

"Demek buydu sizin korkunuz, öyle mi?"

"Korkum mu? İlâhi Doktor!"

Sustuk.

"Hayır, ne ben talip oldum, ne de kabul etti." dedi Doktor. "Bu işi belki de siz yaptınız. Edvarda'ya talip olunmaz, Edvarda aklına kimi korsa onu kendisi alır. Siz sanır mısınız ki o bir köylü kızıdır? Siz bu Havva kızına burada kuzeyde rastladınız, onu kendiniz görüp anladınız. Pek az dayak yemiş bir çocuktur o, ama pek çok kaprisi olan bir kadın. Soğuk mu? Bundan zerre kadar şüphe etmeyiniz. Niçin mi? Çünkü buz gibi de

ondan. Daha daha? On altı veya on yedisinde bir kız, öyle mi? Ama bu küçük kıza bir tesir etmeye kalkışın hele, derhal bütün gayretlerinizi suya düşürür. Onunla babası bile başa çıkamadı; görünüşte babasına itaat eder etmesine, fakat aslında onun sözü geçer. Edvarda sizde bir hayvan bakışı olduğunu söylüyor..."

"Yanılıyorsunuz, benim hayvan bakışlı olduğumu söyleyen o değil, başkası?"

"Başkası mı? Hangi başkası?"

"Bilmiyorum. Kız arkadaşlarından biri. Hayır, bunu söyleyen Edvarda değil. Ama durun biraz, belki de sahiden Edvarda söyledi..."

"Siz yüzüne baktıkça, Edvarda şöyle şöyle tesirlere kapılıyormuş. Ama sanır mısınız ki bu hal, sizi ona kıl kadar olsun yaklaştırmaktadır? Nerde! Ona şöyle bir bakın hele, gözlerinizi esirgemeden. Kendisini bakışlarınız altında hisseder etmez içinden şunu diyecektir: Bak hele, şu adam, durmuş bana bakıyor, partiyi kazandığını sanıyor... Edvarda bunu düşünecek, ya bir bakış veya soğuk bir sözle sizi kendinden fersahlarca uzaklaştıracaktır. Benim onu tanıdığımdan emin değil misiniz? Edvarda kaç yaşında sizce?"

"38'de doğmamış mıydı?"

"Yalan. İş olsun diye araştırdım ben bunu. Tam yirmisinde, ama on beşten fazla değil de denebilir pekâlâ. Tekin değildir o, ufacık kafasında binbir düşünce çarpışır. Dağlara, denizlere bakarken ağzının kenarında bir kırışma oldu, bir ıstırap çizgisi belirdi mi bilin ki bedbahttır; ama ağlamayacak kadar mağrur ve inatçıdır da. Az macera düşkünü değildir, kuvvetli bir hayal gücü vardır, bir prens bekler. Hani sözde sizin verdiğiniz şu beş taler meselesi neydi kuzum?"

"Bir şaka. Hayır, önemli değil..."

“Nasıl değil? Buna benzer bir oyunu bir kere de bana oynamıştı. Bir sene oluyor. Posta vapuruna gitmiştik, burada limanda duruyordu. Yağmurlu ve soğuktu hava. Küçük çocuğuyla bir kadın güvertede oturuyor, üşüyordu. Edvarda kadına sordu: Üşümüyor musunuz? Kadın, üşüyorum, dedi. Çocuk da üşümüyor mu? Evet, çocuk da üşüyordu. Edvarda, niçin kamaraya gitmiyorsunuz, diye sordu. Kadın, biletim güverte, diye cevap verdi. Edvarda yüzüme baktı. Kadıncağızın bileti güverte imiş, dedi. Yapacak ne var ki, diye cevap verdim içimden. Ama ben Edvarda’nın bakışlarından anlarım. Ben zengin bir adam olarak doğmadım, çalışa didine kendimi yoktan var ettim, harcadığım parayı sayar da harcarım. Kadının yanından ayrılıp düşündüm nitekim: Burada kadın için bir para ödenecekse bunu Edvarda kendi ödemelidir, o ve babası benden kat kat zenginler. Kamara parasını gerçekten de Edvarda kendi verdi. Bu bakımdan mükemmel bir insandır, kalbsiz değildir katiyyen. Fakat sizi temin ederim ki Edvarda, kadınla çocuğun kamara paralarını benim vermemi beklemişti; ben bunu bakışlarından anladım. Sonra ne mi oldu? Kadın ayağa kalktı, bu büyük yardım için teşekkür etti. Bana değil bu beye teşekkür ediniz, diye cevap verdi Edvarda ve gayet sakin, beni gösterdi. Nasıl buldunuz bunu? Kadının bu defa da bana teşekkür ettiğini işittim, ne cevap verebilirdim, ister istemez işi oluruna bıraktım. Görüyorsunuz ya, bu da bir başka türlüsü; hoş, daha birçoklarını anlatabilirim. Kürekçinin beş talerine gelince, Edvarda bu parayı o adama kendisi verdi. Bu işi yapan siz olsaydınız sevinçten boynunuza sarılırdı; siz onun gözünde eskimiş bir iskarpin uğruna bu derece inanılmaz bir hovardalık yapan bir prens oluverecektiniz; hayalinde yarattığı âleme böylesi uygun düşüyordu. Bu işi siz yapmayınca sizin adınıza kendisi yaptı. Edvarda böyledir işte, hem mâkul değildir, hem de önceden ölçüp biçer.”

“Peki, onu hiç kimse elde edemez mi?” diye sordum.

Doktor kaçamak bir cevap verdi:

"Hakkından geleceklerdi. Ona açık kapı bırakmak yüzde yüz yanlıştır; her istediğini yapabilir Edvarda, dilediği kadar da muzaffer olabilir. Ona teslim oluyor, kayıtsız kalamıyorlar; eli altında hükmünü geçireceği birini buluyor daima. Ben ona nasıl davranıyorum, görüyorsunuz, değil mi? Bir okul çocuğu, küçük bir kız gibi. Ona hocalık ediyor. Konuşmasını düzeltiyor, göz kulak oluyor, göz açtırmıyorum. Siz zanneder misiniz ki anlamıyor o bunları? Ah, ah, gururlu ve dikbaşlıdır o, bütün bunlar onun içine işliyor. Ama derinden yaralandığını göstermeyecek kadar da gururludur. Fakat ona böyle yapmak lâzım. Siz geldiğiniz sıra ben onu bir senedir baskıda tutuyordum, etkisi de görülmeye başlamıştı; ıstırabından, öfkesinden ağlıyordu; az çok mâkul bir insan olmuştu. Derken siz gelip her şeyi mahvettiniz. Böyledir bu: Edvarda'yı biri bırakır, biri alır; sizin arkanızdan da bir üçüncü gelir belki, bilinmez."

Bak hele, Doktor intikam alıyor, diye düşündüm; dedim ki:

"Kuzum Doktor, şunu da söyler misiniz, bana bunları anlatmak için ne diye bu kadar yoruluyorsunuz? Edvarda'yı yola getirmek için size yardım mı edeyim yani?"

Sorduğum soruya aldırış etmeksizin, Doktor devam etti:

"Aslında bir volkan gibi sıcaktır Edvarda. Onu hiç kimse elde edemez mi, diye sordunuz. Eder, neden etmesin? Edvarda hayalindeki prensi bekliyor, prensin geldiği yok, Edvarda boyuna yanılıyor, nitekim sizi de beklediği prenssiniz sanmıştı, hele hayvan bakışınız da olduktan sonra, hahaha. Beni dinleyin Teğmenim, siz ne olursa olsun üniformanızı getirmeliydiniz. Etkisini gösterirdi üniforma. Edvarda'yı elde edecek bir erkek neden çıkmasın? Ben onun bir erkek özlemiyle ellerini oğuşturduğunu görmüşümdür; buralara gelecek, onu alıp götürecek; vücudunun, ruhunun sahibi olacak bir erkek. Evet. Ama bu erkek buraya dışardan gelmeli, günün birinde biraz başka türlü bir yaratık olarak ortaya çıkıvermelidir. Ben

Mack'ın bir araştırma gezisine çıktığını sanıyorum, bu gezinin altında bir şeyler gizli olsa gerek. Mack evvelce de geziye çıkmıştı, dönüşte buraya yanı sıra bir erkek getirdi."

"Bir erkek mi getirdi?"

Üzüntülü bir gülüşle: "Evet, ama pek de işe yaramadı bu gelen!" dedi Doktor. "Ben yaşta bir adam, üstelik topallıyordu, tıpkı benim gibi. Beklenen prens değildi bu."

"Peki, bu gelen adam sonra nereye gitti?" diye sordum, gözlerimi Doktora diktim.

Şaşırmış: "Nereye mi gitti? Buradan mı? bilmem." diye cevap verdi Dcktor. "Eh, şuydu buydu derken birbirimizi oyaladık, vakit geçti. Bir haftaya kalmaz, yürümeye başlayabilirsiniz. Allah'a ısmarladık."

XIX

Kulübenin önünde bir kadın sesi işttim, kan başıma çıktı; Edvarda'nın sesi.

"Glahn, Glahn hasta dediler, hasta mı?"

Kapının önünde benim çamaşırcı kadın cevap verdi:

"Hemen hemen iyileşti."

Bu "Glahn, Glahn" kelimeleri beni iliklerime kadar ürpertti; Edvarda'nın adımı tekrar tekrar söylemesi beni etkilemişti; açık ve titrekti sesi.

Edvarda kapımı vurmadan açtı, acele içeri girdi, bana baktı. Benim için eski günler ansızın geri geldi; Edvarda boyanmış ceketini giymiş, boyunu uzun göstermek için önlüğünü biraz aşağıdan bağlamıştı. Bunları bir anda fark ettim. Bakışları, yukarı alnına doğru çekik kaşlarıyla esmer yüzü, ellerindeki garip ifade, hepsi içime işleyip beni şaşkına çevirdiler. Bu kızı ben öptüm, diye düşündüm. Yerimden kalkıp ayakta durdum.

"Kalkıyor, ayakta duruyorsunuz." dedi. "Otursanıza, ayağınız hasta, kendinizi yaralamışsınız. Hay Allah, nasıl oldu bu iş? Ben daha yeni duydum. Hep, ne oldu bu Glahn'a, artık hiç uğramıyor, diye düşünüyordum. Meğer hiçbir şey bilmiyormuşum. Kendinizi yaralayalı haftalar olmuş da ben yeni duyuyorum; nedir, ne derken oldu, tek kelime bilmiyorum. Şimdi nasılsınız? Göze batacak derecede solgunsunuz, sizi tanıyamadım âdeta. Ayağınız nasıl? Topallayacak mısınız? Doktor topal kalmaz diyor sizin için. Topal kalmayacaksınız diye sizi öyle içten seviyorum ki, Allah'a şükrediyorum. Teklifsizce içeri giriverdiğim için kusura bakmazsınız ümidindeyim; yürümüyor, koşuyordum sanki..."

Edvarda üzerime doğru eğildi, bana o kadar yaklaşmıştı ki soluğunu yüzümde hissediyordum. Ellerimi, tutmak için, ona uzattım; birden geri çekildi, gözleri nemliydi henüz.

"Şöyle oldu." diye kekeledim. "Tüfeğimi köşeye koyuyordum, ters tutmuşum, tepesi aşağı; birden bir silâh sesi duydum. Bir kaza."

Edvarda düşünceli bir tavırla: "Bir kaza!" deyip başını salladı. "Durun bakayım, sol ayağınız; fakat niçin sol ayak? Evet, tesadüf..."

"Öyle ya, tesadüf." diye sözünü kestim. "Niçin sol ayağım olduğunu bilir miyim? İşte bakın, tüfeği şöyle tutuyordum; bunun için sağ ayağım olamazdı pek. Evet, hani pek hoş bir şey değil bu."

Edvarda düşünceli, yüzüme baktı.

"Her neyse, şimdi iyileşmek üzeresiniz ya!" dedi, kulübeye göz gezdirdi. "Yemek için kadını neden bize göndermediniz? Karnınızı nasıl doyurdunuz?"

Bir iki dakika daha konuştuk. Sordum:

"İçeri girdiğiniz zaman yüzünüz heyecanlıydı, gözleriniz parlıyordu, bana elinizi uzattınız. Ama şimdi gözlerinizde yine o eski kayıtsızlık. Yanılıyor muyum?"

Sustuk.

"İnsan hep aynı kalmaz ki..."

"Yalnız bu seferlik söyleyiniz." dedim. "Meselâ şimdi şurada ben, sizin canınızı sıkacak ne söyledim, ne yaptım? İlerisi için bu bana bir rehber olabilir belki."

Edvarda pencereden, uzak ufuklara baktı; düşünceler içinde gözlerini önüne eğdi, arkasında oturan bana cevap verdi:

"Yok bir şey, Glahn. İnsanın zaman zaman kendi düşünceleri olabilir. Siz şimdi kırgın mısınız? Şunu düşünsenize: Az veren candan, çok veren maldan derler. En çoğunu kim vermiştir bu durumda? Hastalığınız sırasında siz melankolik olmuşsunuz. Bunları konuşmak nerden aklımıza geldi?

Edvarda birden yüzüme baktı, yüzü bir sevinçle pembeleşti, dedi ki:

"Fakat artık çabuk iyileşin. Tekrar görüşürüz."

Elini uzattı.

Birdenbire aklımdan, elini sıkmamak geçti. Ayağa kalktım, ellerimi arkama kavuşturdum, derin bir reverans yaptım, nazik ziyaretine bu yoldan teşekkür etmek istedim.

"Sizi bundan öteye uğurlayamadığım için affınızı dilerim." dedim.

Edvarda gidince oturdum, olup bitenleri bir kere daha düşünmeye koyuldum. Bir mektup yazarak üniformamı istedim.

XX

Ormanda ilk gün.

Neşeli ve yorgunum. Hayvanlar yanıma yaklaşıyor, beni seyrediyorlardı. Yapraklı ağaçlarda kınkanatlılar dolaşıyor, yerde mayıs böcekleri sürünüyorlardı. Ne iyi tesadüf, diye düşünüyordum.

Ormanın keyfi dalga dalga duygularıma çarpıyor, çekiliyordu. Muhabbetimden ağlıyor, tam bir sevinç duyuyordum; bir şükran duygusu içinde eriyip gitmiştim sanki. Ey iyi orman, yurdum benim, sana bütün kalbimle tanrısal huzuru söylemek istiyorum... Duruyor, dört bir yana dönüyor, ağlayarak kuşları, ağaçları, taşları, otları, karıncaları isimleriyle söylüyorum. Çevreme bakınıyor, sıra ile her birinin ismini söylüyorum. Dağlara bakıyor, sanki bir seslenişe cevap veriyormuşum gibi içimden düşünüyorum: Peki, geliyorum! Yukarlarda şahinler kuluçkada, ben onların yuvalarını biliyorum. Yukarı dağlarda kuluçka yatan şahinleri düşünmek hayalimi çok uzaklara çekiyor.

Öğle üstü engine açıldım, limanın ağzında bir adacığa çıktım. Uzun sapları dizlerime kadar gelen zambak mavisi çiçekler buldum; acayip köklerin, ahududu çalılarının, kaba otların arasından bata çıka yürüdüm. Hayvan görünmüyordu, insan da yoktu herhalde. Deniz yavaşça karaya çarpıyor köpükleniyor, beni bir mırıltı örtüsüne sarıyordu. İlerde kuşların yumurtladıkları adacıklarda çeşit çeşit kıyı kuşları çığrışıyor, uçuşuyordu. Deniz beni dört yanımdan sarıyor, kucaklıyordu sanki. Hayat ve toprak ve sema aziz olalar, düşmanlarım aziz olalar. Ben bu saatte en kötü düşmanıma bile şefkat göstermek, ayakkabısının bağını bağlamak isterim...

Mack'ın yelkenlilerinden birinde söylenen bir "kalkın tayfalar" bana kadar geliyor, âşinası olduğum bu sesle içerime gün ışığı doluyor. Rıhtıma doğru kürek çekiyor, balıkçı kulübeleri önünden geçerek kulübeme gidiyorum. Gün sona ermek üzere; soframı kuruyor, yemeğimi Aisopos'la bölüşerek tekrar ormana gidiyorum. Ilık rüzgârlar sessiz, yüzümü okşuyor. Aziz olasınız, diyorum rüzgârlara. Çünkü siz yüzüme doğru esiyorsunuz, aziz olasınız! Damarlarımda kanım sizlere ham dederek eğiliyor önünüzde... Aisopos, pençelerini dizime dayıyor.

Lul! Lul! Çanlar mı çalıyor? Denizde birkaç fersah ötede bir dağ yükseliyor. İki dua okuyorum, biri köpeğim için, biri de kendim için, ve biz dağdan içeri giriyoruz. Kapı arkamızdan kapanıyor, içimde bir sarsıntı yaparak; ve ben uyanıyorum.

Gökyüzü alev alev kırmızı, güneş gözlerimin önünde gürül gürül. Gece ve ufuk ışıktan şıkır şıkır. Aisopos'la ben, gölgeye gidiyoruz. Çevremizde ne bir ses, bir seda. Yok, uyumayalım artık, diyorum Aisopos'a, ava yarın gideriz, kızı güneş tepemizde pırıl pırıl, dağın içine girmedik biz...

İçimde acayip duygular canlanıyor, kan başıma çıkıyor. Heyecanlı ve henüz kuvvetsiz, birisinin beni öpmüş olduğunu hissediyorum, öpüş henüz dudaklarımın üstünde. Çevreme bakınıyorum, görünürde kimseler yok. İselin! diyorum. Otlarda bir hışırtı oluyor, düşen bir yaprak herhalde; ama ayak sesi de olabilir. Ormandan bir ürperti geçiyor, İselin'in soluyuşu belki, diye düşünüyorum. İselin bu ormanlarda gezdi; sarı çizmeli, yeşil başlıklı avcıları buralarda memnun etti. Buradan yarım fersah uzakta bir konakta oturuyordu. Bundan dört göbek önce çepeçevre ormanlarda çınlayan av borularını penceresinde dinliyordu İselin. Burada Ren geyikleri vardı; kurtlar, ayılar ve avcılar vardı; sürü sürüydüler. Hepsi de onun büyüdüğünü görüyor, her biri onu bekliyordu. Kimi gözlerini görmüş, kimi sesini duymuştu; derken günün birinde uykusuz bir delikanlı geceleyin yatağından kalktı, İselin'in odasına bir delik deldi, İselin'in beyaz kadifeden karnını gördü. İselin on ikisine basınca Dundas geldi. İskoçyalıydı; balık ticareti yapıyor, birçok gemilerin sahibi bulunuyordu. Bir oğlu vardı Dundas'ın. İselin, Dundas'ın oğlunu ilk defa, on altı yaşına basınca gördü. Bu oğlan, İselin'in ilk aşkı oldu...

Ben oracıkta otururken böyle garip ilhamlar geçiyor içimden, ağırlaşıyor başım. Gözlerimi kapıyor, İselin'in öpüşünü

hissediyorum. İselin, burada mısın, ey hayatın sevgilisi, diyorum, Diderik'i bir ağaç gerisinde mi bıraktın?.. Ağırlaştıkça ağırlaşıyor başım, uykunun dalgalarına doğru akıp gidiyorum.

Lul! Lul! Biri bir şeyler söylüyor, ülker yıldızı kanımda bir şarkı tuturmuş sanki. İselin'in sesi bu:

Uyu, uyu! Sen uyurken aşkımı anlatayım ben sana, ilk gecemin hikâyesini anlatayım. Hatırlıyorum, kapımı kilitlemeyi unutmuştum; on altı yaşındaydım, bahardı, ılık rüzgârlar esiyordu, Dundas geldi. Süzülen bir kartal gibi. Bir sabah ona av başlamadan önce rastlamıştım, yirmi beş yaşındaydı, uzak gezilerden dönüyordu; yanım sıra bahçede yürüdü, bana koluyla dokununca onu sevmeye başladım. Alnında iki kızıl leke belirdi, ben bu iki lekeyi öpebilirdim.

Avdan sonra geceleyin gittim, onu bahçede aradım, bulurum diye de korkuyordum. Kendi kendime yavaştan sesleniyordum ona, işitir diye de korkuyordum. Birden fidanların arasından meydana çıktı, fısıldadı: “Bu gece saat birde!” Hemencecik kayboldu.

İçimden: “Bu gece saat birde, ne demek istedi acaba?” dedim. “Hiçbir şey anlamadım. Bu gece saat birde yine gezilere mi çıkıyorum demek istedi acaba? Ama o geziye çıkıyorsa bundan bana ne?”

İşte her nasılsa kapımı kilitlemeyi unuttum...

Saat birde içeri girdi.

“Kapım kilitli değil miydi?” diye sordum.

“Ben kilitleyeceğim.” diye cevap verdi.

Kapıyı kilitledi, ikimiz içerde kaldık.

Kocaman çizmelerinin takırdamasından öyle korkuyordum ki. “Hizmetçimi uyandıracaksın!” dedim. İskemlenin takırdamasından öyle korkuyordum ki. “Yok, yok, iskemleye oturma gıcırdar.” dedim.

"O halde yanına, sedire oturabilir miyim?" diye sordu.

"Evet." dedim.

Ama ben bunu sırf iskemle gıcırdadığı için söylemiştim.

Sedire oturduk. Ben çekildim, o yanıma geldi. Gözlerimi önüme indirdim.

"Üşüyorsun" dedi, elimi tuttu. Az sonra: "Çok üşüyorsun" dedi, kolunu belime doladı.

Kolunun çemberinde ısındım. Bir süre böyle oturduk. Bir horoz öttü.

"Duydun mu" dedi. "Bir horoz öttü, nerdeyse sabah olacak."

Beni tuttu, elim ayağım kesildi.

"Horozun öttüğünden bu derece eminsen eğer..." diye kekeledim.

Alnında o iki kızıl lekeyi tekrar gördüm, ayağa kalkmak istedim. Tuttu beni; o iki sevimli lekeyi öptüm, Dundas'ın karşısında gözlerimi kapadım...

Gece bitti, sabah oldu. Uyandım, odamın duvarlarını tanıyamadım; kalktım, kendi küçük ayakkabılarımı tanıyamadım. İçimde ürpermeler oluyordu. Beni böyle ürperten nedir ki? diye düşündüm gülerek. Saat demin kaçı vurmuştu acaba? Hiçbir şey bilmiyor, sadece kapımı kilitlemeyi unuttuğumu hatırlıyordum.

Hizmetçim geldi.

"Çiçeklerini sulamamışsın" dedi.

Çiçeklerimi unutmuştum.

"Elbiseni burıışturmuşsun" diye devam etti hizmetçi. İçimden, gülerek, ta oradaki elbisemi ben nasıl buruşturmuş olabilirim, diye düşündüm; ama bu işi bu gece yapmış olmayayım?

Bahçe kapısından içeri bir araba giriyordu.

"Kedin de aç kaldı" dedi hizmetçi.

Bense çiçeklerimi, elbisemi, kendimi unutarak sordum:

"Bahçede duran Dundas olmasın? Git hemen buraya gelmesini rica et. Kendisini bekliyorum, şey için... şey..." İçimden düşünüyordum: Gelince yine kapıyı kilitler mi ki?

Dundas kapıyı vuruyor. Gidip açıyor, ona ufak bir yardımda bulunmak için kapıyı kilitliyorum.

İselin! diyor yüksek sesle, uzun uzun dudaklarımı öpüyor.

"Ben sana haberci göndermedim." diye fısıldıyorum.

"Göndermedin mi?" diye soruyor.

Tekrar elim ayağım kesiliyor, cevap veriyorum:

"Hayır, hayır, gönderdim. Seni öyle özledim, öyle özledim ki; kal biraz."

Aşkımdan gözlerimi kapalı tutuyordum. Dundas beni bırakmadı, yere yıkıldım, koynunda gizlendim.

"Yine bir şey öttü galiba?" dedi, dışarıya kulak kabarttı.

Dediğini duyar duymaz mümkün olduğu kadar çabuk sözünü kestim:

"Yoo, ötme lafını da nerden çıkarıyorsun? Öten falan yok."

Dundas göğsümden öptü beni.

"Sadece bir horozdu öten" dedim son dakikada.

"Dur biraz, kapıyı kilitleyeyim" dedi, kalkmaya davrandı.

Onu geri çektim, fısıldadım:

"Kapı kilitli..."

Sonra yine gece oldu ve Dundas gezilere gitti. İçimde altına benzer bir şeyler akıyordu. Aynanın karşısına geçtim, âşık iki göz, bakışlarını bana dikmişti; kendi bakışlarım karşısında içimde bir

şeyler kımıldıyor, çepeçevre kalbimin etrafına sızıyordu. Allah'ım, kendime daha önce bu gözlerle hiç bakmamıştım. Aşkımdan, aynada kendi dudaklarımı öptüm...

İşte sana ilk gecemi anlattım, o gecenin sabahını ve ertesi geceyi anlattım. Bir gün Svend Herlufsen'i de anlatırım ilerde. Ben onu da seviyordum; burada bir fersah ötede oturuyordu, ta karşıda gördüğün adada. Sakin yaz gecelerinde kayığa atlar, kalkıp ona giderdim; çünkü seviyordum onu. Ben sana Stamer'i de anlatırım. Rahipti, onu seviyordum. Ben herkesi severim...

Uykumun arasında aşağılarda Sirilund'da öten bir horoz sesi işittim.

"Duydun mu İselin, bizim için de bir horoz öttü!" diye haykırdım neşe içinde ve kollarımı uzattım. Uyandım. Aisopos çoktan ayakta. Yakıcı bir üzüntü duyarak: "Gitmiş!" dedim, etrafıma bakındım. "Burada kimseler yok, kimseler yok burada." Hararet, heyecan dolu bir halde kulübemin yolunu tuttum. Sabah, Sirilund'da horoz, ötmesine devam ediyor.

Kulübenin yanında bir kadın. Eva. Elinde bir ip, ormana odun getirmeye gidiyor. Genç kızın üzerinde hayatın sabahı. Göğsü kalkıp iniyor, göğsü gün ışığında pırıl pırıl.

"Zannetmeyiniz ki..." diye kekeliyor Eva.

"Neyi zannetmeyeyim, Eva?"

"Ben buraya sizi görmek için gelmedim, geçiyordum da..."

Eva'nın yüzü kızarıyor.

XXI

Ayağım, başıma yeni dertler açıyordu; geceleri ikide bir kaşınıyor, beni uyutmuyordu; birden, bir sancı yapışıyor, hava bozdu mu romatizma ağrıları başlıyordu. Bu hal günlerce sürdü. Fakat topallamak raddesine gelmedim.

Günler geçiyordu.

Mack dönüp gelmişti, onun geldiğini pek çabuk öğrendim. Kayığımı geri aldı, beni müşkül durumda bıraktı; av mevsimi değildi henüz, hiçbir şey vuramazdım. Peki ama durup dururken kayığı ne diye elimden çekip almıştı bu adam? Mack'ın işçilerinden iki kişi, ortalık ışırken bir yabancıyı kayığa bindirmişler, engine açılmışlardı.

Doktora rastladım.

"Kayığımı aldılar." dedim

"Bir yabancı geldi" dedi. "Her gün onu denize götürmek, akşamları alıp gelmek lâzım. Denizin dibini araştırıyor."

Gelen yabancı Finlandiyalıydı, Mack ona gemide rastlamıştı. Adam deniz kabukları, ufak tefek deniz hayvanları koleksiyonuyla Spitzberg adalarından dönüyor, kendisine baron diye hitap ediliyordu. Mack'ın evinde ona bir büyük salon, bir de küçük oda verilmişti. Herkesin dikkatini kendi üzerine toplamıştı.

Et sıkıntısı çekiyorum, bu akşam için Edvarda'dan biraz yiyecek isteyebilirim, diye düşündüm. Aşağıya Sirilund'a indim. Hemen farkına vardım: Edvarda yeni bir elbise giymiş, büyüyüvermişti âdeta; elbise ona uzun geliyordu.

"Yerimden kalkamadığım için özür dilerim" dedi kısaca ve elini uzattı.

"Evet, yazık, kızım biraz rahatsız" dedi Mack. "Üşütmüş, hep tedbirsizliği yüzünden... Şu kayık işi için geldiniz herhalde. Size bir başka kayık vermek zorundayım; yeni değil ama suyunu sık sık boşaltırsanız... Efendim, evimize bir bilgin geldi, takdir edersiniz ki böyle bir zat... Hiç boş vakti yok, bütün gün çalışıyor, akşama eve dönüyor. O gelmeden gitmezseniz kendisini görebilirsiniz. Onunla tanışmak sizin için faydalı olacaktır. Bakın kartına, taç var, baron. Pek sevimli bir adam. Ben onunla tesadüfen karşılaştım."

Haha, diye düşündüm. Yavrum, akşam yemeğine çağrılmıyorsun. Çok şükür, ben de bir tecrübe için geldim neyse ki. Geldiğim gibi giderim, kulübemde biraz daha balık var nasıl olsa. Bir yiyecek bulunur elbet. Adam sen de!

Baron geldi. Kırk yaşlarında ufak tefek bir adam. Elmacık kemikleri çıkık; ince uzun bir yüz, seyrek siyah bir sakal. Bakışları sert ve içe işleyici, fakat gözünde kalın camlı bir gözlük var. Gömlek düğmelerinde de yedi köşeli taçlar görülüyor, kartındaki gibi. Hafif kambur, zayıf ellerinde mavi mavi damarlar; ama tırnakları sarı madenden sanki.

"Çok memnun oldum, Teğmenim. Ne kadar zamandır buradasınız?"

"Birkaç aydan beri."

Hoş bir adam. Mack ondan, topladığı deniz kabuklarını, küçük küçük hayvanları anlatmasını rica etti, Baron buna memnuniyetle razı oldu; Kor adacıkları etrafındaki killerin hangi türden olduklarını açıkladı; salona geçip beyaz deniz yosunlarından örnek getirdi. Boyuna sağ elinin işaret parmağını kaldırıyor, gözündeki kalın altın gözlüğünü ileri geri oynatıyordu. Mack son derece ilgi gösteriyordu. Böylece bir saat geçti.

Baron, uğradığım kazadan, aksi kurşun yarasından söz açtı. İyileşip iyileşmediğimi sordu. Sahi mi, dedi. Memnun oldu.

Uğradığım kazayı ona kim anlattı ki, diye düşündüm. Sordum: "Baron cenapları bu kazayı kimden duydular acaba.?"

"Şey... Sahi, kim söylemişti? Matmazel Mack, galiba. Öyle değil mi, Matmazel Mack?"

Edvarda kıpkırmızı oldu.

Ben buraya öyle perişan gelmiştim ki; karanlık bir üzüntünün baskısında günlerce ezilmiştim, ama bu yabancının şu son sözlerini duyunca gönlümde bir sevincin parladığını hissettim. Edvarda'ya

bakmıyor, fakat düşünüyordum: Benden bahsetmiş olmana, sence ebediyen değersiz bile olsa, adımı anmış olmana teşekkür ederim. İyi geceler.

Veda ettim. Edvarda bu sefer de yerinden kalkmadı, rahatsızlığını öne sürerek nezaketen özür diledi. Kayıtsız bir tavırla elini uzattı.

Mack, baronla hararetli bir konuşmaya dalmıştı. Dedesinden, konsolos Mack'tan bahsediyordu:

"Bilmem, Baron cenaplarına daha önce de anlattım mı, bu iğneyi kıral Carl Johan, dedemin göğsüne kendi eliyle takmıştır."

Dışarı, merdiven başına çıktım; kimse beni geçirmeye gelmedi. Gider ayak pencereden salona bir göz attım; Edvarda orada dimdik ayakta duruyor, iki eliyle perdeleri aralamış, dışarıya bakıyordu. Selâm vermeyi ihmal ettim, her şeyi unuttum, bir şaşkınlık dalgası beni kaptığı gibi hızla çekti götürdü.

Ormana varınca, dur biraz, dedim kendi kendime. Gökteki Tanrı aşkı için buna bir son vermek lâzım... Birdenbire hırsımdan deliye döndüm, inledim. Ah, artık bağrımda şeref diye bir şey kalmamıştı; Edvarda'nın iltifatından olsa olsa bir hafta kâm almıştım ben. Bu da geçmişte kalmıştı, kendimi yeni duruma göre ayarlayamamıştım. Bu andan itibaren kalbim ona seslenecekti: Yolumun üstünde toz, hava, toprak, gökteki Tanrı aşkı için...

Kulübeye vardım, balığı çıkarıp karnımı doyurdum.

Değersiz bir okul çocuğu uğruna buralarda oyalanıyor, hayatını karartıyorsun; gecelerin ıssız rüyalarla dolu. Ve başının etrafında durgun, boğucu bir rüzgâr. Geçen yıldan kalma kokmuş bir rüzgâr. Oysa beri yanda gök, harikulâde mavi, titremekte; dağlar seni çağırmakta. Gel, Aisopos, haydi!

XXII

Bir hafta geçti. Demircinin kayığını ödünç aldım, yemeğe biraz balık avladım. Akşamları denizden dönünce Baron, Edvarda'nın yanından ayrılmıyordu; bir seferinde onları değirmende gördüm. Bir akşam, ikisi, kulübemin önünden geçiyorlardı, pencereden çekildim, ne olur ne olmaz kapımı yavaşça kilitledim. Onları bir arada görmek beni zerre kadar etkilemedi, omuz silktim. Bir akşam da yolda karşılaşıp selâmlaştık; önce Baronun selâm vermesini bekledim, kabalık olsun diye hattâ, iki parmağımı kasketime götürmekle kaldım. Yanlarından ağır ağır geçtim, geçerken de kayıtsız bir bakışla süzdüm onları.

Bir gün daha bitti.

Ne çok, ne uzun günler sona ermemişti ki! Bir ezilme duygusuyla sarılmıştım; kalbim olup bitenlere kahırlanıyordu; kulübemin önündeki ahbap boz kaya bile, ben önünden geçtikçe sıkıntılı, üzgün gibi duruyordu. Yağmur yağacağa benziyordu. Sıcaklık enikonu kesilmiş, ne yana gitsem önümde soluyordu; sol bacağımda romatizma ağrıyordu; sabahın şafağında Mack'ın atlarından birini araba oklarının arasında silkinirken görmüştüm; hava durumu bakımından benim için önemli şeylerdi bunlar. Havalar bozmadan kulübeme yiyecek öteberi doldurmak en iyisi, diye düşündüm.

Aisopos'u bağladım; balık takımlarımı; tüfeğimi aldım; aşağıya, rıhtıma indim. İçim öyle sıkılıyordu ki!

Balıkçının birine: "Posta vapuru ne zaman gelir?" diye sordum.

"Posta vapuru mu? Üç haftaya kadar!" diye cevap verdi.

"Üniformamı bekliyorum da!" dedim.

Az sonra Mack'ın kalfalarından birine rastladım. Elini tuttum:

"Kuzum, siz Sirilund'da artık hiç whist oynamıyor musunuz?" dedim.

"Neden? Sık sık oynuyoruz" cevabını verdi.

Sustuk.

"Son zamanlarda ben artık gelemez oldum" dedim.

Kayığa binip avlandığım yere gittim. Hava bunaltıcı bir hal almıştı, sivrisinekler öbek öbek toplanıyorlardı, kendimi ellerinden kurtarabilmem için durmadan tütün içmem gerekiyordu. Çitari balıkları oltaya vuruyordu, çifte iğneli oltayı çektim; iyi bir av oldu bu. Dönüşte iki kuzey martısı vurdum.

Rıhtıma vardığımda demirciyle karşılaştım. Elinde bir iş, çalışıyordu. Aklımdan bir düşünce geçti, sordum:

"Eve gidiyorum, sen de geliyor musun?"

"Hayır!" diye cevap verdi. "Mack bana gece yarısına kadar sürecek bir iş verdi."

Başımı salladım; isabet, diye düşündüm.

Balıklarımı alıp yürüdüm; sonra demircinin evi önünden geçen yola saptım. Eva yalnızdı evde.

"Seni öyle özledim ki!" dedim. Onu seyretmek beni heyecanlandırıyor, duyduğu şaşkınlıkla Eva yüzüme doğru dürüst bakamıyordu. "Senin gençliğini, o güzel gözlerini seviyorum." dedim. "Senden başkasını düşündüğüm için bugün cezalandırır beni. Dinle, ben sana sırf seni görmek için geliyorum; bana ferahlık veriyorsun, senden hoşlanıyorum. Ben bu gece sana seslendim, duydun mu?"

Eva, ürkmüş cevap verdi: "Hayır!"

"Edvarda diye seslendim, Edvarda, ama sendin aklımdaki. Bu sese uyanmışım. Evet, ben Eva demek istiyordum. Mazur görülebilirim, yanlışlıkla Edvarda dedim. Fakat artık ondan hiç

bahsetmeyelim. Benim canımın içi sensin, Eva! Dudakların bugün öyle kırmızı ki! Bacakların, Edvarda'nın bacaklarından daha güzel, kendin de bir bak hele!"

Entarisini yukarı çektim, Eva'ya kendi bacaklarını gösterdim. Yüzünde, onda o âna kadar hiç görmediğim bir sevinç dalgalandı. Dönüp gitmek istedi, düşündü, bir kolunu boynuma doladı.

Aradan bir saat geçti. Konuşuyordum; bu bir saati, uzunca bir bankta oturarak ordan burdan konuşmakla geçirdik.

"İnanır mısın" dedim. "Edvarda daha konuşmasını bile öğrenmemiş. Bir çocuk gibi konuşuyor. "en daha mesut" dediğini kendi kulağımla işittim. Sence alnı güzel mi onun? Bence değil. Sonra elerini de yıkamıyor"

"Hani artık ondan hiç bahsetmeyecektik?"

"Sahi. Unuttum."

Bir süre daha geçti. Bir şey düşünüyor, susuyordum.

"Gözlerin neden yaşardı?" diye sordu Eva.

"Ama aslında alnı güzeldir Edvarda'nın" dedim. "Elleri de daima temizdir. Bir seferinde kirli oluşu bir tesadüf sadece. Ben bunu söylemek istiyordum."

Dişlerimi sıkarak, kızgın devam ettim:

"Boyuna burada oturuyor ve seni düşünüyorum, Eva. Bak, aklıma ne geldi, şimdi anlatacağımı duymamışsındır sanırım. Edvarda, Aisopos'u ilk görüşünde, Aisopos bir filozoftu değil mi, Frikyalı, dedi. Bu aptalca bir lâf değil mi? Edvarda bunu o gün bir kitapta okudu, buna eminim."

"Ya?" dedi Eva. "Peki, sonra?"

"Hatırladığıma göre Aisopos'un hocasının Xanthus olduğundan da bahsetti. Hahahay!"

"Ya?"

"Bir topluluğa, Aisopos'un hocasının Xanthus olduğunu söylemenin mânâsı var mı, soruyorum. Aa, sen bugün neşesizsin, Eva; yoksa buna gülmekten katılırdın doğrusu!"

"Öyle, ben de gülünç buluyorum" dedi Eva ve kendini zorlayarak, şaşkın gülmeye başladı. "Fakat ben bunun mânâsını senin kadar iyi anlamadım."

Sustum, düşündüm; sustum, düşündüm.

"Eh iyisi sessizce oturalım, hiçbir şey konuşmayalım, olmaz mı?" diye sordu Eva, hafif bir sesle. Gözlerinde iyilik parıldıyordu, elini saçlarımda gezdirdi.

"Ah, sen ne iyisin!" dedim coşarak ve Eva'yı çılgınca bağrıma bastım. "Şuna eminim ki sana karşı aşkımdan helâk oluyorum. Seni gitgide daha çok seviyorum; ben buradan gidecek olursam sen de benimle geleceksin. Gör, bak. Gelir misin benimle?"

"Evet" diye cevap verdi Eva.

Ben bu "evet" sözünü hemen hemen duymadım, ama onu Eva'nın soluğunda hissettim, halinden anladım; çılgınca birbirimize sarıldık, Eva baygın kendini teslim etti.

Bir saat sonra veda ederek Eva'yı öptüm. Gidiyordum, kapıda Mack'la karşılaştım.

Mack, ta kendisi.

İrkiliyor, gözlerini odaya dikiyor, orada kapı eşiğinde durmuş, sabit bakışlarla bakıyor. "Vaay!" diyor, başka bir şey diyemiyor; sersemlemiş âdeta.

"Beni burada bulacağınızı ummadınız, değil mi?" diyorum, selâm veriyorum.

Eva kımıldamıyor.

Mack kendini topluyor, tuhaf bir güven geliyor üzerine, cevap veriyor:

"Yanılıyorsunuz, ben de sizi arıyordum. 1 Nisandan 15 Ağustosa kadar kuluçka yerlerinden sekizde bir fersahlık mesafe dahilinde silâh atmanın yasak olduğuna dikkatinizi çekmek isterim. Bugün adanın yakınında iki kuş vurmuşsunuz, adamlar görmüşler."

Mahvolmuşçasına: "İki kuzey martısı vurdum" dedim. Hemen aklıma geldi, adam yetkisini kullanıyordu.

"Ha iki martı, ha iki eyder kuşu; hepsi bir. Yasak bölgedeydiniz."

"Kabul ediyorum" dedim. "Ama aklıma sonradan geldi."

"Fakat hatırlamanız gerekirdi."

"Ben mayıs ayında da hemen hemen aynı yerde iki el silâh atmıştım. Bir ada gezintisinde. Sizin arzunuz üzerine."

"O iş başka!" diye kesip attı Mack.

"Hay vurmaz olaydım. Peki, bu durumda ne yapmanız gerektiğini biliyor musunuz?"

"Çok iyi biliyorum" diye cevap verdi Mack.

Eva hazır bekliyordu, ben dışarı çıkarken o da peşimden geldi, omzuna bir atkı almıştı, evden uzaklaştı, depolara giden yolu tuttuğunu gördüm. Mack evinden tarafa yürüyordu.

Olup bitenleri düşündüm. Kendini kurtarmak için yaman bir kurnazlık. Dik dik nasıl da bakıyordu. Bir el silâh, iki el kurşun, bir çift martı, bir para cezası, bir ödeme! İş bununla kapanıyor; Mack'la, Mack'ın eviyle her şey halledilmiş oluyordu. Her şey aslında öyle harikulâde hoş ve çabuk oluvermişti ki...

İri, yumuşak dalgalarla yağmur yağmaya başlamıştı. Saksağanlar yere yakın uçuyorlardı; kulübeme gelip de Aisopos'u

çözünce hayvan, ot yemeye koyuldu. Rüzgâr uğuldayarak esmeye başlamıştı.

XXIII

Bir fersah aşağıda denizi görüyorum. Yağmur yağıyor, bense dağlardayım, eğik bir kaya beni yağmurdan koruyor. Kısa pipomu tüttürüyorum; piponun tütünü bitiyor, tekrar dolduruyorum; pipoyu her yakışımda külün içinden kor halinde ufak solucanlar gibi kıvrılarak tütün üste çıkıyor. Kafamdaki düşünceler de böyle kıvıl kıvıl. Önümde, yerde, bozulmuş bir kuş yuvasından kalma kuru dal parçaları, küçük bir yığın halinde. Bu kuş yuvası nasılsa benim ruhum da öyle.

Bugün ve ertesi günün olaylarına ait en ufak kırıntıları da hatırlıyorum. Haha, beni paçavraya çevirmişlerdi...

Dağlarda oturuyorum, deniz ve rüzgâr uğulduyor; kulaklarımda rüzgârın, havanın etkisiyle korkunç bir uğultu, bir inleyiş. İrili ufaklı taşıtların enginde arya yelken süzüldükleri görülüyor; üstlerinde insanlar var, bir yere gidiyorlar şüphesiz; bunca insan ömrünün nereye gittiği Allah'a malûmdur, diye düşünüyorum. Deniz köpürerek şahlanıyor, sendeliyor, sallanıyor; deniz kollarıyla, bacaklarıyla etrafına darbeler indiren, birbirlerine kükreyen koca koca ve çılgın yaratıklarla dolu sanki. Hayır; ağızlarında ıslık, denizi kanat uçlarıyla beyaz beyaz kırbaçlayarak halka şeklinde dönen, kafalarını koltuk altlarına gömmüş binlerce ifritin şenliği bu. Uzakta, ta uzakta Körkaya; beyaz bir deniz azmanı, bu kayadan, dimdik kalkıyor; su alan bir yelkenli ardından başını sallıyor; yelkenli rüzgâra yelken açmış, açık denize sürüklenmektedir; haha, açıklara, ıssız denizlere...

Yalnız oluşuma, gözlerimi kimsenin görmeyişine seviniyorum; tam bir güvenle sırtımı kayaya dayıyor, burada arkamda

kimsenin bulunmayacağını, beni geriden gözetlemeyeceğini biliyorum. Bir kırık haykırışla dağdan doğru bir kuş süzülüyor, aynı anda, az ilerde bir kaya parçası kopup denize yuvarlanıyor. Bir süre sessiz oturuyorum, huzura dalıyorum, içim koruyucu bir ferahlık duygusuyla titriyor; çünkü, yağmur ötede yağadursun boyuna, ben bu sığınakta emin, oturabilirim. Ceketimi ilikledim, bu sıcak ceket için Allah'a şükrettim. Bir süre daha geçti. Uyudum.

Öğleden sonra kulübeme dönüyorum, yağmur hâlâ yağıyor. Olmadık bir şeyle karşılaşıyorum. Edvarda patikada önüme çıkıyor. Uzun zaman yağmurda kalmış gibi sırılsıklam, ama gülümsüyor. Buyur bakalım, diye düşünüyorum; içimi bir öfkedir kaplıyor, parmaklarımı hırsla tüfeğime bastırıyor, gülümseyişine aldırmayarak ilerliyorum.

Önce o sesleniyor: "Günaydın!"

Ona birkaç adım daha yaklaşana kadar sesimi çıkarmıyor, sonra: "Sizi selâmlarım, güzel kız!" diyorum.

Şaklabanlığım karşısında afallıyor. Ah, ben ne söylediğimi bilmiyordum. Ürkek gülümsüyor, yüzüme bakıyor.

"Bugün dağda mıydınız?" diye soruyor. "Islanmışsınızdır. İşte bir atkı, sarınmak isterseniz; bu bende fazladan... Nasıl olur, beni tanımazdan geliyorsunuz."

Ben atkıyı almayınca gözlerini önüne eğiyor, başını sallıyor.

"Atkı mı dediniz?" diye cevap veriyor, öfke ve hayretle sırıtıyorum.

"Fakat işte bir ceket, versem kabul etmez misiniz? Bu bende fazladan. Kime olsa verebilirim, o bakımdan düşünmeyin hiç. Ben bunu bir balıkçı karısına da memnuniyetle verebilirim."

Söyleyeceklerimi pek merak ettiğini görüyordum, öylesine sabırsız dinliyordu ki, çirkinleşmiş, ağzını kapamayı unutmuştu.

Elinde atkı, öylece duruyordu; beyaz ipek bir atkı; o bunu boynundan çıkarmıştı. Tuttum, ben de ceketimi soyundum.

"Allah aşkına, giyin şu ceketi!" diye haykırdı. "Yapmayın böyle. Bu kadar kızgın mısınız bana? Allah'ım, sırılsıklam olmadan giyin şu ceketi."

Ceketi tekrar giydim.

Boğuk bir sesle: "Nereye gidiyorsunuz?" diye sordum.

"Hiçbir yere gittiğim yok. Ceketi çıkarmanıza aklım ermiyor..."

"Bugün Baronu ne yaptınız?" diye soruma devam ettim. "Kont cenapları, bu havada denizde olamaz..."

"Glahn, ben size bir şey söylemek istiyorum..."

Sözünü kestim:

"Dük hazretlerine selâmlarımı ulaştırmanızı rica edebilir miyim?"

Bakıştık. Ağzını açmaya görsün, peş peşe girişmeye hazır, duruyordum. Derken yüzünde bir ıstırap ifadesi belirdi, başka tarafa baktım.

"Samimi söylüyorum, siz bu prensi sepetleyiniz, Edvarda!" dedim. "Size göre bir adam değil o. Sizi temin ederim ki şu günlerde o, sizi kendisine zevce olarak alsın mı, almasın mı, hep bunu düşünüyor. Siz bu işde umduğunuzu bulamayacaksınız."

"Bu bahsi kapatsak olmaz mı Glahn? Benim düşündüğüm sizsiniz. Siz ceketinizi çıkarabiliyor, bir başkası uğruna ıslanabiliyorsunuz; ben size geliyorum..." Omuz silktim, devam ettim:

"Onun yerine size Doktoru tavsiye ederim. Nesi varmış Doktorun? En olgun çağında bir adam, mükemmel bir zekâ. Bu işi bir düşünün hele."

"Yalnız bir dakika, beni dinleyin..."

"Aisopos, köpeğim, kulübede beni bekliyor."

Kasketimi çıkardım, Edvarda'yı selâmladım, tekrar: "Sizi selâmlarım, güzel kız!" dedim.

Deyince de yürümeye başladım.

Edvarda bir çığlık kopardı:

"Hayır, parçalama kalbimi. Ben bugün sana geldim, burada yolunu gözledim, sen gelince gülümsedim. Dün az kaldı aklımı oynatıyordum, çünkü boyuna düşündüm; başım dönüyor, ben hep seni düşünüyordum. Bugün salonda oturuyordum, içeriye biri girdi, başımı kaldırıp bakmadım ama gelenin kim olduğunu biliyordum. "Dün çeyrek mil kadar kürek çektim." dedi. "Yorulmadınız mı?" diye sordum. "Nasıl yorulmam" dedi, "çok yoruldum, ellerim kabardı." Buna çok üzülüyordu. Düşündüm: Bak şu üzüldüğü şeye! Bir süre sonra: "Bu gece penceremin altında bir fısıltı işittim. Sizin hizmetçi kız, kalfalardan biriyle pek teklifsizce konuşuyordu" dedi. "Evet, evlenecekler." dedim. "Öyle ama saat ikiydi." dedi. "Peki sonra?" diye sordum, aradan az bir zaman geçti: "Gece onların!" dedim. Altın gözlüğünü burnuna doğru iterek hatırlattı: "Siz," dedi. "Doğru buluyor musunuz, gece yarısı hiç yakışık alır mı?" Ben hep önüme bakıyordum, on dakika böylece oturduk. "Omuzlarınıza bir şal getirebilir miyim? diye sordu. "Hayır, teşekkür ederim." dedim. "Ufacık elinizi tutmak kime nasip olur?" dedi. Cevap vermedim, aklım başka taraflardaydı. Kucağıma küçük bir kutu koydu, kutuyu açtım, içinde bir iğne buldum. İğnede bir taç vardı, taçta on taş saydım... Glahn, iğne işte burada, görmek ister misin? Çiğnendi; iki parça olduğunu gel de gör... "Peki, ne yapayım ben bu iğneyi?" diye sordum. "Süslenirsiniz!" diye cevap verdi. İğneyi geri uzattım, dedim ki: "Bırakın beni, ben daha çok başkasını düşünüyorum."

"Kimdir bu başkası?" diye sordu. "Bir avcı" cevabını verdim. "O bana yadigâr olarak iki güzel kuş tüyü verdi; fakat siz iğnenizi geri alınız." İğneyi geri almak istemedi. İlk defa yüzüne baktım, gözleri içime işledi. "Ben bu iğneyi geri almam, ne isterseniz yapınız; ezip çiğneyin." dedi. Ayağa kalktım, iğneyi topuğumun altına koydum, bastım üzerine. Bu iş bu sabah oldu... Tam dört saat odada gezindim ve bekledim, öğleden sonra dışarı çıktım. Yolda beni yakaladı. "Nereye gidiyorsunuz?" diye sordu. "Glahn'a" dedim. "Ondan beni unutmamasını rica edeceğim..." Bir saattir burada bekliyorum, bir ağacın yanındaydım, geldiğini gördüm, bir tanrı gibiydin. Ben senin boyunu bosunu, sakalını, omuzlarını sevdim; senin her şeyini sevdim... Ama sen sabırsızlanıyor, gitmek istiyorsun, git, ben bir hiçim senin gözünde, bana baktığın bile yok..."

Olduğum yerde kalmıştım. Edvarda susunca yürümeye başladım. Kahrımdan yorulmuştum, gülümsedim, kalbim kaskatıydı.

"Sahi!" dedim, tekrar durdum. "Siz bana bir şey söyleyecektiniz galiba."

Bu alayım karşısında benden bıktı.

"Bir şey mi söyleyecektim? Evet ama söyledim ya işte, dinlemediniz mi? Hayır, artık size söyleyecek hiçbir şeyim yok..."

Sesi bir tuhaf titredi, ama bu beni duygulandırmadı hiç.

XXIV

Ertesi sabah dışarı çıkıyordum, Edvarda'yı kulübenin önünde buldum.

Bütün gece her şeyi ölçüp biçmiş, kararımı vermiştim. Hayır, bu gelgeç tabiatlı çocuğun, bu balıkçı kızının, bu nâdan yaratığın ne diye daha fazla maskarası olayım? İsmi bunca zamandır kalbime yerleşip bu kalbi bol bol sömürmedi mi? Yeter artık!

Şunu da düşündüm: Kayıtsızlık gösteriyorum, onunla alay ediyorum derken ona yaklaşmıştım belki! Ah, önüne düşe düşe ne de bozmuştum onu; o dakikalarca nutuk çekmiş, sözlerini bitirince ben gayet sakin: "Sahi, siz bana bir şey söyleyecektiniz galiba!" demiştim.

Kayanın yanında duruyordu. Çok heyecanlı görünüyor, bana doğru koşmak istiyordu; kollarını açmıştı bile, ama olduğu yerde kaldı, ellerini uğuşturmaya başladı. Elimi kasketime götürdüm, bir şey söylemeden selâm verdim.

Dokunaklı bir sesle: "Bugün sizden bir isteğim var, Glahn!" dedi. Sırf ne söyleyeceğini işitmek için yerimden kımıldamadım.

"Demircinin evine gittiğinizi duydum. Gece vakti. Eva evde yalnızmış."

Afalladım, cevap verdim:

"Bu haberi kimden öğrendiniz?"

"Ben casusluk etmiyorum." diye bağırdı. "Dün akşam duydum, bunu babam söyledi. Ben dün akşam eve sırılsıklam dönünce babam, sen bugün Barona hakaret etmişsin, dedi. Hayır, diye cevap verdim. Şimdi nereden geliyorsun, diye sordu. Glahn'dan, dedim. Babam, bunun üzerine anlattı."

Ümitsizliğimi yenerek: "Eva hattâ buraya da geldi" dedim.

"Buraya da mı geldi? Kulübenize mi?"

"Birçok defalar. Razı edip içeri aldım onu. Başbaşa konuştuk."

Sustuk.

Sıkı dur, diye düşündüm ve dedim ki:

"Siz benim işlerime karışmak nezaketini gösterdiğinize göre ben de sizden geri kalmak istemem. Dün size Doktoru teklif etmiştim, düşündünüz mü bu işi? Çünkü Prens, imkansız."

Gözlerinde bir öfke parladı.

"Şunu bilin ki imkânlıdır o!" dedi öfkeyle. "Hayır, o sizden daha iyidir; bir evde bir fincan, bardak kırmadan oturmasını bilir; iskarpinlerime bir zararı dokunmaz. Evet. İnsanlarla konuşup görüşmesini bilir; ama siz gülünçsünüz, sizden utanıyorum, çekilmez birisiniz anladınız mı?"

Sözleri bana çok dokundu, başımı eğdim, cevap verdim:

"Konuşup görüşmesini bilmediğimi söylemekte haklısınız. İnsaf edin; beni anlamıyorsunuz, ben ormanda oturmaktan hoşlanırım, budur benim zevkim. Burada inzivamda, nasılsam öyle oluşum, zarar vermez kimseye. Ama başkalarıyla bir araya gelince, gerektiği gibi olabilmem için bütün gayretimi kullanmak zorundayım. Ben iki senedir insan içine pek az çıktım..."

"Sizden her an olmayacak bir münasebetsizlik beklenebilir" diye devam etti Edvarda. "Sizi kollamaya mecbur olmak, zamanla çok yorucu bir şey."

Bunu ne kadar da insafsız söylüyordu. İçimde alabildiğine acı bir ıstırap duydum, heyecanımdan sırt üstü devriliyordum az daha. Edvarda hâlâ konuşuyordu, ekledi:

"Sizi kollaması için Eva'yı alabilirsiniz belki. Yalnız ne yazık ki evli."

"Ya, evli mi? Kiminle evli?"

"Bilmiyor musunuz? Eva demirciyle evlidir."

"Eva demircinin kızı değil mi?"

"Hayır, karısıdır. Yüzünüze karşı yalan mı söylüyorum sanıyorsunuz?"

Hiç de öyle sanmıyordum, şaşırmış kalmıştım sadece. Olduğum yerde duruyor, düşünüyordum: Demek evliydi Eva.

"Yani mesut bir tercih yaptınız" dedi Edvarda.

Buyurun, bu iş biteceğe benzemiyordu. Hırsımdan titremeye başladım:

"Dediğim gibi siz Doktoru alınız" dedim. "Bir dostun tavsiyesini tutunuz. Prens, yarı kocamış bir bunak çünkü." O heyecanım arasında Baron hakkında yalanlar uydurdum, yaşını büyülttüm; dazlak kafalı, hemen hemen tamamen kör olduğunu söyledim; gömlek düğmelerindeki taçları da sırf asaletiyle böbürlenmek için taşıdığını öne sürdüm.

"Zaten onunla tanışmayı zerre kadar istemiyordum." dedim. "Onda gerçek hiçbir şey yok, karakter yoksulu, bir hiçtir o, bir hiç."

"Değil işte, bir şeydir!" diye bağırdı Edvarda. Öfkesinden sesi kısık çıkıyordu. "O zannettiğinden çok yüksekte, orman adamı, sen de! Ama dur hele, seninle konuşacaktır, ondan bunu rica edeceğim. Sen benim onu sevdiğime inanmıyorsun ama yanıldığını göreceksin. Onunla evleneceğim, gece gündüz hep onu düşüneceğim. Söylediydi dersin: Ben onu seviyorum. Hadi getirt Eva'yı, haha, Allah için, hadi getirtsene, zerre kadar umurumda değil. Eh görüyorum, gitmek düşüyor bana..."

Kulübeden aşağı inen yolda yürümeye başladı, kısa kısa ve çabuk birkaç adım attı; başını çevirdi, yüzü ölü yüzü gibi solgun, inledi: "Bir daha da sakın görünme gözüme!"

XXV

Yapraklar sararıyordu; patatesler boy atmış, çiçek açmışlardı; av mevsimi tekrar başlamıştı; kartavukları, dağ horozu, bir gün de kartal vurdum. Sakin, yüksek bir gökyüzü, serin geceler; ormanda, kırlarda çeşit çeşit berrak sesler, sevimli insanlar. Büyük ve âsude, dinleniyordu dünya...

"Vurduğum iki kuzey martısı için Mack'tan yeni bir haber yok!" dedim Doktora.

"Edvarda'ya teşekkür edin" cevabını verdi. "Biliyorum, işittim, Edvarda önledi."

"Ona teşekkür etmem" dedim.

Indian Summer. Indian Summer. Sararmış ormanın içinde patikalar birer kuşak gibi uzanıyordu; her gün bir yeni yıldız beliriyor, ay gümüşe batmış bir altın gölge gibi görülüyordu...

"Allah yardımcın olsun, evliymişsin sen, öyle mi, Eva?"

"Bilmiyor muydun?"

"Yoo, bilmiyordum."

Sessizce elimi sıktı.

"İlâhi çocuk, ne yapacağız şimdi?"

"Ne istersen. Hemen gitmiyorsun ya, sen burada oldukça ben de mesut olurum."

"Sahi mi, Eva?"

"Evet, evet, sadece sen burada oldukça!"

Öksüz bir çocuk gibiydi, hep elimi sıkıyordu.

"Hayır, Eva, git haydi, artık bitti."

Ve geceler geçiyor ve günler geliyor. Bu konuşmanın üstünden üç gün geçti. Eva sırtında yük, yoldan geliyor. Bu çocuk yaz boyunca ormandan eve ne çok odun taşıdı!

"Yükü yere bırak, Eva, gözlerin yine öyle mavi mi, göreyim."

Kızarmıştı gözleri.

"Olmaz, gülümse yine Eva! Sana daha fazla dayanamıyorum, ben seninim, senin..."

Akşam. Eva şarkı söylüyor, şarkısını dinliyorum, içimde sıcak bir dalgalanış.

"Bu akşam şarkı söylüyorsun, Eva?"

"Evet, neşeliyim."

Boyu benden kısa olduğu için biraz sıçrayıp boynuma sarılıyor.

"Fakat Eva, ellerini yırtmışsın sen? Ellerinde bu sıyrıklar olmamalıydı senin!"

"Zararı yok."

Yüzü alabildiğine güzel ışıldıyordu.

"Eva, Mack'la konuştun mu?"

"Bir defa."

"O ne dedi, sen ne dedin?"

"Bize karşı pek sert bugünlerde. Kocamı gece gündüz iskelede çalıştırıyor, beni de binbir işe koşturuyor. Erkek işi verdi bana."

"Niye böyle yapıyor?"

Eva önüne baktı.

"Niye böyle yapıyor, Eva?"

"Ben seni seviyorum diye."

"Peki, o bunu nerden biliyor?"

"Ben söyledim."

Sustuk.

"İnşallah sana karşı çok sert davranmaz, Eva!"

"Fakat önemi yok. Şimdi artık önemi yok."

Eva'nın sesi tıpkı küçük, titrek bir şarkı gibi ormanda çınlıyor.

Yapraklar daha da sararıyor, sonbahara giriyoruz, gökte yeni yeni yıldızlar belirdi, ay bundan böyle altına batmış bir gümüş lekesine benziyor. Soğuk yok, hiçbir şey yok, sadece ormanda serin bir sessizlik ve kaynaşan bir hayat. Her ağaç durmuş, düşünüyordu. Üzümsüler olmuşlardı.

Böylece 22 Ağustos ile üç Demir Gece geldi.

XXVI

İlk Demir Gece.

Saat dokuzda güneş batıyor. Toprağın üzerine donuk bir

karanlık çöküyor, birkaç yıldız görülüyor, iki saat sonra ay hafif parlıyor. Elimde tüfek, köpeğimle ormana gidiyorum, bir küçük ateş yakıyorum; ateşin parıltısı çam gövdeleri arasına düşüyor. Don yok.

İlk Demir Gece, diyorum. Zamanın, mekânın üstünde şaşırtıcı, şiddetli bir sevinçle bir tuhaf, ürperiyor benliğim...

İnsanlar, hayvanlar, kuşlar! Ormanlardaki bu ıssız gece şerefine, yaşa diye bağırınız. Karanlığın şerefine, ağaçların arasındaki Tanrı fısıltısı şerefine, sessizliğin kulaklarımdaki o tatlı ve monoton ahengi şerefine, yeşil yapraklar ve sarı yapraklar şerefine: “Yaşa!” Hayatın işidegeldiğim sesleri şerefine; otları koklayan bir hayvan burnu, toprağı koklayan, koklayarak ilerleyen bir köpek şerefine: “Yaşa!” Karanlıkta, karanlıklarda boynu üzerine büzülmüş, kollayan ve bir serçe üzerine atılmaya hazırlanan yaban kedisine çılgınca: “Yaşa!” Dünya üzerindeki merhametli sessizliğin şerefine; yıldızların, yarım ayın şerefine; onun, bunun şerefine: “Yaşa!”

Ayağa kalkıyor, etrafı dinliyorum. Kimse işitmedi beni. Tekrar oturuyorum.

Issız gece için, dağlar için, karanlığın, denizin fısıltıları, kalbimden geçen bu fısıltılar için şükürler olsun! Hayatım için, aldığım soluklar için, Tanrı inayetiyle bu gece sağ olduğum için şükürler olsun; bunlara bütün kalbimle şükrediyorum. Doğuyu dinle, batıyı dinle, ah dinle hep! Ebedi Tanrı'yı duyacaksın! Kulağıma doğru fısıldayan bu sessizlik, kâinatın kaynayan kanıdır, dünya ile beni dokuyan Tanrı'dır. Ateşimin ışığında parlayan bir örümcek ağı görüyorum, denizde bir kayığın kürek seslerini işitiyorum, kuzeyde gökte bir kuzey fecri kayıyor. Ah, ölümsüz ruhum hakkı için, şuracıkta oturanın ben oluşuma öylesine hamdediyorum ki!

Sessizlik. Bir çam kozalağı boğuk bir sesle yere düşüyor. Bir kozalak düştü, diye düşünüyorum. Ay ta tepede; yarı yanmış yığın

üzerinde alev titreşiyor, sönmek üzere. Gecenin geç saatinde kulübeme dönüyorum.

İkinci Demir Gece, aynı sessizlik, aynı ılık hava. Ruhum hulyalara dalıyor. Bir otomat gibi bir ağaca doğru gidiyor, kasketimi gözlerime kadar indiriyor, ellerimi ensemde kenetleyerek sırtımı ağaca dayıyorum. Gözlerimi bir noktaya dikiyor, düşünüyorum; yaktığım küçük ateşin alevleri gözlerimi kamaştırıyor, ben bunu hissetmiyorum. Bu dalgınlığımda uzun zaman kalıyor, hep ateşe bakıyorum. Ayaklarımda takat kesiliyor sonunda, ayaklarım yoruluyor; uyuşmuş, oturuyorum. Ne yaptığımı ancak o zaman düşünüyorum. Gözlerimi dikip bunca zaman ateşe bakmak da neden?

Aisopos başını kaldırıyor, etrafı dinliyor, ayak sesleri işitiyor; ağaçların arasından Eva görünüyor.

"Bu gece öyle düşünceli, öyle üzüntülüyüm ki!" diyorum. Üzüntümü paylaşıyor, hiç sesini çıkarmıyor.

"Ben üç şeyi seviyorum" diyorum sonra. "Vaktiyle gördüğüm bir aşk rüyasını seviyorum, seni seviyorum, şu toprak parçasını seviyorum."

"En çok sevdiğin hangisi?"

"Rüya."

Tekrar sessizlik. Aisopos, Eva'yı tanıyor, başını yana koyuyor, Eva'ya bakıyor. Mırıldanıyorum:

"Bugün yolda bir kız gördüm, sevgiliyse kol kola gidiyordu. Ben yanlarından geçerken kız, gözleriyle beni işaret etti, kendini tutamayıp güldü."

"Neye güldü?"

"Bilmem. Halime gülmüştür. Niye sordun?"

"Kızı tanıyor musun?"

"Evet. Selâm verdim."

"O seni tanımadı mı?"

"Hayır, tanımazdan geldi... Fakat sen burada durmuş, beni sıygaya mı çekiyorsun? Çirkin senin bu yaptığın. Bana onun ismini söyletemezsin ki!"

Sustuk.

Tekrar mırıldanıyorum.

"Neye mi güldü? Hoppanın biri; fakat neden güldü? Allah'ım, ben ona ne yaptım?"

Eva cevap veriyor:

"Sana güldüğü için ayıp etmiş."

"Hayır, hiç de ayıp etmemiş" diye bağırdım. "Burada durup da onu kötülemeye hakkın yok senin. Hiç de ayıp değil, bana güldüğü için çok iyi etti. Lânet olsun, sus, rahat bırak beni, anlıyor musun?"

Eva ürkmüş, beni kendi halime bırakıyor, daha o dakikada sert sözlerime pişman oluyorum; önünde diz çöküyor, ellerimi uzatıyorum.

"Git evine Eva. En çok sevdiğim sensin benim; ben bir rüyayı nasıl sevebilirim? Bu bir şakaydı sadece, benim sevdiğim sensin. Hadi şimdi evine git, ben yarın sana gelirim; aklında tut, ben seninim, sakın unutma beni. İyi geceler."

Ve Eva evine gidiyor.

Üçüncü Demir Gece; olanca gerginlik içinde bir gece. Hiç değilse biraz don olsaydı! Don yerine gündüzün güneşinden kalma bir sıcaklık; ılık bir bataklık gibiydi gece. Bir küçük ateş yaktım...

Eva, ara sıra saçlarından çekilip sürüklenmenin de bazı faydaları vardır hani. İnsanın aklı öylesine çelinmiş olabilir. İnsan, saçlarından çekilerek dere tepe aşarken, ne oluyor böyle, diye birisi sorarsa, memnun mutlu, şöyle cevap verebilir: "Saçlarımdan sürüklüyorlar beni!" "Kurtarmak için yardımına geleyim mi?" diye sorulunca da: "Hayır!" cevabını verir. "Fakat dayanabiliyor musun?"

diye sorarlarsa: "Evet, dayanıyorum, çünkü beni çeken eli seviyorum." cevabı verilir... Sen bilir misin Eva, ümit etmek ne demektir?

Evet, zannederim.

Bak Eva, ümit etmek garip bir şeydir, bambaşka bir şeydir. İnsan bir sabah vakti bir yol boyunca yürüyüp sevdiği kimseye o yolda rastlayacağını ümit edebilir. Ona rastlar mı? Hayır. Neden rastlamaz? Çünkü sevilen kimse o sabah ya bir işle meşguldür, yahut da bir başka yerdedir... Ben dağlarda yaşlı ve kör bir Lâponla tanıştım. Elli yaşından beri gözleri hiç görmüyordu, yetmişini aşmıştı. Ama o, zaman geçtikçe daha iyi gördüğünü sanıyor, fikrince görmesi muntazam bir şekilde düzeliyordu. Bir aksilik olmazsa birkaç sene içinde güneşi görebileceğini umuyordu. Saçları henüz siyahtı ama gözleri bembeyaz. Çadırında oturmuş tütün içerken, bana kör olmadan önce gördüğü çeşitli şeyleri anlatırdı. Sert ve sıhhatliydi, duyarlığı bir yana bırakmış, yıpranmamıştı; ümidini kaybetmemişti. Gideceğim zaman beni geçiriyor, bana çeşitli yönleri gösteriyordu. Şu taraf güney, diyordu, şu taraf kuzey. Önce şu yönde yürü, aşağı dağa indin mi şu yöne sap! diyordu. Zerre kadar yanlış yok, cevabını veriyordum. Lâpon memnun gülüyor: "Bak!" diyordu. "Kırk, elli sene önce ben bunları bilmezdim; demek ki şimdi o zamanlardakinden daha iyi görüyorum, zamanla daha da iyileşiyorum." Sonra eğiliyor, çadırına giriyordu; yeryüzündeki vatanına, çadırına giriyordu. Yine eskisi gibi, birkaç sene içinde güneşi muhakkak görebileceği ümidiyle tekrar ateşin başına oturuyordu... Eva, ümit dediğin pek tuhaf bir şey. Meselâ ben şimdi geziniyor, bu sabah yolda rastlayamadığım o kimseyi unutacağımı ümid ediyorum.

Ne garip konuşuyorsun.

Bu üçüncü Demir Gece. Sana söz veriyorum. Eva, yarın ben bir başka adam olacağım. Şimdi yalnız bırak beni. Yarın beni

tanıyamayacaksın, güleceğim ve seni öpeceğim, benim güzeller güzeli sevgilim. Düşün, bir bu gece kaldı benim önümde; bu geceden sonra ben başka bir adam olacağım; birkaç saatim kaldı. İyi geceler, Eva.

İyi geceler.

Ateşime daha yakın uzanıyor, alevleri seyrediyorum. Daldan bir çam kozalağı düşüyor, zaman zaman da kuru bir dal parçası. Gece dipsiz bir derinlik gibidir. Gözlerimi kapıyorum.

Bir saat sonra duyularım belli bir ritim içinde sallanmaya başlıyorlar, bu büyük sessizlikteki yankıya ben de katılıyorum, ahenge ben de karışıyorum. Yarım aya bakıyorum, ay bir beyaz sedef gibi gökte; içimde aya karşı bir aşk duyuyor, kızardığımı hissediyorum. Sessiz ve tutkulu: "Bu ay!" diyorum. "İşte ay!" Yumuşak vuruşlarla kalbim aya karşı çarpıyor. Bu hal birkaç dakika sürüyor. Hafiften bir esinti, bir yabancı rüzgâr bana doğru geliyor, havada tuhaf bir basınç. Nedir bu? Etrafıma bakıyor, kimseyi göremiyorum. Rüzgâr beni çağırıyor ve ruhum daveti kabul ederek çağrıya doğru eğiliyor; ilişkilerimden koparıldığımı, göze görünmeyen bir göğüse bastırıldığımı hissediyorum; gözlerim yaşarıyor, titriyorum. Tanrı, yakında bir yerden bana bakıyor. Bu hal de birkaç dakika sürüyor. Başımı çeviriyorum, havadaki o tuhaf basınç kayboluyor, bir hayalet sırtına benzer bir şey görür gibi oluyorum; sessizce ormana dalıp gidiyor hayal...

Kısa bir zaman için, ağır bir uyuşuklukla savaşıyorum. Heyecanlardan bitkin düşüyor, uyuyakalıyorum.

Uyandığım vakit gece sona ermişti. Ah, uzun bir süre acınacak halde, ateşler içinde dolaşıp durmuş, hep bir hastalıkla yıkılıp kalmayı özlemiştim. İkide bir gözlerimin önünde her şey sağa sola sallanıyor, her şeyi kızarmış gözlerle görüyordum. Derin bir iç üzüntüsü eziyordu beni.

Şimdi hepsi geçti.

XXVII

Sonbahar. Yaz bitti, nasıl geldiyse öyle çabuk geçti; ah, ne de çabuk geçti! Artık günler soğudu, avlanıyor, balık tutuyor, ormanda şarkı söylüyorum. Bazı günler kalın bir sis oluyor; denizden süzülen, her şeyi karanlığa boğan bir sis. Yine böyle bir günde bir hâdise oldu. Gezintilerim sırasında yolu uzatıp komşu köyün ormanlarına daldım, Doktorun evine kadar gittim. Evde yabancılarla karşılaştım: Evvelce bir arada bulunduğumuz genç kızlar, dans eden delikanlılar, çılgın taylar gibiydiler.

Tıngır mıngır bir araba geldi, bahçe parmaklığı önünde durdu, arabada Edvarda vardı. Beni görünce afalladı. "Haydi Allah'a ısmarladık!" dedim sessizce, ama Doktor beni bırakmadı. Edvarda başlangıçta benim orada oluşumdan sıkıldı; bir şey söyleyecek olsam gözlerini önüne eğiyordu; zamanla yadırgaması geçti, hattâ bana ufak tefek birkaç soru sordu. Dikkati çekecek kadar solmuş, sararmıştı; sis boz renkte, soğuk, yayılmıştı yüzüne. Arabadan inmedi.

"Bir görev gezisi." dedi gülerek. "Merkezden geliyorum, orada hiçbirinizi bulamadım, burada olduğunuzu söylediler. Sizi bulmak için saatlerce yol aldım. Yarın akşam ufak bir toplantımız var, Baronun önümüzdeki hafta gitmesi dolayısıyla. Hepinizi davet etmek görevi bana verildi. Dans da edeceğiz. Yarın akşam."

Herkes eğilip teşekkür etti.

Bana ayrıca şunları söyledi:

"Gelmemezlik etmeyin lütfen. Son saniyede bir mazeret tezkeresi göndermeye kalkmayın." Edvarda bu sözleri bir bana söyledi. Az sonra da gitti.

Bu beklenmedik nezaketten öyle heyecanlanmıştım ki bir an gizlenip sevindim. Sonra Doktorla misafirlerine veda edip yola koyuldum. Bana karşı ne büyük lütufkârlık göstermişti, ne büyük lütufkârlık! Bunu ona nasıl ödeyebilirdim? Ellerim

çekiliyor, bileklerimden tatlı bir soğukluk geçiyor: Allah'ım işte yürüyor, ama sevincimden dermansız sallanıyorum, diye düşündüm. Ellerimi yumruk yapamıyor, çaresizlik içinde gözlerimin yaşardığını duyuyorum. Ne yapayım ben şimdi? Ancak gece geç vakit kulübeme gelebildim. Antrepoların ordan geçen yola sapmış, balıkçının birine posta vapurunun yarın akşama kadar gelip gelmeyeceğini sormuştum. Nerde, posta vapuru ancak haftaya gelecekti. Acele, yukarı kulübeme gittim, en iyi elbisemi gözden geçirmeye koyuldum. Sildim, süpürdüm, bir hale yola koydum; birkaç yerinde yırtıkları vardı; hem ağladım hem diktim.

Bitirince kerevetime uzandım. Bu dinlenme bir an sürdü, aklıma bir şey geldi, ayağa fırladım, odanın ortasında yenik, perişan ayakta durdum. Bütün bunlar yine bir numara! diye mırıldandım. Öbürlerini davet ederken ben tesadüf orda olmasaydım çağırmazdı beni. Üstelik bana açıktan açığa gelme, bir mazeret tezkeresi gönder, demeye getirdi...

Bütün gece uyumadım, sabah olunca ormana gittim; buz kesmiş, uykusuz ateşler içinde. Haha, Sirilund'da bir eğlenti hazırlanıyor! Peki, sonra? Ne oraya giderim, ne de bir mazeret tezkeresi yollarım. Mack uzağı gören bir adamdır, bu eğlentiyi Baron için yapıyor, fakat ben gelmiyorum, anladınız mı?..

Sis yoğun, kalın; dağlara, derelere yayılıyordu. Esvabımı nemli, soğuk bir kırağı kaplıyor, ağırlaştırıyordu; soğuk ve ıslaktı yüzüm. Arada bir rüzgâr esintisi oluyor, uyuyan sisi kaldırıp indiriyor, kaldırıp indiriyordu.

Derken ikindi oldu, karanlık bastı; sis her şeyi gözlerimden gizliyor, yönümü tâyin için güneşi göremiyordum. Kulübeme dönerken saatlerce yolumu şaşırdım; ama acelem yoktu ki; gayet soğukkanlı, yanlış yönlerde ilerliyor, ormanda bilmediğim alanlara çıkıyordum. Sonunda tüfeğimi bir ağaca dayayarak pusulama

danıştım. Yolumu doğru tâyin edip yürümeye başladım. Saat ya sekizdi ya dokuz.

Beklemediğim bir şey oldu.

Yarım saat sonra sisler içinde bir müzik sesi duydum. Aradan birkaç dakika geçince nerde bulunduğumu anladım; Sirilund'un en büyük evi önündeydim şimdi. Pusulam beni yanıltmış, kaçmak istediğim yere mi getirmişti? Tanıdık bir ses beni çağırdı; Doktorun sesi. Biraz sonra beni içeri aldılar.

Ah, attığım kurşun pusulaya tesir etmiş, onun ayarını bozmuştu. Bu iş benim başıma o günden sonra bir kere daha geldi, bu sene. Neye inanacağımı bilmiyorum. Belki de alnıma böyle yazılmış.

XXVIII

Akşamı, ben bu toplantıya gelmemeliydim, diye kendime içerleyerek geçirdim. Gelişime hemen hiç aldıran olmadı, hepsi birbirleriyle meşguldüler. Edvarda bir kuru selâm verdi, o kadar. İçmeye başladım, istenmediğimi anlamıştım çünkü; anladığım halde çekip gitmiyordum.

Mack boyuna gülümsüyor, bütün hoşluğunu gösteriyor, giydiği frakla güzel görünüyordu. Odaları dolaşıyor, elliyi bulan davetlilerin arasına karışıyor, arada dans ediyor, şakalaşıyor, gülüyordu. Gözlerinde sırlar vardı pusuda.

Evin her tarafında bir müzik ve ses çağıltısıdır gidiyordu. Misafirler beş oda dolduruyor, ayrıca büyük salonda dans ediliyordu. Ben geldiğim zaman akşam yemeği yenmişti. İşleri başlarından aşkın hizmetçiler oradan oraya seğirtiyorlar; bardak, şarap, pırıl pırıl bakır kahve güğümleri, sigara, puro, pasta, meyva taşıyorlardı. Hiçbir şey esirgenmemişti. Odala da bu gece için döktürülmüş çok kalın mumlar dikilmiş, ayrıca dokuz lamba yakılmıştı.

Eva mutfakta yardım ediyordu; onu uzaktan bir parıltı gibi gördüm. Düşün ki Eva da burada!

Sessiz, silik kaldığı, ortalarda dolaşmadığı halde, birçoklarının dikkati, Baronun üzerinde toplanmıştı. O da frak giymiş, frakının etekleri bavulda fena halde buruşmuştu. Sık sık Edvarda ile konuşuyor, gözleriyle Edvarda'yı izliyor, onunla kadeh tokuşturuyor, başrahibin, bölge doktorunun kızlarına olduğu gibi ona da sayın matmazel diyordu. Barona karşı sürekli hoşnutsuzluk duyuyor, ona bakacak olsam sıkıntılı ve aptalca bir yüz buruşturmasıyla başımı hemen başka yana çeviriyordum.

Benimle konuşmaya kalksa cevabımı çok kısa kesiyor, hemen susuveriyordum.

O geceye ait bir hâdise hâlâ hatırımdadır. Kumral bir genç kızla konuşuyordum; bir şey söylüyor yahut hikâye anlatıyor, kızı güldürüyordum. Öyle kayda değer bir hikâye değildi anlattığım; fakat o sarhoş halimle hikâyeyi, şu anda bildiğimden çok daha eğlenceli anlatıyordum ihtimal; işin bu tarafı aklımda yok şimdi. Her neyse, geri dönünce arkamda Edvarda'yı buldum. Beğenen bir bakışla bana baktı.

Sonra ne anlattığımı öğrenmek için kumralı yanımdan alıp götürdüğüne dikkat ettim. Geldim geleli âdeta bir sürgün gibi odanın birinden ötekine girip çıktıktan sonra Edvarda'nın bu bakışı bana ne kadar iyi gelmişti. İçim açılıverdi; birçoklarıyla konuşmaya, eğlenmeye başladım. Hem bana kalırsa hiçbir pot kırmamıştım ki...

Dışarda merdiven başında duruyordum. Eva odanın birinden bir şeyler taşıyordu. Beni görüp dışarı geldi, elini elime değdirip gülümsedi, yine hemen içeri girdi. Ben peşinden gitmek isteyince Edvarda'nın koridorda durmuş, bana bakmakta olduğunu gördüm. Gözlerini dikmiş, bakıyor, hiçbir şey söylemiyordu. Salona girdim.

“Ne dersiniz, Teğmen Glahn dışarda merdiven başında hizmetçilere randevu vermekle gönül eğlendiriyor!” dedi Edvarda ansızın, yüksek sesle. Eşikte duruyordu. Söylediklerini birçokları işitti. Şaka ediyormuş gibi gülüyordu, ama yüzü solgundu çok.

Hiç karşılık vermedim, mırıldandım sadece:

“Bir tesadüf, kız dışarı çıkıyordu, koridorda karşılaştık...”

Aradan zaman geçti, belki bir saat. Kızlardan birinin elbisesine bir bardak devrildi. Edvarda bunu görür görmez haykırdı:

“Ne oldu? Tabii Glahn yapmıştır.”

Ben yapmamıştım, bu kaza sırasında ben salonun öbür ucundaydım. O andan sonra oldukça fazla içmeye başladım, dans edenlerin yolunu kapamak için kapının kenarında duruyordum.

Baron, kızları çevresinde toplamakta devam ediyor; hepsini paketleyip yerleştirdiği için koleksiyonundaki beyaz deniz yosunlarını, Kor adacıkları kil örneklerini, çok ilginç deniz dibi taş oluşumlarını gösteremeyişine üzülüyordu. Kızlar, onun baronluğunu belirten gömlek düğmelerine merakla bakıyorlardı. Bu durumda yıldızı sönmüştü Doktorun; hattâ “Öl şüphelerde!” şakaları bile para etmiyordu. Fakat Edvarda ağzını açacak olsa Doktor hemen yetişiyor, Edvarda’nın konuşmasını düzeltiyor, ufak tefek kurcalayışlarla onu bozuyor, sakin bir üstünlükle kıza göz açtırmıyordu.

Edvarda: “Ben ölüm vâdisini geçinceye kadar...” diye bir lâf etmişti.

Doktor hemen sordu:

“Neyi?”

“Ölüm vâdisini, ölüm vâdisi değil miydi?”

“Ölüm ırmağından bahsedildiğini işittim. Bunu demek istediniz herhalde.”

Az sonra Edvarda göz hapsinde tutmaktan bahsediyordu: “Bir şey gibi” dedi. “Şey gibi...”

"Ejderha!" diye tamamladı Doktor.

"Evet, bir ejderha gibi" cevabını verdi Edvarda.

Fakat Doktor: "Şükredin bana ki sizi kurtardım" dedi. "Eminim siz Argos gibi demek istiyordunuz."

Baron kaşlarını kaldırıp kalın gözlükleri gerisinden şaşkın bir bakışla Doktora baktı. Şimdiye kadar hiç böyle saçma şey duymamıştı belki. Ama Doktor oralı olmadı, barona aldırdığı yoktu ki!

Ben hep kapının yanında duruyordum. Çiftler salonda uçar gibi dans ediyorlar. Rahip çiftliğindeki kadın öğretmenle bir konuşma yarattım. Harbden, Kırım Savaşı'ndan, Fransa olaylarından, İmparator III. Napoleon'dan, imparatorun Türklerden yana oluşundan bahsediyorduk. Genç kadın yaz boyunca gazeteleri okumuş olduğu için bana yeni haberler verebiliyordu. Derken bir kanapeye oturup konuşmaya orada devam ettik.

Edvarda geldi, önümüzde durdu, birdenbire:

"Teğmeni merdiven başında gafil avladığım için özür dilerim" dedi.

"Bir daha böyle bir şey yapmayacağım."

Bu sefer de, hiç yüzüme bakmadan, güldü.

"Edvarda, yeter artık" dedim.

Bana üçüncü şahısla hitap etmiş, bunu iyi niyetle yapmamıştı; halinden hainlik akıyordu. Doktoru düşündüm, onun yapacağı gibi yukarıdan alıp omuz silktim.

Edvarda devam etti:

"Niçin mutfağa gitmiyorsunuz? Eva orada, sizin de orada olmanız daha uygundur sanırım."

Bu sözleri söyledikten sonra hınçla yüzüme baktı.

Toplantılarda öyle çok bulunmamıştım, ama gittiklerimde de hiç böyle bir şey başıma gelmemişti.

"Yanlış anlaşılmak tehlikesiyle yüz yüze değil misiniz, Edvarda?" dedim.

"Yoo, niçin? Fakat mümkündür, ama ne şekilde"

"Ara sıra öyle düşüncesiz konuşuyorsunuz ki. Meselâ şimdi, bana öyle geliyor ki, siz beni enikonu mutfağa deflemek istiyorsunuz; bunda bir yalnışlık var tabii. Terbiyesizlik etmek istemediğinizi gayet iyi biliyorum."

Edvarda birkaç adım uzaklaştı. Olduğum yerden, hep söylediklerimi düşündüğünü görebiliyordum. Dönüp geri geldi, kendini zorlayarak:

"Bunda hiç de yanlışlık yok, Teğmenim!" dedi. "İşittiğiniz doğrudur, ben sizi mutfağa deflemek istedim."

Bu sözlerden ürken öğretmen: "Edvarda, ne yapıyorsun" diye haykırdı.

Ben yine harbden, Kırım'daki durumdan bahsetmeye başladım; ama düşüncelerim çok uzaklardaydı buralardan. Sarhoş değildim şimdi, yalnız kafam sersem gibiydi; ayaklarımın altından döşeme çekiliyor, eskiden biçimsiz bazı hallerde olduğu gibi ne yapacağımı şaşırıyordum. Kanapeden kalkıp dışarı çıkmak istedim. Doktor alıkoydu.

"Şu dakika hakkınızda bir övgü dinledim" dedi.

"Övgü mü? Kimden?"

"Edvarda'dan. Bakın hâlâ şu köşede yanıp tutuşarak size bakıyor. Hiç unutmayacağım bunu; aşkı gözlerinden okunuyordu; yüksek sesle size hayran olduğunu söyledi."

Gülerek: "Mükemmel!" diye cevap verdim. Ah, kafamdaki düşüncelerin açık, aydınlık değildi hiçbiri.

Baronun yanına gittim, bir şey fısıldamak istiyormuş gibi üzerine doğru eğildim, yeteri kadar yaklaşınca kulağına tükürdüm. Yerinden fırladı, davranışım karşısında aptal aptal yüzüme baktı. Az

sonra olup biteni Edvarda'ya anlattığını, Edvarda'nın üzüldüğünü gördüm. Edvarda herhalde denize fırlattığım ayakkabılarını, sakarlığım yüzünden kırdığım fincan ve bardakları, yaptığım bunca patavatsızlığı düşünüyordu; bütün bunlar hâfızasında yeniden canlanmıştı şüphesiz. Utandım, her şey bitmişti; ne yana dönsem ürkmüş, şaşırmış bakışlarla karşılaşıyordum; ne veda, ne de teşekkür etmeden gizlice, Sirilund'dan sıvıştım.

XXIX

Baron gitsin, uğurlar olsun! Tüfeğimi doldurup dağa çıkacağım, bir el silah atacağım, onun ve Edvarda'nın şerefine. Kayaya derin bir delik açacağım, kayayı havaya uçuracağım, onun ve Edvarda'nın şerefine. Baronun gemisi geçerken koskoca bir kaya parçası dağdan aşağı yuvarlanmalı, gümbürtüyle denize düşmelidir. Dağda bir yer, bir su yatağı biliyorum; taşların burdan aşağı yuvarlandığını, denize kadar mükemmel bir yol meydana gelmiş olduğunu görmüştüm. Ta aşağıda bir kayıkhane var.

Demirciye: "Bana iki lağım küsküsü!" dedim.

Demirci iki küskü sivriltti...

Eva, Mack'ın beygirlerinden biriyle değirmenle iskele arasında yük taşımakla görevlendirilmişti. Bir uşak gibi çalışmak, buğday ve un çuvallarını taşımak zorunda. Kendisine rastladım, taptaze yüzüyle eşsiz bir güzellikte görünüyordu. Allah'ım, ne de muhabbetli parıldıyor gülüşü. Onu her akşam görüyordum.

"Hiçbir derdin yokmuş gibisin, Eva, sevgilim!"

"Sen bana sevgilim diyorsun. Cahil bir kadınım, fakat sana sadık kalacağım; ölümüm bu yüzden olsa bile. Mack'ın sertliği gün geçtikçe artıyor, ama aldırmıyorum. Bağırıp çağırıyor, fakat ben cevap vermiyorum." Beni kolumdan kavradı, hırsından beti benzi kül gibi olmuştu. "Benim tasa ettiğim yalnız bir şey var."

"Nedir o?"

"Mack seni tehdit etti. Bana, haha, senin aklın hep teğmende, dedi. Ben de, evet, ben onunum, diye cevap verdim. Onun üzerine, yaa, sen dur hele, ben onu burdan deflemesini bilirim, dedi. Bunları dün söyledi."

"Önemli değil, varsın tehdit etsin... Eva, görebilir miyim, ayakların yine küçücük mü senin? Yum gözlerini de göster, haydi!"

Eva yumulu gözlerle boynuma sarılıyor. Vücudundan bir ürperti geçiyor. Onu kucağımda ormana götürüyorum. At durup bekliyor.

XXX

Dağda oturmuş, kayayı deliyorum. Dört yanımda kristal gibi parlak bir sonbahar havası. Küsküye indirdiğim vuruşlar ölçülü ve sağlam. Aisopos şaşkın gözlerle bana bakıyor. Bağrımdan zaman zaman bir memnunluk dalgası geçiyor, çıplak kayalarda olduğumdan kimsenin haberi yok.

Göçmen kuşlar gittiler; güle güle gidin, güle güle gelin, yolunuz açık olsun! Arı kuşları, baştankaralar, ara sıra bir saka, alçak çalılar, taşlar arasında yaşıyorlar. Pip pip! Her şey öyle tuhaf bir değişiklik içinde ki! Bodur huş ağaçları boz kayalar önünde kan kırmızı. Şurda bir çan çiçeği var, ötede fundaların arasından iri bir eşekarısı kalkıyor, havada yalpalıyor, hafiften bir türkü mırıldanıyor: Susss! Hepsinin üstünde, dağlardan doğru uzanık boynuyla denizi gözleyen balıkçıl bir kartal süzülüyor.

Akşam oluyor; küskümü taşçı kalemimi bir taşın altına bırakıyor, dinleniyorum. Her şey uykuda, kuzeyden ay yükseliyor, dağlardan dev gibi gölgeler düşüyor. Dolunay alevler içinde bir adaya benziyor, pirinçten yapılmış yuvarlak bir bilmeceye benziyor; ben bu bilmecenin çevresinde dolaşıyor, hayranı oluyorum. Aisopos kalkıyor, bir sıkıntısı var.

Ne istiyorsun, Aisopos? Beni sorarsan, ben bu derdimden bıkmışım, onu unutmak istiyorum, boğmak istiyorum. Emrediyorum, sessiz yat Aisopos; huzursuzluk istemiyorum. Eva soruyor: "bazen düşünüyor musun beni?" Cevap veriyorum: "Daima!" Eva tekrar soruyor: "Beni düşünmen, seni sevindiriyor mu?" Cevap veriyorum: "Sevindiriyor, daima ve yalnız sevindiriyor." Eva: "Saçlarım ağarıyor!" diyor. Cevap veriyorum: "Evet, ağarmaya başladı." Eva yine soruyor: "Bir derdin var da ondan mı ağarıyor?"

Buna şu cevabı veriyorum: "Belki!" Nihayet şöyle diyor Eva: "Yalnız beni düşünmüyorsun o halde!" Aisopos, rahat dur; iyisi mi ben sana başka şeyler anlatıyım...

Ama Aisopos ayağa kalkıyor, vâdiden tarafı kokluyor, kesik kesik havlıyor, elbisemi çekiştiriyor. Sonunda ben kalkıp peşinden gitmeye başlayınca Aisopos bana yetişemez oluyor. Ormanın üstünü bir kızıllık sarmıştır, koşmaya başlıyorum, gözlerimin önünde bir ateş beliriyor, koskoca bir alev. Durup bakakalıyorum; birkaç adım atıyor, bakıyorum: Kulübem tutuşmuş, yanıyor.

XXXI

Yangın. Mack'ın marifetiydi bu; daha ilk saniyede anlamıştım. Hayvan postlarımdan, kuş kanatlarımdan, doldurulmuş kartalımdan oldum; hepsi yandı. Ne olacaktı şimdi? İki gece, Sirilund'a gidip başımı sokacak bir yer istemeksizin, açıkta yattım; sonra antrepoların orada boş bir balıkçı kulübesi kiraladım, kuru yosun döşedim. Dağdan getirdiğim bir yığın ot üzerinde uyudum. Tekrar ıssız bir yer bulmuştum.

Edvarda birisini gönderip uğradığım felaketi işittiğini bildirdi, babası adına Sirilund'da bana bir oda ayrılmış olduğunu söyletti. Edvarda üzülmüş, öyle mi? Edvarda'nın gönlü yüce, öyle mi? Cevap göndermedim. Allah'a şükür, bir çatı altı bulmuştum işte.

Edvarda'nın teklifine karşı oralı olmayışım, bende gururlu bir sevinç yarattı. Baronla ona rastladım, kol kola gidiyorlardı, yanlarından geçerken yüzlerine baktım, selâm verdim. Edvarda durdu, sordu:

"Bizim yanımızda oturmak istemiyor musunuz, Teğmenim?"

"Yeni bir eve yerleştim ben artık" diye cevap verdim, ben de durdum.

Edvarda yüzüme bakıyor, göğsü hızlı hızlı inip kalkıyordu.

"Bizim yanımızda kalsaydınız sizi yine kimse rahatsız etmezdi ki!" dedi.

Kalbimde bir minnet duygusu kımıldadı, ama bir şey söyleyecek halde değildim.

Baron yavaş yavaş yürüyordu.

"Beni artık görmek bile istemiyorsunuz, değil mi?" diye sordu Edvarda.

"Kulübem yanınca bana barınacak bir yer teklif ettiğiniz için teşekkür ederim, Edvarda!" dedim. "Bu hareketiniz pek de pederinizin isteğiyle yapılmışa benzemediği için büsbütün asil bir davranıştır." dedim ve kasketimi çıkararak, teklifinden dolayı ona teşekkür ettim.

"Allah aşkına, beni artık hiç görmeyecek misiniz, Glahn?" dedi birdenbire.

Baron seslendi.

"Baron çağırıyor" dedim ve kasketimi tekrar çıkarıp selâm verdim.

Ve dağa, açtığım lağımın yanına gittim. Artık hiç, hiçbir şey iç rahatlığımdan edemeyecekti beni. Eva'ya rastladım. "Bak görürsün" diye seslendim. "Mack beni buradan def edemeyecektir. Kulübemi yaktı, bir başkasını buldum..." Eva'nın elinde bir fırça, bir de katran kutusu vardı. "Onlar ne, Eva?"

Mack kayanın dibindeki kayıkhanede bir kayığı baş aşağı çevirtmiş, Eva'ya da onu katranlamasını emretmişti. Her an Eva'yı kolluyor, Eva'nın onun her dediğini yapması gerekiyordu.

Ama neden kayıkhanenin yanında da iskelenin orada değil?

Mack öyle emretmişti...

Eva, Eva, sevgilim, seni bir cariye yaptıkları halde sen şikâyet bile etmiyorsun. İşte yine gülümsüyorsun, bir cariye olduğun halde gülümsemenden hayat fışkırıyor.

Açtığım lağımın yanına gelince bir sürprizle karşılaştım. Oraya gelenler olmuştu; tozların, kumların üstündeki izleri gözden geçirdim; yerde Mack'ın uzun, sivri kunduralarının kalıbını tanıdım. Buralarda ne işi var, neyin kokusunu aldı, diye düşündüm; etrafıma bakındım. Kimsecikler görünmüyordu. İçimde hiçbir şüphe uyanmadı.

Yaptığım çılgınlığın ne olduğundan habersiz, oturup küskümün üzerine darbeler indirmeye koyuldum.

XXXII

Posta vapuru geldi, bana üniformamı getirdi; baronu, baronun deniz kabukları, yosun çeşitleriyle dolu sandıklarını alıp gidecekti. Vapur şimdi iskeleden ringa balığı ve balık yağı fıçılarını yükleniyordu, akşama kalkacaktı.

Tüfeğimi aldım, her iki namlusuna bir yığın barut doldurdum. Bu iş bitince mükemmel gibilerden başımı salladım. Dağa gittim, açtığım lağıma da barut doldurdum, aynı şekilde yine başımı salladım. Şimdi her şey hazırlanmıştı. Yere uzanıp beklemeye başladım.

Saatlerce bekledim. Rıhtımda vapur vincinin takır tukur boyuna işlediğini duyuyordum. Hava kararmaya başlamıştı. Nihayet düdük öttü, yükün alınması bitmişti, vapur hareket etti. Şimdi daha birkaç

dakika beklemem lâzım. Ay doğmamıştı henüz; bir ruh hastası gibi gözlerimi çöken karanlığa dikmiş bakıyordum.

Dağ gibi karaltının sivri burnu, adacığın arkasından meydana çıkınca fitili ateşleyip derhal geri çekildim. Bir dakika geçti. Birden bir patlama oldu, kaya parçalarından bir bulut havaya yükseldi, dağ sarsıldı, kaya gümbürdeyerek boşluğa yuvarlandı. Tüfeğimi kavrayıp bir el silâh attım. Dağlarda sürü sürü yankılar yaptı. Hemen peşinden ikinci eli de ateşledim; silâh boşaltarak yolladığım selâmdan hava titredi, yankı gümbürtüyü aldı, uzaklara götürdü. Çekip giden gemiye seslenmek için dağlar sözleşmişti sanki. Kısa bir zaman geçti, hava yatıştı, dağlarda yankı duruldu, etraf eski sessizliğine büründü. Alacakaranlıkta vapur gözden kayboldu.

Tuhaf bir gerginlikle hâlâ titriyordum; küskümü, kalemi, tüfeğimi koltuğuma alıp dizlerim gevşemiş, dağdan inmeye başladım. Devrilen kayanın bıraktığı, hâlâ tütmekte olan izden gözlerimi ayırmaksızın kestirme yoldan gidiyordum. Aisopos boyuna kafasını silkeliyor, yanık kokusundan aksırıyordu.

Kayıkhanenin oraya varınca yüreğimi en korkunç şekilde delik deşik eden bir görünümle karşılaştım: Yerde yuvarlanan kayanın darmadağın ettiği bir kayık, kayığın yanında Eva... Eva inen darbeyle paramparça, ezik, yassı, böğründen, karnından aldığı yaralarla tanınmaz bir halde, serili yatıyordu. Eva derhal ölmüştü.

XXXIII

Yazacak daha ne kaldı? Günlerce tek el silâh atmadım, yiyecek hiçbir şeyim yoktu; zaten bir şey de yemiyor, hep sundurmamda oturuyorum. Eva'yı Mack'ın beyaz boyalı sandalıyla kiliseye götürdüler, ben karadan gittim, gömülüşünde bulundum...

Eva öldü. Onun, saçları bir rahibenin saçlarına benzeyen küçücük başını hatırlıyor musun? Sessizce gelir, yükünü yere kor, gülümserdi. Bu gülümsemeden hayat fışkırdığını görürdün, değil

mi? Sesini çıkarma, Aisopos, garip bir efsane hatırlıyorum: Bundan dört göbek önce, İselin zamanından kalma, Stamer'in rahipliği devrinden bir efsane.

Dört yanı duvarla örülmüş bir kuleye bir kız hapsedilmişti. Bir erkeği seviyordu. Neden mi sevdi? Bunu rüzgâra, yıldızlara sor; hayatı yaratan Tanrı'ya sor! Çünkü bu gibi şeyleri bilse bilse o bilir. Erkek de kızın dostuydu, âşıkıydı; ama zaman geçti, günlerden bir gün erkek bir başka kız gördü, görür görmez fikri değişti.

Bir delikanlı nasıl severse erkek, ilk kızı öyle sevmişti. Onun için Rabbin inayeti diyor, ona: "Kumrum benim!" diye hitap ediyordu; bağrı ateşli ve dalgalıydı kızın. Erkek ona: "Kalbini bana ver!" dedi. Kız verdi. Erkek ona: "Senden bir şey rica edebilir miyim, sevgilim?" derdi. Kız, kendinden geçmiş: "Evet!" cevabını verirdi. Kız ona her şeyini verdi, erkek ona bir teşekkür bile etmedi.

Erkek öteki kızı bir köle, bir deli, bir yoksul nasıl severse öyle sevdi. Neden mi sevdi? Bunu yollardaki tozlara, düşen yapraklara sor; hayatın esrarlı Tanrısına sor! Çünkü bu gibi şeyleri bilse bilse o bilir. Bu kız erkeğe hiçbir şey vermedi, hayır, hiçbir şey vermedi, ama erkek yine de ona teşekkür etti. Kız ona: "Huzurunu, aklını bana ver!" dedi. Erkek yalnız bir şeye, kızın kendi hayatını istememiş olmasına yerindi.

Ve erkeğin ilk sevgilisi kuleye hapsedildi...

"Ne yapıyorsun, kız, oturmuş gülümseyerek?"

"On yıl öncesini düşünüyorum. Erkeğime rastladığım günleri."

"Onu hâlâ unutmadın mı?"

"Hâlâ unutmadım."

Ve zaman geçiyor...

"Ne yapıyorsun, kız oturduğun yerde gülümseyerek?"

"Bir çevreye adını işliyorum."

“Kimin adını? Seni buraya hapsedenin adını mı?”

“Evet, yirmi yıl önce karşıma çıkan erkeğin adını.”

“Onu hâlâ hatırlıyor musun?”

“Eskisi gibi hatırlıyorum,”

Ve zaman geçiyor...

“Ne yapıyorsun, mahpus kadın?”

“İhtiyarladım, gözlerim dikişi seçemiyor, duvarların sıvasını kazıyorum. Bu kireçle ona bir testi yapacağım, ona küçük bir yadigâr olsun!”

“Kimden bahsediyorsun?”

“Sevgilimden, beni bu kuleye hapseden kimse ondan.”

“O seni bu kuleye hapsetti diye mi gülümsüyorsun?”

“Ne diyeceğini düşünüyorum. Bak hele, diyecek, sevgilim bana küçük bir testi göndermiş, otuz yıldır unutmamış beni.”

Ve zaman geçiyor...

“Ne haber, mahpus kadın, oturuyor, hiçbir şey yapmadan gülümsüyor musun?”

“Kocadım, kocadım gayrı, gözlerim görmez oldu, artık sadece düşünüyorum.”

“Onu mu, kırk yıl önce rastladığın erkeği mi?”

“Onu, gençliğimde rastladığım erkeği. O gün bugün kırk yıl oldu belki de.”

“Fakat öldüğünü bilmiyor musun onun? Neden sarardın ihtiyar, cevap vermiyorsun, dudakların bembeyaz oldu, artık nefes almıyorsun...”

İşte kuledeki kızın garip efsanesi. Biraz dur Aisopos, bir şey unuttum: Bu kız günün birinde avluda sevdiğinin sesini işitti, yere diz çöktü, kızardı, o vakit kırk yaşındaydı...”

Ben seni gömdüm Eva, mezarının kumlarını saygıyla öptüm. Seni düşündükçe içimden dolgun, pembe bir hatıra geçiyor; gülümseyişini düşündükçe üzerime Tanrı'nın rahmeti serpiliyor. Sen her şeyini verdin, her şeyini verdin sen, kendini hiç zorlamadan, çünkü gerçek hayatın memnun mutlu çocuğuydun sen. Ama benden bakışlarını bile esirgeyen ötekiler, benim bütün düşüncelerime sahip çıkabiliyorlar. Niçin? Bunu on iki aya, denizdeki gemilere sor; gönüllerin esrarlı Tanrısına sor...

XXXIV

Adamın biri dedi ki:

"Artık avlanmıyor musunuz? Aisopos ormanda başıboş dolaşıyor, bir tavşan kovalıyor."

Dedim ki:

"Git, benim yerime o tavşanı sen vur."

Aradan birkaç gün geçti. Mack bana geldi; gözleri içeri çökmüş, yüzü kül gibi olmuştu. Düşündüm: Ben insanların içini okuyabiliyor muyum, okuyamıyor muyum? Kendim de bilmiyorum hani.

Mack kayanın düşmesinden, uğranılan felaketten bahsetti. "Kaza!" dedi. "Uğursuz bir tesadüf, bunda sizin hiç kabahatiniz yok."

"Ne pahasına olursa olsun Eva ile beni birbirimizden ayırmayı aklına koymuş biri varsa şayet, muradına erdi işte. Allah'tan bulasıca!"

Mack, kuşkulu, yan yan bana baktı. Güzel bir cenaze töreni yapıldığına dair bir şeyler mırıldandı. "Elimizden gelen her şeyi yaptık." dedi.

Oturuyor, gösterdiği kaypaklığa şaşıyordum.

Uçurduğum kaya yüzünden paramparça olmuş kayığın zararını ödemek istedim, kabul etmedi.

“Fakat” dedim, “Kayığın, katran kutusuyla fırçanın parasını sahiden almıyor musunuz?”

“Hayır, aziz Teğmenim!” cevabını verdi. “Hiç olacak şey mi bu?” Bunu söylerken de kin dolu bir bakışla yüzüme baktı.

Üç hafta Edvarda’yı görmedim. Yok, gördüm bir kere: Ekmek almaya dükkâna gitmiştim, orada rastladım. Tezgâhın arkasında kumaş çeşitlerini karıştırıyordu. Mağazada ondan başka o iki kalfa vardı.

Yüksek sesle selâm verdim, başını kaldırıp baktı, ama karşılık vermedi. Birdenbire aklıma geldi, o varken ekmek almak istemiyordum, kalfalara dönüp barut ve saçma istedim. Kalfalar istediklerimi tartarlarken ben hep Edvarda’yı gözetledim.

İlikleri yıpranmış, dasdaracık gri bir elbise giymişti; dümdüz göğsünün hızlı hızlı inip kalktığı görülüyordu. Bu yazın ne kadar da serpilmişti! Alnı düşünceliydi, bambaşka ve kavisli o kaşlar yüzünde iki bilmece gibiydiler; hareketleri olgunlaşmıştı. Ellerine baktım: Uzun, ince parmakların ifadesi bende şiddetli bir etki yarattı, titredim. Hâlâ kumaşları karıştırıyordu.

Aisopos tezgâhın gerisine, ona doğru koşsa da Edvarda’yı tanısa, diye geçirdim içimden. Aisopos’u hemen geri çağırır, özür dilerdim. Ne cevap verirdi acaba?

“Buyurun!” dedi kalfa.

Parayı ödedim, paketlerimi aldım, selâmımı tekrarladım. Edvarda başını kaldırıp baktı, ama bu sefer de karşılık vermedi. Güzel! diye düşündüm, Baronla nişanlandı belki de! Ve ekmek almadan çıktım.

Dışarı çıkınca cama bir göz attım. Arkamdan kimse bakmıyordu.

XXXV

Derken bir gece kar yağdı, kulübem soğumaya başladı. Yemeğimi pişirdiğim bir ocak vardı içerde; ama odun kötü yanıyor, mümkün mertebe beslediğim halde duvarlardan içeri rüzgâr doluyordu. Sonbahar geçmiş, günler kısalmıştı. İlk karı güneş eritti, topraklar yeniden meydana çıktı, fakat geceler soğuk oluyor, su donuyordu. Bütün otlar, böcekler ölüyorlardı.

İnsanların üzerine esrarlı bır sessizlik çöküyor, herkes düşüncelere dalıp susuyor, kışı gözlüyordu. Balık kurutulan adadan artık ses seda gelmiyor, liman ölgün uzanıyor, güneş denizde uyuduğu için her şey ebedî kuzey fecri gecesine doğru ilerliyordu. Yapayalnız bir sandalın boğuk kürek sesleri duyuldu.

Kıyıya bir kız yanaştı.

"Nerdeydin kızım?"

"Hiç!"

"Hiç mi? Tanıdım ben seni, sana yazın rastlamıştım."

Kız kıyıya yanaştı, karaya çıktı, sandalı bağladı.

"Çoban kızısın sen, bir çorap örüyordun, ben sana bir gece vakti rastladım."

Yanakları hafifçe kızarıyor, utangaç gülümsüyor.

"Küçük dağ kızı, gel kulübeme de seni seyredeyim. İsmin Henriette idi senin."

Ama kız hiçbir şey demeden yanımdan geçip gidiyor. Sonbahar, kış; belli ki onu da sarmış, uyuşmuş duyguları.

Güneş denize gömülmüştü.

XXXVI

Üniformamı ilk defa giyerek Sirilund'a gittim. Kalbim çarpıyordu.

Edvarda'nın koşup herkesin önünde beni kucakladığı o ilk

günden bu yana her şeyi bir bir hatırlıyordum; şimdi aylar var ki beni yerden yere çalmış, saçlarımı ağartmıştı. Bu benim suçum mu? Ah, bu yanlış yollara beni bahtım sürüklemişti. Düşündüm: Dizlerine kapansam da bugün ona kalbimi açsam, kim bilir ne kadar keyiflenir. Bana bir iskemle gösterecek, şarap getirtecek, benimle içmek için bardağını tam ağzına götürürken şöyle diyecektir: "Teğmenim, birlikte geçirdiğimiz günler için size teşekkür ederim; bugünleri hiç unutmayacağım." Ama ben buna sevinir de hafiften bir ümide kapılırsam içiyor gibi yapacak, bardağını hiç ağzına değdirmeden masaya bırakacaktır. İçmeyip de içer gibi yaptığını benden saklamayacak, bana bunu bilhassa göstermek isteyecektir. Böyledir o.

Peki, son saatin çalması yakındır!

Yoldan aşağı inerken düşünmeye devam ettim: Üniformam onda etkisini gösterecektir, rütbe şeritleri yeni ve güzel. Kılıç döşemede şakırdayacaktır. İçimi sinirli bir sevinç sardı, kendi kendime mırıldandım: "Daha başka neler olur, kim bilir!" Başımı kaldırdım. Havaya elimle bir çizgi çizdim. Boyun eğmek yok artık, namusum hakkı için! Böyle veya şöyle olmuş, umurumda bile değil. Artık hiçbir uzlaşma teşebbüsüne girişmek istemiyordum. Size talip olmadığım için affınızı dilerim, güzel kız...

Avluda Mack'la karşılaştım; gözleri daha da çukurda, yüzü daha da kül rengi.

"Yolculuk mu? Yok canım. Şu son günlerde rahatınız da kaçtı, değil mi? Kulübeniz yandı." Ve Mack, gülümsedi.

Birden dünyanın en kurnaz adamı karşısındayım hissine kapıldım.

"İçeri buyurun Teğmenim, Edvarda içerde. Eh, hoşça kalın. Gemi kalkacağı vakit nasıl olsa rıhtımda görüşürüz." Mack, başı önüne eğik, düşünceli, ıslık çalarak uzaklaştı.

Edvarda salonda oturmuş, kitap okuyordu. Ben içeri girince üniformam karşısında bir an şaşaladı, bir kuş gibi yan gözle bana baktı, hattâ kızardı. Ağzı açık kaldı.

"Size Allah'a ısmarladık demeye geldim." diyebildim neden sonra.

Birden ayağa kalktı, sözlerimin onda epey heyecan yarattığını gördüm.

"Glahn, gidiyor musunuz? Hemen mi?"

"Vapur gelir gelmez." Elini avucuma aldım, iki elini tuttum; mânâsız bir hayranlığa kaptırmıştım kendimi: "Edvarda!" diye haykırdım, hep ona bakıyordum.

Edvarda o anda hissizleşiverdi, soğuk ve inatçıydı artık. Bütün ruhuyla bana karşı koyuyordu, ayakta dimdik oldu. Karşısında bir dilenci gibiydim, ellerini bıraktım, Edvarda uzaklaştı. O andan sonra bir otomat gibi, birçok defalar, hiçbir şey düşünmeyerek: "Edvarda! Edvarda!" dediğimi hatırlıyorum. "Peki, ne söylemek istiyorsunuz?" diye sorunca ona hiçbir açıklamada bulunmadım.

"Demek gidiyorsunuz!" diye tekrarladı. "Bakalım seneye kim gelecek?"

"Bir başkası!" diye cevap verdim. "Kulübede yeniden yapılır herhalde."

Sustuk. Edvarda bir kitaba uzanmıştı bile.

"Babamın burada olmayışına üzüldüm." dedi. "Fakat selâmınızı ben ona söylerim."

Bu sözünü cevapsız bıraktım. İlerleyip tekrar elini tuttum:

"Eh, hoşça kalın, Edvarda!" dedim.

"Güle güle!" diye cevap verdi.

Kapıyı açıp gidiyormuş gibi yaptım. Elinde kitap oturuyor, okuyordu; sahiden okuyordu, yaprağı çevirdi. Ayrılışım ona hiç mi hiç dokunmamıştı.

Öksürdüm.

Başını çevirdi, şaşalayarak: "Daha gitmediniz mi?" dedi. "Gittiniz sanıyordum."

Doğrusunu Allah bilir, fakat çok şaşırmıştı; kendini kontrol etmiyor, hayretinde aşırılığa kaçıyordu. Aklıma, benim o âna kadar arkasında olduğumu bildiği düşüncesi geldi.

"Şimdi artık gideceğim." dedim.

O vakit ayağa kalktı, yanıma geldi:

"Madem gidiyorsunuz, bende bir hâtıranız olsun isterdim." dedi. "Sizden bir ricada bulunmayı düşündüm, belki de olmayacak bir şey. Aisopos'u bana bırakır mısınız?"

Hiç düşünmeden cevap verdim: "Hayhay!"

"O halde belki yarın onu getirirsiniz!" dedi.

Çıktım.

Pencerelere baktım. Kimseler yok.

Artık her şey bitmişti.

Kulübemde son gece. Kahırlanıp duruyor, saatleri sayıyordum. Sabah olunca son yemeğimi hazırladım. Soğuk bir gündü.

Köpeği kendisine neden benim getirmemi söyledi? Benimle görüşmek, bana son olarak bazı şeyler mi söylemek istiyordu? Umduğum bir şey yoktu artık. Aisopos'a karşı nasıl davranacaktı? Aisopos, Aisopos seni hırpalar o. Benim yüzümden seni kırbaçlar, bir yandan okşar belki, ama aklına estikçe herhalde kırbaçlar, mahveder seni...

Aisopos'u yanıma çağırdım, okşadım, başımı başına dayadım, tüfeğime uzandım. Aisopos sevincinden havlamaya başladı, ava gidiyoruz sandı. Tekrar başımı başına koydum, namluyu Aisopos'un ensesine dayadım, tetiği çektim.

Aisopos'un ölüsünü götürüp Edvarda'ya vermesi için bir adam tuttum.

XXXVII

Posta vapuru akşama doğru kalkacaktı.

Rıhtıma indim, eşyalarım gemiye konmuş bulunuyordu. Mack elimi sıktı, havanın güzelliğini överek beni canlandırdı. "Mükemmel bir hava!" dedi. "Bu havada yolculuk etmeye hiç diyeceğim yok." Derken Doktor geldi, Edvarda ona arkadaşlık ediyordu; dizlerimin titremeye başladığını hissettim.

"Vapurda rahat olup olmadığınızı görmek istedik" dedi Doktor. Teşekkür ettim.

Edvarda gözlerini gözlerime dikti:

"Teğmene köpeği için teşekkür etmeliyim" dedi. Dudaklarını ısırıyordu, bembeyazdı dudakları.

Bana yine üçüncü şahısla hitap etmişti.

Doktor tayfalardan birine sordu: "Vapur ne zaman kalkıyor?"

"Yarım saate kadar."

Ben hiçbir şey söylemiyordum.

Edvarda heyecan içinde sağa sola gidip geliyordu.

"Doktor, artık dönmeyelim mi? Ben vazifem her nedir, onu yaptım."

"Ben vazifemi yaptım" dedi Doktor.

Edvarda, Doktorun o bitip tükenmez düzeltmeleri altında küçülerek güldü, karşılık verdi:

"Peki, benim söylediğim de bu değil mi aşağı yukarı?"

Doktor: "Hayır!" diye kesip attı.

Doktora baktım. Bu ufak tefek adam soğuk ve sert öylece duruyor, çizdiği plana sonuna kadar sadık kalıyordu. Ya buna rağmen kaybediyorsa? Göstermezdi ki bunu; yüzünü hiçbir zaman buruşturmamıştı.

Hava kararıyordu.

"Hadi hoşça kalın!" dedim. "Geçirdiğim günler için teşekkür ederim."

Edvarda hiçbir şey söylemeden yüzüme baktı. Sonra başını çevirip olduğu yerde vapuru seyre daldı.

Kayığa bindim. Edvarda hâlâ rıhtımda duruyordu. Ben vapura çıkınca Doktor: "Güle güle!" diye seslendi. İleriye doğru baktım; ben bakar bakmaz Edvarda geriye döndü, hızlı hızlı rıhtımdan uzaklaşmaya başladı, Doktor ona yetişemiyordu. Bu sahne, Edvarda'ya ait son gördüğüm şey oldu.

Kalbimden bir hüzün dalgasının kaydığını hissettim...

Vapur hareket etti, Mack'ın tabelâsını görüyordum: Tuz ve Boş Fıçı Deposu. Az sonra da görünmez oldu. Ay doğdu, yıldızlar çıktı, çepeçevre dağlar belirdi; uçsuz bucaksız ormanları gördüm. Orada değirmen, yanmış kulübem şuradaydı, işte şurada; yangın yerinde bir başına o yüksek boz kaya. İselin, Eva...

Dağların, vâdilerin üzerini kuzey fecri gecesi kaplıyor.

XXXVIII

Ben bunları zamanı kısaltmak için yazdım. Nordland'da geçen o yaz günlerini düşünmek beni oyalıyordu. Oradayken saatleri saydığım da oluyor, ama zaman yine de geçip gidiyordu. Şimdi her şey değişti, günler geçmek bilmiyor.

Yine neşeli saatlerim oluyor olmasına, fakat zaman öyle durgun ki; zamanın bu derece durgunluğunu aklım almıyor. Subaylıktan ayrıldım, başıma buyruğum şimdi; her şey iyi, insanlar görüyorum, arabalarda geziyorum, ara sıra bir gözümü yumuyor, işaret parmağımla havaya bir şeyler yazıyorum, ayın çenesini gıdıklıyorum, bana öyle geliyor ki gülüyor ay; çenesinin gıdıklanışına aptalca sevinerek kahkahayla gülüyor. Her şey gülümsüyor. Bir şişenin mantarını patlatıyor, şen insanları içmeye çağırıyorum.

Edvarda'ya gelince, Edvarda'yı düşünmüyorum. Araya bu kadar uzun bir zaman girdikten sonra onu neden unutmayayım? Şerefim var benim. Birisi tutup da, bir derdin mi var senin, diye sorunca hemen, hayır, diyorum, yoo, ne derdim olsun...

Cora yere uzanmış, bana bakıyor. Eskiden Aisopos vardı, şimdiyse işte Cora, yere uzanmış, bana bakıyor. Şöminenin üstündeki saatin tiktakları duyuluyor, açık pencerelerimin önünde şehrin gürültüleri uğulduyor. Kapı vuruluyor, postacı bana bir mektup uzatıyor. Kâğıdın üstünde bir taç var. Mektubun kimden geldiğini biliyorum, hemen anlıyorum, uykusuz bir gecede hayal ettim belki de. Ama kâğıdın içinde yazı yok, sadece iki yeşil kuş tüyü.

Dondurucu bir dehşet kaplıyor vücudumu, üşüyorum. Kendi kendime, iki yeşil kuş tüyü, diyorum. Eh, elden ne gelir? Ama ben neden üşüyorum? Bakındı, pencerelerden berbat bir hava akımı geliyor.

Pencereleri kapatıyorum.

İşte iki kuş tüyü, diye düşünmeye devam ediyorum, onları tanır gibi oluyorum; bana Nordland'da yapılmış ufak bir şakayı hatırlatıyorlar; bir yığın macera arasında bu da ufak bir hâdise işte; o iki tüyü tekrar görmek hoşuma gidiyor doğrusu. Ansızın bir yüz görür, bir ses işitir gibi oluyorum. Ses diyor ki: Buyurun Teğmenim, kuş tüylerinizi!

Kuş tüylerinizi...

Cora, sessizce yat, anladın mı, kımıldarsan gebertirim seni! Hava sıcak; dayanılır gibi değil sıcaklık. Ne dedim de pencereleri kapattım; açın pencereleri; açın pencereleri!.. Açın kapıları!... Ey neşeli insanlar, gelin, dolun içeri... Ey haberci, dolaş benim adıma söyle, gelsinler...

Gün ilerliyor, ama zaman hep olduğu yerde.

İşte ben bütün bunları sırf keyfim için yazdım, eğlenebildiğim kadar da eğlendim yazdıkça. Ezen, sıkan hiçbir tasa yok beni, ben yalnız başımı alıp gitmek istiyorum; nereye, bilmiyorum, belki Afrika'ya, Hindistan'a. Çünkü ben ormanların, yalnızlığın malıyım.

GLAHN'IN ÖLÜMÜ

1861 yılına ait bir belge

I

Glahn ailesi gazetelere ilânlar vererek kayıp Teğmen Thomas Glahn'ı daha uzun süre arasınlar isterlerse; o hiçbir zaman geri gelmeyecektir. Glahn öldü, ben hattâ onun nasıl öldüğünü de biliyorum.

İşin aslına bakılırsa Glahn ailesinin, bu araştırmaların arkasını hâlâ kesmeyişlerine hayret de etmiyorum hani. Çünkü Thomas Glahn, birçok bakımlardan bambaşka bir adamdı ve sevilen bir adamdı. Glahn'ın bana karşı düşmanca bir ruh taşıdığını, onu her hatırlayışımda kin duyduğumu bir yana bırakarak, Allah için bu noktayı belirtmeliyim. Çok yakışıklıydı, gençlik doluydu, gönüller fatihiydi Glahn. O sıcak ve yırtıcı hayvan bakışıyla birisine baktı mı kuvveti gayet iyi hissedilirdi, bunu ben bile hissederdim. Anlattıklarına göre kibar bir kadın onun için şöyle demiş: "Yüzüme ne zaman baksa elim ayağım kesiliyor, bana dokunuyormuş gibi heyecanlanıyorum."

Ama Thomas Glahn'ın kusurları da vardı; kendisinden nefret ettiğime göre, bunları saklamak niyetinde değilim. Zaman zaman bir çocuk gibi bönleşiverirdi, öylesine saftı; belki de kadınları bu yoldan büyülerdi de onun için, kim bilir! Kadınlarla konuşabiliyor, onların saçma sapan sözlerine gülebiliyor, kadınları bu yönden de etkiliyordu. Şehirdeki çok şişman bir adamdan bahsederken onun, pantolonunda bir yağ tulumu varmış gibi yürüdüğünü söylemiş, beni utandıran bu şakaya kendisi kahkahayla gülmüştü. Daha sonraları aynı evde oturduğumuz sırada bu gibi budalalıklarını açıktan açığa göstermeye başladı: Bir sabah ev sahibimiz kadın, odama gelmişti, kahvaltı ne istediğimi sordu. "Bir yumurta, bir dilim de ekmek!" derken aceleden isimlerin artikellerini birbirine karıştırdım, yanlış söyledim. Thomas Glahn, odamda bulunuyordu. -Üstümdeki odada, çatı altında otururdu.- Bu önemsiz gramer yanlışı karşısında çocuk gibi gülmeye, benimle eğlenmeye başladı. Diline dolamış, boyuna bunu tekrarlıyordu; nihayet şaşırmış, yüzüne baktım da susturdum kendisini.

Belki ilerde daha başka tuhaflıklarını da hatırlarım, o zaman onları da yazacağım; Glahn'ı ne diye koruyayım sanki, o benim bugün bile düşmanımdır. Neden gönlüm yüce olacakmışım? Ama yalnız içkili olduğu zamanlar böyle sersemleştiğini de tasdik ediyordum. Olsun, sarhoşluk da başlı başına bir büyük kusur değil midir?

İlk defa karşılaştığımız 1859 sonbaharında Glahn, 32 yaşında bir adamdı, onunla yaşıttık. O zaman koskoca bir sakalı vardı, yün avcı gömleği giyiyor, yakası haddinden fazla açık bu gömleğin en üst düğmesini de iliklemeden bırakıyordu. İlk zamanlar boynu bana çok güzel görünmüştü; ama Glahn gitgide beni can düşmanı haline getirince artık onun boynunu, öyle fazla gösterişine kaçmadığım halde, kendi boynumdan daha güzel bulmaz oldum. Ben Glahn'a ilk defa bir ırmak gemisinde rastladım. Ben

de onun gittiği yere ava gidiyordum; derhal, tren bizi yarı yolda bırakacak olursa, yolumuza öküz arabalarıyla devam etmeye karar verdik. Kimseciklere ipucu vermemek için, gittiğimiz yerin neresi olduğunu söylemekten mahsus kaçınıyorum. Şu var ki Glahn ailesi, oğulları için kayıp aranıyor ilânları vermekten, rahatça vazgeçebilirler; çünkü Thomas Glahn, beraberce gittiğimiz, o ismini vermek istemediğim yerde ölmüştür.

Ben kendisine rastlamadan önce de Thomas Glahn'dan bahsedildiğini duymuştum. İsmi bana yabancı değildi. Nordland'da iyi bir ailenin genç kızıyla ilişkisi varken şu veya bu şekilde kızın şerefiyle oynadığı için kız tarafından reddedilmiş, diye duymuştum. O aptalca inadı yüzünden Glahn, bunun acısını yine kendi kendisinden çıkarmaya karar vermiş, kız da bundan sonraki davranışlarında onu tamamen serbest bırakmış, oralı olmamıştı. İşte asıl bu tarihten sonradır ki Thomas Glahn ismi, herkesin bildiği bir isim olmuştu; Glahn sapıtmış, kendini içkiye vermiş, rezaletler çıkarmış, subaylıktan ayrılmıştı. Kız tarafından reddedilmenin bir garip intikamıydı bütün bunlar.

Genç kızla olan ilişkileri üzerine bir başka söylentiye göre de Glahn, kızı hiç de rezil falan etmemiş, aksine kızın ailesi onu evlerinden kovmuşlar, ismini vermek istemediğim İsveçli bir kontun evlenme teklifinden sonra da kız bu işke ailesini desteklemişti. Ben Thomas Glahn'dan nefret ettiğim, onu her kötülüğü yapabilir bir kimse olarak bildiğim için bu söylentiye pek inanmıyor, birincisini daha doğru buluyorum. Ama işin aslı ne olursa olsun Glahn kendisi, o yüksek aileden kızla olan ilişkisinden bana hiçbir zaman bahsetmedi, ben de tutup sormadım. İşim mi yok?

Gemideki yolculuğumuz boyunca gitmekte olduğumuz, daha önce her ikimizin de hiç görmediğimiz köyden başka bir şey konuştuğumuzu hatırlamıyorum.

Haritaya bakarak: "Otele benzer bir yer varmış orada" dedi Glahn. "Şansımız yardım ederse orada kalabiliriz. Bana, otelin sahibi yaşlı, melez bir İngiliz kadınıdır, demişlerdi. Reis, komşu köyde oturuyormuş, pek çok karısı varmış, karılarının birkaçı da henüz on yaşındaymış."

Reisin çok karısı var mı, yok mu; köyde otel bulunur mu, bulunmaz mı, bilmiyordum; onun için hiçbir şey söylemedim. Fakat Glahn gülümsedi, gülümseyişi bana güzel göründü.

Ama unuttum söylemeyi: Çok yakışıklı olmasına rağmen kusursuz bir adam denemezdi Glahn'a. Kendisi anlatmıştı: Sol bacağındaki eski bir kurşun yarası yüzünden hava bozdukça romatizma ağrıları çekermiş.

II

Bir hafta sonra yaşlı, melez İngiliz kadının oteline, otel dedikleri o geniş barakaya yerleşmiş bulunuyorduk. Otel, ama ne otel! Duvar diye biraz tahta, gerisi balçık. Dört bir yanda dolaşıp duran beyaz karıncalar tahtaları delik deşik etmişlerdi. Ben salona bitişik, kirli donuk tek yeşil camı sokağa bakan bir odada kalıyordum; Glahn da kendine yukarda, çatı altındaki kovuğu seçmişti. Orasının da sokağa karşı bir camı vardı ama hem daha loş, hem daha berbattı içi. Güneş saman damı kızdırıyor, Glahn'ın odası gece gündüz dayanılmaz derecede sıcak oluyordu. Üstelik bu kamaraya çıkan merdivene de merdiven denemezdi hani; dört basamaklı külüstür bir şey: Al sana merdiven. Ben ne yapabilirdim ki! Seçme hakkını Glahn'a bıraktım, dedim ki: "İki oda var; biri aşağıda, biri yukarıda; seçiniz!"

Glahn iki odaya da baktı, belki de en iyisini bana vermiş olmak için kendisine yukardakini seçti, ben ona belki bunun için de minnettar olmadım galiba. Ben ona hiçbir şey borçlu değilim.

Berbat sıcaklar devamınca avı bir tarafa bırakıp kulübede yan geldik; çünkü ısı ortalığı alabildiğine kasıp kavuruyordu. Geceleri böcekler yüzünden kerevetlerimizin etrafını cibinlikle örtüyorduk. Ama yine de bazen kör yarasalar sessiz ve kızgın uçup geliyor, toslayıp cibinlikleri yırtıyorlardı. Bu iş Glahn'ın başına sık sık geldi, çünkü Glahn sıcağın şiddetinden damda daima açık bir delik bulundurmak zorunda kalıyordu; bende böyle bir şey olmadı. Gündüzleri kulübenin önündeki hasırlara uzanıyor, tütün içiyor, öbür kulübelerdeki hayatı seyrediyorduk. Yerliler esmer ve kalın dudaklıydılar. Hepsinin kulaklarında halkalar vardı, gözleri ölü gözü gibi ve kahverengi. Hemen baştan aşağı çıplaktılar, yalnız bellerinde pamuk bezinden yahut yapraklarla örülmüş bir fıta. Kadınlarda örtünmek için ayrıca pamuktan kısa bir eteklik. Çocuklar gece gündüz anadan doğma çıplak, karınları adamakıllı dışarlak, yağlı gibi ışıl ışıl.

Kadınlar çok şişman, diyordu Glahn.

Kadınları ben de fazla şişman buluyordum. Belki de bunu ilk düşünen Glahn değil, ben olmuştum. Ama bu konuyu onunla tartışmadım, bu şerefi ona bıraktım. Şu var ki bütün kadınlar yüzleri kabarık, şişkin olduğu halde yine de çirkin değildiler. Köyde bir kız gördüm: Saçları uzun, dişleri bembeyaz, yarı melez genç bir Tamul kızı. Hepsinin içinde en güzeliydi bu kız. Bir akşam bir pirinç tarlası kenarında bu kıza rastladım. Yüksek otların arasına yüzükoyun uzanmıştı, bacaklarını havada oynatıp duruyordu. Benimle konuşabilirdi, nitekim istediğim kadar konuştuk da; ayrıldığımız zaman neredeyse sabah oluyordu. Kız doğru kulübesine dönmedi, geceyi komşu köyde geçirmiş gibi gösterdi kendini. Glahn o akşamı köyün ortasında bir ufak kulübe önünde pek genç, olsa olsa ancak onar yaşlarında iki kızla geçirmişti. Onlarla oturmuş, eğlenmiş, pirinç birası içmişti; onun da zevki bu kadardı işte.

Birkaç gün sonra ava çıktık. Çay bahçeleri, pirinç tarlaları, otlaklar önünden geçerek köyü geride bıraktık, ırmak yönünde ilerledik. Tuhaf ve yabancı ağaçlarla; bambu, Hint kirazı, demirhindi, teak ağaçları, zamklı, yağlı bitkilerle dolu ormanlara daldık. Allah'ım, ne ağaçlardı bu ağaçlar! Ne o, ne ben, ikimiz de bilmiyorduk bunları. Nehirde fazla su yoktu, yağmur mevsimine kadar daha da azaldı. Yabani güvercinler, yaban tavukları vurduk. Akşama doğru da iki böbür gördük. Başlarımız üzerinde papağanlar uçuşuyordu. Glahn attı mı vuruyor, hedefini hiç şaşırmıyordu; ama bu da tüfeğinin benimkinden daha iyi olmasından ileri geliyordu. Ben de çok kere attım mı vuruyordum vurmasına. Ben hiçbir zaman övünmedim.

Ama Glahn, ikide bir: "Bunun kuyruğunu tutuşturacağım, şunun kellesini kaşıyacağım." diyordu. Böyle deyip tetiği çekiyor, kuş yere düşünce de Glahn'ın, hayvanı sahiden kuyruğundan yahut kafasından vurmuş olduğu görülüyordu. Karşımıza o iki böbür çıkınca Glahn onları da ne olursa olsun av tüfeği ile haklamak istedi; hava kararmaya başlamış olduğu, elimizde ancak birkaç fişek kaldığı için ben onu bu işten vazgeçirttim. Bununla da övündü: Saçma kurşunuyla böbür vurmak cesaretini göstermişti.

"Ne olursa olsun böbürleri vurmamış olduğuma içerliyordum" dedi. "Olmaz olsun böyle ihtiyatkârlık. Çok mu yaşamak istiyorsunuz?"

"Beni kendinizden daha aklı başında bulmanız hoşuma gidiyor." dedim.

"Canım, böyle önemsiz bir şey yüzünden birbirimize düşman olacak değiliz ya!" dedi daha sonra.

Bunlar onun sözleriydi, benim değil. Bana düşman olacakmış, canı isterse, umurumdaydı. Düşüncesizlikleri, ayartıcılığı karşısında ona karşı bir soğukluk duymaya başlamıştım. Dün akşam

Maggie ile, benim dostum olan Tamul kızıyla geliyorduk; kız da, ben de keyifliydik. Glahn kulübenin önünde oturuyordu, biz yanından geçerken selâm verdi, gülümsedi; Maggie onu ilk defa görüyordu, merakla kim olduğunu sordu. Glahn kızı öyle etkilemişti ki yanından ayrıldığımız zaman kız kendi yoluna gitti, ben kendi yoluma; kız benim odama gelmedi.

Ben kendisiyle bu işi konuşmak isteyince Glahn, sanki hiç önemi yokmuş gibi örtbas etti. Ama ben unutmadım bunu. Biz kulübenin önünden geçerken Glahn'ın, güldüğü, gülümsediği kimse de ben değildim, Maggie'ye gülümsemişti.

"O kız, ağzında ne çiğner durur boyuna" diye sordu Glahn.

"Ne bileyim ben!" diye cevap verdim. "Çiğniyor işte, dişleri ne güne duruyor!"

Maggie'nin boyuna bir şeyler çiğnemesi de benim için yeni bir şey değildi. Ben bunun çoktan farkındaydım. Ama kızın çiğnediği ağızotu değildi, çünkü bembeyazdı dişleri. Maggie onu bunu çiğnemeye, ağzına atıp iyi bir şeymiş gibi çiğnemeye alışmıştı. Akla ne gelirse; para, kâğıt parçası, kuş tüyü... Ağzında bunları çiğniyordu. Kızı küçük görmeye asla bir sebep olamazdı bu; değil mi ki her şeye rağmen oranın en güzel kızıydı! Fakat Glahn beni kıskanıyordu, buydu asıl mesele.

Zaten ertesi akşam Maggie ile aramız tekrar düzeldi, Glahn yoktu ortalarda.

III

Aradan bir hafta geçti; her gün ava çıkıyor, bir sürü yabani hayvan vuruyorduk. Bir gün sabahın erken saatinde tam ormana giriyorduk ki Glahn kolumdan tuttu: "Dur!" diye fısıldadı. Aynı anda tüfeğini yanağına dayayarak nişan aldı, tetiği çekti. Bir yavru pars vurmuştu. Onu ben de vurabilirdim, ama

Glahn bu şerefi kendisine saklamış, erken davranmıştı. Seyret şimdi yine kurumunu! diye düşündüm. Ölü hayvanın yanına gittik, kalıp gibi yatıyordu; sol böğrü yırtılmış, kurşun sırtında kalmıştı.

Birisinin beni kolumdan tutmasını hiç sevmem, bunun için: "Bunu ben de vurabilirdim." dedim.

Glahn yüzüme baktı.

"Bu kadarını benim de becerebileceğime inanmıyorsun galiba?" dedim.

Glahn yine cevap vermedi. Cevap yerine yine çocukluğunu göstererek ölü parsın üzerine, bu sefer kafasına bir kurşun sıktı. Şaşırmış, yüzüne baktım.

Açıkladı: "Evet" dedi. "Kendime bir parsı böğründen vurmuş dedirtemem ben."

"Bu akşam pek hoşsunuz!" dedim.

Böyle basit bir vuruşu onuruna yediremiyor, daima birinci olmak istiyordu. Ne aptal adam! Fakat bundan bana ne; sırrını açığa vurmayacaktım.

Geceleyin ölü parsla köye döndüğümüz zaman yerlilerin çoğu koşup hayvanı görmeye geldiler. Glahn da sadece, parsı sabahleyin vurduğumuzu söyledi, fazla fiyakaya kalkışmadı. Derken Maggie de geldi.

"Kim vurdu bunu?" diye sordu.

Glahn cevap verdi:

"Görüyorsun ya, iki yarası var; ormana girerken bu sabah vurduk." Hayvanı çevirdi, kıza hayvanın böğrüyle başındaki iki yarayı gösterdi. "Benim kurşun buradan girmiş!" diyerek yandaki yarayı işaret etti; çünkü bilinen münasebetsizliğiyle, parsı başından vurmuş olmak şerefini bana bırakmak istemişti. Yanlışını düzeltmeyi zahmete değer görmedim, düzeltmedim nitekim.

Sonra Glahn yerlilere pirinç birası ikram etmeye başladı, içmek isteyen herkese bol bol bira dağıttı.

"Hayvanı ikisi vurmuş" dedi Maggie kendi kendine, ama gözlerini de Glahn'dan ayırmadı.

Kızı kenara çektim: "Neden boyuna ona bakıyorsun? Ben de burada değil miyim?" dedim.

"Buradasın" dedi. "Dinle, bu gece sana geleceğim."

Ertesi gün oldu o hâdise, Glahn'ın o mektubu alması. Mektubu nehir kenarındaki posta merkezinden bir ulak getirmiş, adamcağız döne dolaşa 180 millik bir mesafe almıştı. Mektup bir kadın yazısıyla yazılmıştı; içimden belki eski dostundan, o soylu aile kızından geliyor, diye düşündüm. Glahn mektubu okuyup bitirince sinirli sinirli güldü; getirdi diye postacıya ayrıca bir banknot verdi. Ama bu hali uzun sürmedi, birden konuşmaz oldu, durgunlaştı; gözlerini yere dikmiş duruyor, başka hiçbir şey yapmıyordu. Gece olunca yerli cüce ile oğlunu yanına alıp habire içmeye koyuldu, beni bile kucakladı, ne olursa olsun mutlaka benim de birlikte içmemi istedi.

Derken kahkahayla güldü:

"Biz ikimiz Hindistan'ın göbeğinde yabani hayvan vuruyoruz, öyle mi?" dedi. "İnadına komik değil mi bu? Dünyanın bütün ülkeleri, bütün diyarları şerefine; evlenmiş, evlenmemiş, uzak, yakın bütün kadınlar şerefine! Hoho! Bir adam ve evli bir kadın düşünün; kadın adamı istiyor, evli bir kadın!"

Alay olsun diye: "Bir kontes!" dedim. Bunu çok alaycı bir sesle söyledim, pek gücüne gitti. Bir köpek gibi inledi; çünkü gücüne gitti. Sonra birden kaşlarını çattı; gözlerini kırpıştırmaya, fazla bir şey söyleyip söylememiş olduğunu düşünmeye başladı. Bu kadar ufak bir sır için etikete bu derece düşkünlük gösteriyordu. Tam o sırada birkaç çocuk kulübemize doğru

koşuştular: "Kaplan, kaplan!" diye bağırışıyorlardı. Köyün hemen önünde, köyle ırmak arasındaki bir çalılıkta bir kaplan, çocuğun birini kapıp kaçmıştı. Sarhoş ve kalbi paramparça olan Glahn için yeterdi bu; tüfeğini kavradığı gibi bir anda çalılıktan yana fırladı; şapkasını giymeye bile vakit bulamamıştı. Peki ama, madem o kadar cesurdu, niçin filintasını değil de tüfeğini almıştı? Hayli tehlikeli olan ırmağı geçmesi gerekiyordu; ama henüz yağmur mevsimi başlamadığı için hemen hemen kuruydu ırmak. Bir süre sonra iki el silâh duydum, hemen arkasından bir üçüncü kurşun. "Bir kaplan için üç kurşun!" diye düşündüm; bir aslan iki kurşunla devrilir, üstelik bu bir kaplan! Ama üç kurşun bile para etmemiş, Glahn oraya vardığı zaman çocuk parçalanmış, yarı yarıya yenmiş bulunuyordu. O kadar sarhoş olmasaydı zaten çocuğu kurtarmaya da kalkışmazdı Glahn.

Geceyi bitişik kulübede bir dul kadın ve iki kızıyla bir arada, âlem yaparak geçirdi; Allah bilir, hangisiyle.

Tam iki gün, bir saat bile ayık durmadı Glahn; birçok kafadar bulmuştu, hep beraber içiyorlardı. Âlemlerine benim de katılmamı istiyordu, fakat ben yanaşmıyordum. Artık söylediği sözleri kulağı duymuyor, kendisini kıskanıyormuşum diye bana sitem ediyordu.

"Kıskançlığınız akıl bırakmıyor sizde!" dedi.

Kıskançlığım! Ben onu kıskanıyormuşum!

"Daha neler!" dedim. "Sizi mi kıskanıyorum? Ne diye kıskanayım sizi?"

"Peki, peki, kıskanmıyorsunuz," cevabını verdi. "ben bu akşam Maggie ile selâmlaştım, her zamanki gibi ağzında yine bir şey çiğniyordu."

Karşılık vermemek için dudaklarımı ısırdım, uzaklaştım.

IV

Tekrar ava gitmeye başladık. Glahn bana karşı haksızlık ettiğini anlamış, benden özür dilemişti.

"Zaten" dedi, "benim derdim bana yeter. Dilerim günün birinde hedefi şaşırsanız da boğazıma bir kurşun saplayıverseniz!"

Glahn günden güne daha çok durgunlaşıyor, daha çok içine kapanıyordu; artık ne içiyor, ne de konuşuyordu; avurtları çökmüştü.

Bir gün pencerenin önünde birden konuşup gülüşmeler duydum. Dışarı baktım; Glahn yine eskisi kadar neşeli, yüksek sesle Maggie ile konuşuyordu. Bütün ayartıcılığını kullanıyordu. Maggie dosdoğru kendi kulübesinden geliyordu anlaşılan; Glahn onun yolunu kollamıştı. Hiç de çekinmiyorlardı, tam da benim penceremin önünde durmuşlardı.

Elim ayağım titremeye başladı, tüfeğimin horozunu kaldırdım, tekrar indirdim. Dışarı çıktım, Maggie'yi kolundan tuttum; ikimiz hiç konuşmadan köyden ötelere gittik; Glahn hemen kulübeye dalmış, gözden kaybolmuştu.

"Yine neden onunla konuşuyorsun?" diye sordum Maggie'ye. Cevap vermedi.

Üzüntüden helâk oluyordum, kalbim öyle şiddetli çarpıyordu ki güçlükle nefes alabiliyordum. Maggie, evvelce bana hiç bugünkü kadar güzel görünmemişti; beyaz ırktan kızlar içinde Maggie kadar güzelini hiç görmemiştim; bu yüzden onun bir Tamul kızı olduğunu unuttum, onun karşısında her şeyi unuttum.

"Cevap ver!" dedim. "Onunla neden konuşuyorsun?"

"Çok hoşuma gidiyor," diye cevap verdi.

"Benden daha mı çok hoşuna gidiyor?"

"Evet."

Eh, Glahn daha çok hoşuna gidiyormuş, oysa ben onunla boy ölçüşebilirim pekâlâ!

Maggie'ye karşı her zaman güler yüz göstermemiş, ona paralar, hediyeler vermemiş miydim? Ya Glahn ne yapmıştı?

"Glahn, geviş getiriyor, diyerek seninle alay ediyor," dedim. Anlamadı, açıkladım: "Ne bulursan ağzına sokmaya, çiğnemeye alışmışsın sen. Glahn bunun için seninle alay ediyor."

Bu sözler, Maggie'ye önce söylediklerimin hepsinden çok dokundu.

"Dinle, Maggie!" diye devam ettim. "Sen temelli benim olmak istemez misin? Düşündüm bunu; ben burdan ayrılırken seni de beraber götüreceğim, seninle evleneceğim, anlıyor musun, biz seninle benim vatanıma gideceğiz, hep orada kalacağız, istemez misin?"

Bu sözlerim de Maggie'yi etkiledi, Maggie canlandı, gezinti boyunca benimle daha çok konuştu. Glahn adını yalnız bir kere andı, sordu:

"Biz giderken Glahn da beraber gelecek mi?"

"Hayır!" diye cevap verdim. "O gelmeyecek. Buna üzüldün mü?"

"Hayır, hayır!" dedi bir çırpıda. "Sevindim."

Glahn için başka bir şey söylemedi, rahatladığımı hissettim. Ben rica edince Maggie benimle beraber kulübeye de geldi.

Birkaç saat sonra Maggie gidince Glahn'ın odasına çıkan merdiveni tırmandım, ince kamış kapıyı vurdum. Glahn içerdeydi.

"Yarın ava gitmesek iyi olur demeye geldim." dedim.

"Neden?" diye sordu Glahn.

"Bir yanlış yaparım da boğazına bir kurşun saplayıveririm; bunu garanti edemiyorum da ondan."

Glahn cevap vermedi, ben de tekrar aşağı indim. Bu uyarmadan sonra yarın ava çıkmayı göze alamazdı herhalde. Peki ama niçin Maggie'yi penceremin önünde çekmiş, onunla öyle hızlı konuşmuştu? Mektupta sahiden dönmesi isteniyorsa niçin yerine yurduna gitmiyordu? Böyle yapacağı yerde ortalarda dolaşıyor, dişlerini sıkarak havaya haykırıyordu: "Asla! Asla! Kendimi parçalatırım daha iyi!"

Ama kulağını büktüğüm akşamın sabahı Glahn, yine de yatağımın önüne dikildi, seslendi:

"Kalk, arkadaş, kalk! Hava bu kadar güzelken bir şeyler vurmamız gerek. Dün akşam söylediğiniz şey de pek saçma doğrusu."

Saat daha dört bile olmamıştı, ama hemen yataktan kalktım, hatırlatmama dudak büktüğü için onunla gitmek üzere hazırlandım. Kulübeden çıkmadan önce tüfeğimi doldurdum, doldururken de Glahn'ı dışarıya bırakmayıp ne yaptığımı görmesini sağladım. Söylediğinin tersine hava hiç de güzel değildi üstelik; yağmur yağıyor, böylelikle Glahn beni daha da hiçe saymış bulunuyordu. Fakat o kadarla kaldı; hiç konuşmaksızın yola koyulduk.

Her birimiz kendi âleminde bütün gün ormanları dolaştık durduk. Hiçbir şey vuramadık, kurşunlar boşa gitti, çünkü avı değil başka şeyleri düşünüyorduk. Öğleye doğru Glahn, kendisine istediğim şeyi yapabilmem için bana iyi bir fırsat veriyormuş gibi, biraz önümden yürümeye başladı. Namlunun tam önünde gidiyordu. Fakat bu hareketi de sineye çektim. Hiçbir şey olmadan akşam geri döndük. "Belki bundan sonra ayağını denk alır, Maggie'yi rahat bırakır." diye düşünüyordum.

Kulübenin önünde ayakta durduk. "Hayatımın en uzun günü bugündü." dedi Glahn. Aramızda başka bir şey konuşulmadı.

Daha ertesi günlerde Glahn bunaldıkça bunaldı; hep o mektup yüzünden şüphesiz. Geceleri ara sıra: "Artık dayanamayacağım,

hayır, dayanamayacağım!" dediğini bütün kulübedekiler duyuyorduk. İnadı o dereceyi buldu ki ev sahibimizin çok dostça sorularına bile cevap vermiyordu; uykusunda inliyordu hattâ. "Vicdanı rahat değil bunun!" diye düşünüyordum. "Peki ama ne diye yurduna dönmez?" Anlaşılan onu bundan gururu alıkoyuyor, bir kere kovulduktan sonra tekrar dönüp gelmiş bir adam olmak istemiyordu.

Maggie'yi her akşam görüyordum, Glahn artık onunla konuşmuyordu. Dikkat ettim. Maggie, çiğnemeyi bırakmıştı, artık ağzında hiçbir şey gevelemiyordu. Sevindim bu işe ve düşündüm: "Artık çiğnemeyi bıraktı, düzeltti bir kusurunu, ben şimdi onu iki kat seviyorum."

Maggie bir gün Glahn'ı sordu, kollayarak sordu: "Hasta mı, yoksa gitti mi?"

"Ölmemiş yahut gitmemişse kulübede yatmaktadır her halde!" diye cevap verdim. "Benim için ölmüş, gitmiş, hepsi bir. Artık çekilmez oldu."

Fakat o anda kulübeye gelmiş bulunduğumuz için Glahn'la karşılaştık. Yerde hasırın üstünde yatıyor, elleri ensesinin altında, sabit bakışlarla gökyüzüne bakıyordu.

"İşte kendi de burada!" dedim.

Önlememe vakit kalmadan Maggie onun yanına gitti, neşeli bir sesle: "Artık çiğnemiyorum bak!" dedi. "Artık ne tüy, ne para, ne kâğıt parçası, hiçbir şey çiğnemiyorum."

Glahn ona pek bakmadı bile; sessizce yatışına devam etti, Maggie ile ben uzaklaştık. Sözünde durmadığı, yine konuştuğu için ben kendisine çıkışınca Maggie, Glahn'a haddini bildirmek istediğini söyledi.

"Evet, güzel, bildir haddini!" dedim. "Fakat ağzında öteberi çiğnemekten ona yaranmak için mi vazgeçtin?"

Cevap vermedi. Bak hele, cevap vermek istemiyor muydu?

"Söylesene, bunu ona yaranmak için mi yaptın?"

"Yok, yok!" dedi, "Senin için."

Ben de zaten başka türlüsüne inanamazdım ki. Maggie, Glahn'a ne diye yaranmak istesindi?

Maggie bana geceleyin geceleğini vâdetti, geldi nitekim.

V

Maggie saat onda geldi. Dışarıdan sesini işitiyordum, bir çocukla konuşuyordu, çocuğun elinden tutmuştu. Neden içeri girmiyordu, yanına niçin bu çocuğu almıştı? Maggie'yi gözetliyordum, çocukla böyle yüksek sesle konuşması bir işaret olsa gerek, diye düşündüm. Gözlerini çatı odasına, Glahn'ın odasına, Glahn'ın camına diktiğini de görüyordum. Yoksa Glahn, dışarda Maggie'nin sesini işitince kıza işaret mi etmişti? Her neyse, aşağıda bir çocukla konuşurken insanın ta yukarlara bakmasına lüzum olmadığını, bu kadarını kavrıyordum pekâlâ.

Dışarıya çıkıp onu kolundan tutmak, içeri çekmek üzereydim ki Maggie'nin çocuğun elini koyverdiğini gördüm. Maggie çocuğu dışarda bırakarak kapıdan içeri, kulübeye girdi. Sofada yürüyordu. Eh, işte nihayet geliyordu; hele gelsin, fena çatacaktım kendisine.

Maggie'nin koridorda olduğunu duyuyor, bundan asla yanılmıyordum: İşte nerdeyse kapımın önündeydi. Fakat benim odama gireceği yerde merdivenleri çıkıp çatı odasına, Glahn'ın kovuğuna gittiğini duydum, hem de çok iyi duydum. Kapımı hızla açtım, ama Maggie yukarıya varmıştı artık. Glahn'ın odasına girmiş, kapı kapanmıştı. Artık bir şey duymaz oldum. Bu iş saat onda oldu.

Geri dönüp odamda oturdum, henüz gece olduğu halde tüfeğimi alıp doldurdum. Saat on ikide basamakları tırmanıp Glahn'ın kapısını dinledim. İçeride Maggie'nin sesini işittim, Glahn'a iltifatlarda bulunduğunu işittim, tekrar aşağı indim. Saat birde yeniden yukarı çıktım, derin bir sesizlik. Onlar uyanıncaya kadar kapı önünde bekledim. Saat üç oldu, dört, nihayet beşte uyandılar. Bu iyi! diye düşündüm. Eh artık uyandılar, uyanmaları iyi oldu! diye düşünüyor, başka hiçbir şey düşünmüyordum. Az sonra aşağıda ev sahibesinin odasında bir gürültü oldu. Kadın beni orada görmesin, diye hemen aşağı inmek zorunda kaldım. Glahn'la Maggie iyice uyanmışlardı, dursaydım daha çok şeyler işitebilirdim, ama aşağı inmem gerekti.

Koridorda kendi kendime şöyle dedim: "İşte, Maggie şuradan geçti, koluyla kapıma sürünerek geçti, ama kapıyı açmadı, basamakları çıktı, işte çıktığı basamaklar, şu dört basamağı çıktı."

Yatağım bozulmamış, duruyordu; bu sefer de yatmadım; pencere kenarına oturup tüfeğimle oynadım. Kalbim çarpmıyor, sarsılıyordu sanki."

Aradan yarım saat geçince basamaklarda yeniden Maggie'nin ayak seslerini duydum. Pencereye yaslanıp baktım. Maggie'nin kulübeden çıktığını gördüm. Dizlerine kadar bile gelmeyen o kısa ve dar, pamuk etekliğini giymiş, omuzlarına Glahn'dan aldığı yün bir atkı örtmüştü. Öbür tarafları çıplaktı, kısa eteklik de bumburuşuk olmuştu. Her zamanki gibi yavaş yürüyor, pencereme şimdi de bakmıyordu. Derken kulübelerin gerisinde gözden kayboldu.

Az sonra koltuğunda tüfek, ava çıkmaya hazır, Glahn aşağı indi. Düşünceli görünüyordu, selâm vermedi. Ama üstüne başına çekidüzen vermiş, giyimine her zamankinden çok dikkat etmişti. Damat beyler gibi süslenmiş! diye düşündüm.

Hazırlığımı çabuk tamamlayıp onunla beraber çıktım; ikimiz de hiç konuşmuyorduk. İlk olarak avladığımız iki yaban tavuğunu filinta ile değil de av tüfeğiyle vurduğumuz için paramparça ettik, ama bir ağaç altında elden geldiğince iyi kızartarak sessiz sedasız yedik. Saat on ikiye kadar zaman, bu şekilde geçti.

Glahn seslendi bana:

"Tüfeğinizin dolu olduğundan emin misiniz? Beklenmedik bir şeyle karşılaşabiliriz. Ne olur ne olmaz, doldurun tüfeği!"

"Doldurdum!" cevabını verdim.

Bunun üzerine bir an çalılık arkasında gözden kayboldu. Onu vurmak, bir köpek gibi leşini yere sermek benim için ne büyük bir zevk olacaktı! Fakat acelesi ne! Düşünceleriyle biraz daha oyalansın bakalım. Ne yapmak niyetinde olduğumu çok iyi biliyordu herhalde; tüfeğimi doldurup doldurmadığımı da bunun için sormuştu zaten. Bugün bile kibrinden vazgeçmemiş, onsuz olamamıştı; güzelce süslenmiş, yeni bir gömlek giymişti; halinde tavrında bir büyüklük, bir çalımdır gidiyordu.

Saat bire doğru sararmış ve öfkeli, önümde durdu:

"Ah dayanamıyorum" dedi. "Bir bakın hele kuzum, dolu mu, değil mi? Tüfeğinizde kurşun var mı?"

"Siz kendi tüfeğinize bakar mısınız, lütfen?" diye cevap verdim. Boyuna tüfeğimi sormasının sebebini ben pekâlâ biliyordum şu var ki.

Glahn tekrar yanımdan ayrıldı. Verdiğim cevap onu öyle eli boş döndürmüştü ki yumuşadı, başını önüne eğdi, yola devam etti.

Bir süre sonra bir güvercin vurdum, silâhı tekrar doldurdum. Ben b ı işle uğraşırken Glahn bir ağaç gerisine yarı saklanmış, bana bakıyordu; tüfeği sahiden doldurduğumu kendi de gördü. Az sonra yüksek sesle, açıktan açığa Zebur'dan parçalar okumaya

başladı, bir düğün suresiydi okuduğu. Düğün ilâhisi okuyor, en güzel esvablarını da giymiş, diye düşündüm, böylece bugünün en ayartıcı günü olduğunu sanıyor herhalde... İlâhisini bitirmeden önce başı önüne sarkmış, ağır ağır önüm sıra yürümeye başlamıştı. Hem söylüyor, hem yürüyordu. Tüfeğimin namlusuna çok yakın bulunuyor, sanki şöyle düşünüyordu: "Evet, şimdi olmalı bu iş, bu düğün ilâhisini ben bunun için söylüyorum." Ama yine de bir şey olmadı, sustuğu zaman dönüp bana bakmak zorunda kaldı.

"Bugün hiçbir şey vuramadık!" dedi; avda ilâhi söylemiş olmasını mazur göstermek, kendini bağışlatmak için gülümsedi. Fakat o anda bile güzeldi gülüşü, için için ağlıyor gibiydi, bu tehlikeli saatte gülebiliyormuş görünmesine rağmen dudakları titriyordu nitekim.

Kadın değildim ben, beni ayartamadığını kendi de görüyordu. Sabırsızlanıyor, sararıyor, kızgın adımlarla etrafımda dolanıyor, kâh soluma, kâh sağıma geçiyor, zaman zaman durup beni bekliyordu. Saat beşe doğru birden bir silâh sesi duydum, bir mermi sol kulağımın yanından vızlayarak geçti. Başımı kaldırdım, Glahn birkaç adım ötede kımıldamadan duruyor, gözlerini dikmiş bana bakıyordu; kolundaki tüfekten henüz duman çıkıyordu. Beni vurmak mı istemişti?

"Tutturamadınız!" dedim. "Son günlerde iyi atamıyorsunuz."

Hayır, vurmasına çok iyi vuruyor, hedefini hiç sektirmiyordu; ama şimdi sadece beni kışkırtmak istemişti.

"Yok yahu! İntikam alın öyleyse!" diye bağırdı.

"Vakti gelince!" dedim, dişlerimi sıktım.

Karşılıklı durduk, bakıştık, birden Glahn omuz silkti: "Alçak!" diye bağırdı bana. Şimdi de durup dururken bana neden alçak diyordu sanki? Tüfeğimi yanağıma dayadım, tam yüzüne nişan alıp tetiği çektim.

Allah insanın gönlüne göre verir...

Ama Glahn ailesi bu adamı aramasa da olur artık. Boyuna, ölmüş biri üzerine bilgi edinmek için bunca mükâfat vâdeden bu saçma sapan ilânlarla karşılaşmak, kızdırıyor beni. Thomas Glahn, bir kaza sonunda, kör bir kurşun yüzünden, Hindistan'da avda öldü. Savcılık, onun kimlik ve akıbetini dosyasındaki tutanakta tespit etmiştir; o tutanakta öldüğü kayıtlıdır, inanın bana, evet, hattâ bir kaza kurşunuyla öldüğü kayıtlıdır.

SON

Pan

Knut Hamsun

"Teğmen Thomas Glahn'ın Notlarından" ikinci başlığını taşıyan ***Pan*** romanı (1894) hem güçlü bir aşk romanı, hem de zengin bir tabiat övgüsüdür. ***Hamsun*** sadece bu eseri yazsaydı yine büyük bir şair sayılırdı. Modern psikolojinin canlı bir anıtı sayılan bu eser, kelimeler arasında yaşattığı inceliklerle bir şaheser değeri taşır. Okuyanın ruhunda her söz, tılsımlı bir değişme ile aslından çok farklı yankılar halinde devam eder. ***Hamsun***'un dünyaya yayılışında; ormanları, otları, sularıyla ortak bir çağıltı halinde kuzeyi dile getiren bu ***Pan*** romanının büyük bir payı olmuştur.

Behçet Necatigil

9 799753 627329